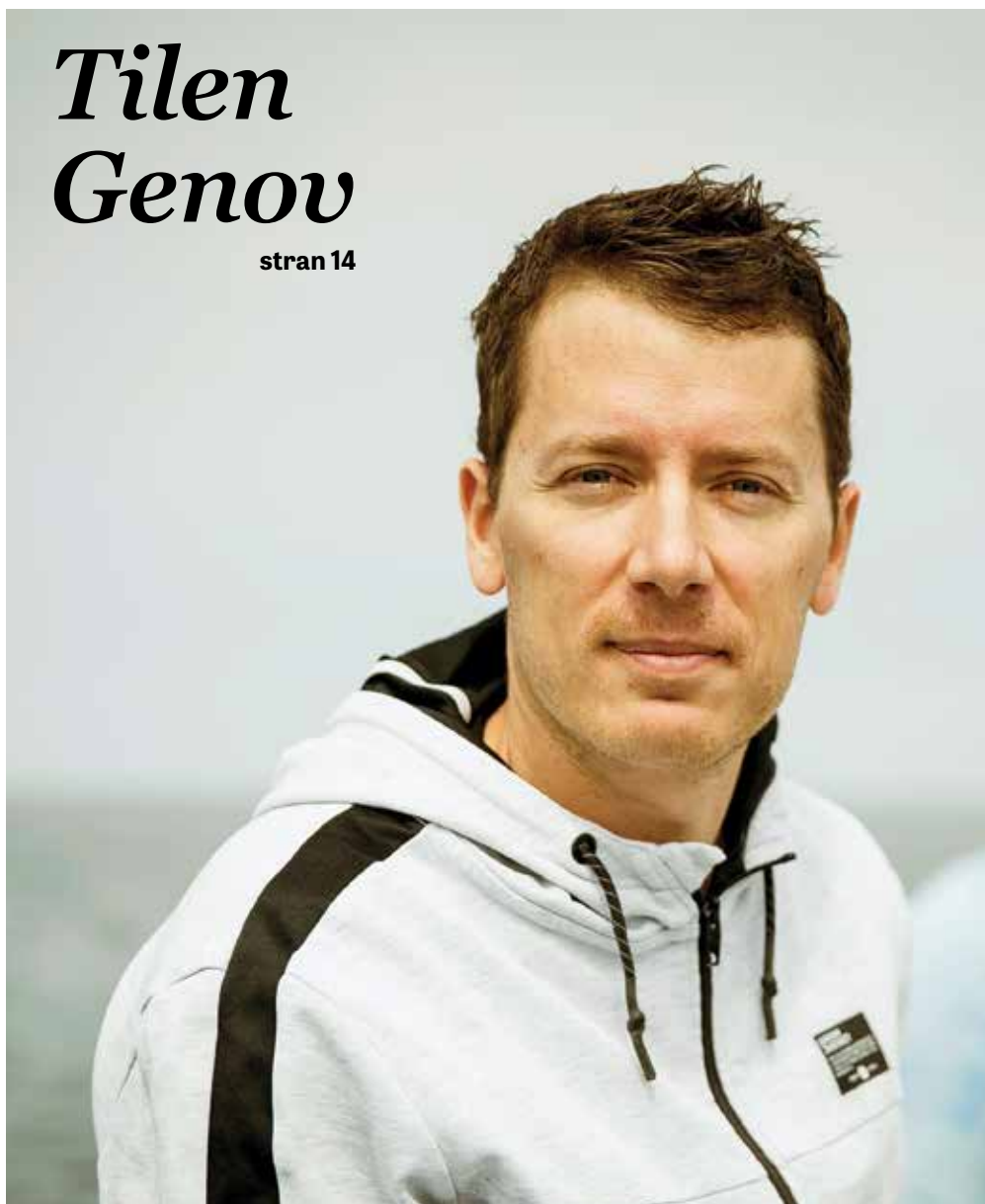
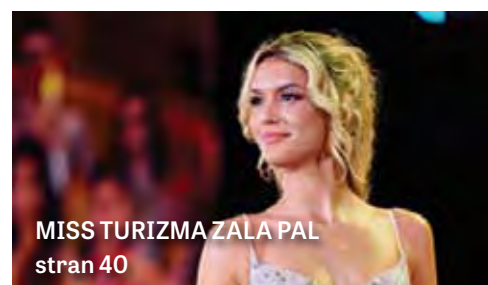

Tilen Genov

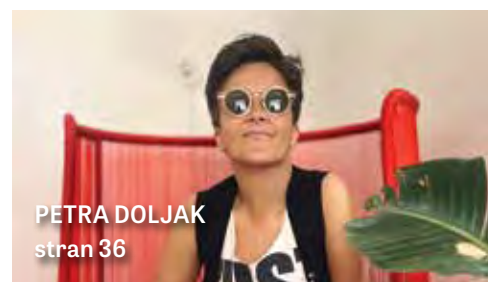
stran 14

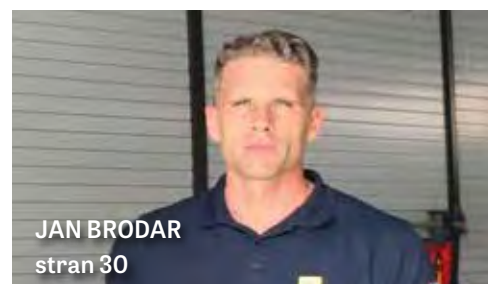
DR. LIVIO JAKOMIN
stran 24

MISS TURIZMA ZALA PAL
stran 40

PETRA DOLJAK
stran 36

JAN BRODAR
stran 30

stran 10

TOMAŽ
PEROVIČ

V ponedeljek se je naša mačka zavsala s sosedovimi in si poško- dovala oko. V torek je imela termin pri veterinarju, ki jo je pregledal (prvi pregled) in še isti dan predpi- sal »terapije« in zdravila. V sredo je »zbolel« moj avto. Nujno je potre- boval nove gume. V petek ob 12.00 je bil pregledan in »ozdravljen« z novimi gumami. Vmes so se mi zamašile cevi, ki odvajajo odveč- no vodo, in bile so »ozdravljene« v treh dneh. V petek je moj zdravnik odkril nekaj sumljivih lepotnih pik, katerih oblika bi lahko kazala na kožnega raka. V ponedeljek so mi iz dermatološke ambulante sporo- čili, da imam pregled junija 2027. Mačka, avto in cevi sem pozdravil seveda samoplačniško, a vse sku- paj ni preseglo mojega mesečne- ga prispevka v zdravstveno zava- rovalnico Slovenije. Res, da imamo vsake toliko (na 4 leta) občutek, da politika misli na nas. Pred volitva- mi je čas za neobdavčene božični- ce, popuste za avtocestne vinjete, gradnje novih šol in cenejših sta- novanj, ampak vse skupaj ne pre- maga občutka, da nismo v pošte- nem odnosu do države. Država nekaj ves čas hoče od nas, a ne za to, da bi to v neki obliki dobili nazaj, ampak da bi se imel dobro nekdo drug. Mogoče so res volitve vsa- ke dve leti, namesto na štiri, edina kratkoročna rešitev.

PRVI SLOVENSKI ZAKLAD EVROPSKE FILMSKE KULTURE

Evropska filmska akademija je v letu 2025 seznam Zakladov evropske filmske kulture raz- širila z enajstimi novimi loka- cijami, med katere se je uvrstil tudi Prvomajski trg v Piranu, ena najbolj prepoznavnih in simbolnih slovenskih filmskih lokacij. Češki režiser František Čap je prav ta trg izbral za pri- zorišče svoje legendarne ko- medije Naš avto (1962), kasneje pa je trg zasijal v eni največjih slovenskih filmskih uspešnic osemdesetih let, filmu Poletje v školjki (1986) režiserja Tuga Štiglica. V zadnjem obdobju

so se na njem odvijale številne domače in tuje filmske produkcije, ki še naprej utrjujejo povezavo Pirana s filmsko umetnostjo.

KAKO BO IZGLEDALO KOPRSKO RIBIŠKO SKLADIŠČE ?

Z izgradnjo ribi- škega skladišča na degradiranem območju ob Šmar- ski cesti v Šalari bo občina bistveno iz- boljšala delovne in varnostne pogoje za delo na ribiškem pomolu, s prene- hanjem skladišče- nja ribiških mrež in druge ribolovne opreme na ribi- škem pomolu pa se bodo izboljšala viden in urejenost mesta ter povečala privlačnost obalne- ga pasu. Projekt je ocenjen na skoraj 500.000 evrov

Časopis in spletni portal OBALApplus® sta vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2216. ISSN 2670-4609. Izdajatelj MBM MEDIA d.o.o., Portorož. Distribucija preko Pošte Slovenije v gospodinjstva občin Ankaran, Koper, Izola in Piran. Število izvodov 27.200. Uredništvo: Pristaniška 14, 6000 Koper, urednistvo@obalaplus.si. Oglaševanje: marketing@obalaplus.si. Odgovorni urednik Mauro Belac, mauro.belac@obalaplus.si. Urednik Tomaž Perovič, tomaz.perovic@obalaplus.si. Člani uredništva: Boris Šuligoj, Bojana Leskova, Nataša Benčič, Dorjan Marušič, Manca Hribovšek, Sašo Mejak, Katja Pegan, Eva Branc, Andreja Comino, Milica Golijanin, Andreja Čmaj Fakin, Nataša Fajon in Petra Mežnarc. Oblikovanje Emigma d.o.o. Prelom tiskane izdaje Tedy Grbec, GT-design d.o.o. Urejanje spletnega portala Elvis Dobrilovič. Stališča avtorjev prispevkov ne izražajo nujno stališč uredništva. Za točnost podatkov v podpisanih vsebinah odgovarjajo avtorji oz. naročniki objav. Avtor nepodpisanih vsebin je uredništvo. Promocijska sporočila in naročene objave so ločena od uredniških vsebin in označena z oznako ©. Datum izida 29. oktober 2025. Strani s podnaslovom OBALApplus AKTUALNO sofinancira Ministrstvo za kulturo RS.

PONUDBA TURISTIČNIH NASTANITEV VSE VEČJA, CENE PADAJO

»Ko sem odprla agencijo za upravljanje turističnih nastanitev leta 2018, so v Trstu delo- vale štiri tovrstne agencije, trenutno nas je okrog dvajset,« je povedala Marina Hager, upraviteljica agencije za kratkoročni najem Trieste Guest. Kar se tiče turističnih nasta- nitev, je tržaški trg v zadnjih letih toliko zrasel, da se približuje nasičenosti, meni posre- dnica. Povprečna letna cena za nočitev znaša od 100 do 150 evrov na noč. Največ je povpraševanja za nastanitve v tržaškem mestnem jedru, priljubljene so tudi Barkovlje in nasploh lokacije ob morju. (vir: Primorski dnevnik)

NA TITOVIEM TRGU V KOPRU BRALI IMENA ŽRTEV V GAZI

V Gazi je bilo v zadnjih dveh letih ubitih več kot 70.000 ljudi, med njimi kar 20.000 ot- rok. Z branjem njihovih imen so se poklonili spominu na žrtve. Dogodek na Titovem trgu je potekal v okviru pobude Global Art Mobilization, ki s takšnimi akcijami opozarja na trpljenje nedolžnih in poziva k miru. Mimoidoči so se ustavljali, opazovali in se nekateri tudi sami pridružili ter izrazili spoštovanje žrtvam.

IZOLA DO SEPTEMBRA PRESEGLA POL MILIJONA NOČITEV

Samo v septembru je Izolo obiskalo 16.563 gostov, ki so skupaj ustvarili 59.771 preno- čitev. To je 10 % več prihodov in 7 % več prenočitev kot v istem obdobju lani. Med tujimi obiskovalci (59 %) so prevladovali Nemci, Avstrijci, Poljaki in Čehi, medtem ko domači gostje (41 %) še naprej predstavljajo skoraj polovico vseh nočitev.

RIBIČI POVABLJENI V ORGANIZIRAN RIBOLOV CIPLJEV

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je objavilo javni poziv za prijavo k udeležbi pri tokratnem organiziranem ribolovu zimskih jat cipljev v portoroškem in strunjanskem ribolovnem rezervatu. Na prijave bodo čakali do vključno 29. okto- bra. Ribolov zimskih jat cipljev sicer poteka od 1. decembra do 30. aprila.

FRANCO JURJ

OBLJUBE IN DARILA

Slovenci ne marajo bombonov

Kaj je narobe s političnimi darili, obljubami in »kupovanjem« volilnih glasov?

Če se v Sloveniji kaj podraži ali država uvede nov davek, ljudje malce godrnjajo ali pa še to ne. Slovenci radi nosijo bremena, prav uživajo v tem, so nekakšne evropske šerpe. Če jih pohvalite, si bodo naložili še večje breme. Največjo napako ali vsaj slabo uslugo naredite, če jim povišate plačo ali daste priboljšek, na primer božičnico. Bombonov res ne marajo. Ne samo zato, ker jim kvarijo zobe in počutje. Očitno jim bomboni kvarijo tradicionalno, pristno in kleno slovensko nrav, zato ne spreminjajte slovenske čudi! Božičnica je tipičen niti ne tako napačen predvolilni bombonček, ki si ga je izmislil premier ali kdo od njegovih prišepetovalcev. Bolj osladni so popusti na vinjete, toda odpravi vinjet na obalni hitri cesti delajo krivico, ko jo uvrščajo med bombone. Vsak od treh naštetih predvolilnih bombonov je po svoji naravi precej različen in veliko pove o razumevanju vodenja države.

BOŽIČNICA JE RES BOMBONČEK

Ampak ne moremo kar tako mimo njega, na primer z ugotovitvijo, da kvari zobe, ali da je božičnica slaba samo zato, ker jo je predlagal predsednik vlade Robert Golob. Kaj pa, če je uvedba božičnice pravična in koristna odločitev? O tej plati premierjeve odločitve se slovenski medijski svet še ni razpisal, še manj poglobil. Najprej o pravičnosti božičnice. Ali se uravnilovsko nastrojenim Slovencem zdi morda prav, da približno polovica državljanov prejema božičnice, druga polovica pa ne? Ali, da v nekaterih državnih podjetjih ali v podjetjih, kjer nadpovprečno dobro služijo po zaslugi monopolnega ali drugače profitnega položaja (ki jim ga omogoči država s svojimi koncesijami kot na primer v energetiki, infrastrukturi, financah ...), da torej v takih podjetjih prejemajo res mastne (več tisoč evrov

visoke) božičnice, medtem ko več kot polovico drugih ne dobi niti drobtine? Poleg tipično slovenske uravnilovske nastrojenosti pri božičnicah ne moremo mimo ekonomije. Božičnico so si izmislili iz dveh razlogov: malce zaradi nagrade (darila) ob zaključku leta, še bolj pa zaradi spodbujanja potrošništva. Velika večina božičnic se vrne gospodarstvu. Vprašajte Italijane, kakšne potrošniške in z njimi ekonomske pospeške ustvarja obdobje decembrskih in januarских praznikov. Od predpraznične presežne kupne moči vsi režejo svoj dodatni debel kos božično-novoletne potice. Podjetje, ki ni sposobno izplačati svojim zaposlenim niti 160 evrov drobiža ob koncu leta, bi se moralo resno vprašati, ali je njegovo poslovanje sploh smiselno. Kako je mogoče, da lahko tak drobiž ob koncu leta pahne v izgubo normalno poslovno družbo?

Sicer pa politično delovanje nasploh temelji na bombonih. Slabo se piše tistemu, ki jih deli šele tri mesece pred volitvami. Povprečni politiki jih začnejo obljubljati že mesece pred volitvami, dobri pa od prvega dne zasedbe funkcije, saj smo jih izvolili ravno zaradi teh bombonov, ki bi nam jih morali začeti dajati takoj po izvolitvi.

PREDVOLILNI BOMBONI ŠE NAJBOLJ MOTIJO POLITIČNE NASPROTNIKE

Koga torej moti poteza, ki godi volivcem? Tu smo pri štirimesečnem podaljšanju veljavnosti vinjet. To podaljšanje je res

osladno. Zagotovo je nepremišljeno, ker je tako očitno podkupovalno, da se človeku malce upre. Od podaljšanja veljavnosti vinjete ne bo prav nobene koristi. Gneče in zastojev na cestah ne bo manj. Predlagatelji vinjetnega odpustka celo trdijo, da bo prihodnje poletje na cestah povsem enak položaj. Prometa in zastojev bo celo več. Veliko slajši in volilno donosnejši bi bili bomboni, če bi vlada v hipu prepolovila število gradbišč na slovenskih cestah in bi z milijoni raje nagrajevala gradbena podjetja, da bi bistveno hitreje opravila dela. Hkrati pa bi že zdavnaj, na primer takoj po prevzemu oblasti, gradili tretje cestne pasove in nove ceste.

Z nepremišljenim bombonom so sprožili predvsem politično protiofenzivo. Prevozniki, ki te vlade nimajo ravno v čisljih, so že napovedali zaustavitev prometa po državi. Zakaj bi odpustek osebnim vozilom tako škodil voznikom tovornjakov, da bi morali zaustaviti promet, tega ne vemo. Saj imajo tudi vozniki tovornjakov in člani njihovih družin avtomobile in bi imeli nekaj od tega, mar ne. Ugodnost, ki bi jo dobili avtomobili, ne pomeni neposredne škode tovornjakom. Je pa priročen izgovor, da opozicija preko svojih bojnikov napove cestninsko vojno.

Cestninska politična vojna bi bila razumljiva, če bi zahtevali boljše razmere na cestah. Če bi jih opozicija znala zagotoviti. V preteklosti je imela večkrat priložnost, da bi to svoje infrastrukturno znanje dokazala, pa ga ni, kajti razmere na cestah nikakor niso posledica samo ene vlade. Vsekakor ni povsem logično, zakaj so se tovornjakarji tako uprli prav ob tem odpustku cestnin za osebna vozila. Res pa je, da poleg pomanjkanja primerne cestne infrastrukture različni voditelji slovenske države doslej niso ponudili premišljene strategije obravnave vseh tistih voznikov (osebnih avtov ali tovornjakov), ki zgolj prečkajo državo. Pri tem se vsi sklicujejo na evropsko določilo prostega pretoka oseb in blaga, zaradi katerega menda ne morejo dodatno obremenjevati (ali omejevati) tranzita prometa. Toda mnoge evropske države se na evropsko maksimo o prostem pretoku ljudi in blaga že leta

požvižgajo. Menda zaradi varnosti. Slovenska država pa nima poguma (ali znanja), da pojasni, kako ji škoduje tranzitni promet. Več kot 20 milijonov tranzitnih turistov in več milijonov tovornjakov vsako leto prečka državo. Ceste, okolje, ljudje in niti sam tranzitni promet tega ne prenesejo. Tu bi zato morali najti rešitve in ponujati »bombone«.

UKINITEV VINJET NA OBALNI CESTI NE SODI MED BOMBONE

Krivično pa je med vinjetne bombone šteti ukinitve vinjet na obalni hitri cesti. Ukinitve vinjet na obalni hitri cesti ima precej daljšo brado, predvsem pa ne gre za bombon, ampak za sramoto, ki so si jo privoščili v vladi Janeza Janše (in v strokovnih službah), ko so odločili, da je tudi vožnja po obalni hitri cesti treba cestniniti. Plačilo cestnine so naložili edini medkrajevni cesti, ki je povezovala Koper, Škofije, državo mejo in Trst, čeprav so na zborih občanov krajanom pred sprejemom prostorskih načrtov za gradnjo ceste domačinom obljubljali, da to ne bo plačljiva cesta in čeprav to predvidevajo tudi Osimski sporazumi. Ob odprtju predora Markovec se je kmalu izkazalo, da obalne hitre ceste med Izolo in Koprom (Semedelo) ni mogoče cestniniti, ker je to edina državna cesta med mestoma. Zato so ta del iste obalne hitre ceste že pred desetimi leti brez velikih razprav izvzeli iz cestninjenja, pa ni nihče bentil, da je to kak bombonček. Tisti, ki niso hoteli plačevati vinjet na preostalem delu obalne ceste, pa so začeli voziti po vaških in mestnih ulicah, kar seveda ni primerna rešitev in močno kvari življenje v teh krajih.

Ko je zdaj (konec septembra) hotela ista stranka (SDS, ki je cestninjenje na obalni cesti uzakonila) ukiniti vinjete in je pohitela z vložitvijo zakonskega predloga v državnozborsko proceduro, se nihče v državi ni razburjal ali govoril o bombonih. Ko pa je Robert Golob takoj našel politično protipotezo, da je prehitel opozicijski enak predlog in vrnil obalno hitro cesto tja, kamor sodi (brezcestninska medkrajevena cesta, mimo katere ni ustrezne tranzitne ceste v hrvaško Istru), zdaj tej odločitvi pravijo predvolilni bombon.

Vsi trije primeri »bombonov« kažejo na precej različen pomen državnih ukrepov in predvsem, da se izvoljenci igrajo politiko in prekleto malo zares naredijo za ljudi.

BORIS ŠULIGOJ

OBČINSKI BOMBONI

Nobene posebne razprave niti ni, ko se v letu pred volitvami v vseh slovenskih občinah skoraj vsi župani nadpovprečno trudijo pokazati in narediti vtis, da skrbijo za svoje ljudi. Zanje je to nekaj povsem običajnega, saj so jih izvolili prav z namenom, da bodo nekaj naredili za kraj. To, da nekaj naredijo, jim nikjer ne štejejo za slabo, ampak obratno. Ljudje so jezni predvsem tedaj, če župani naredijo premalo ali pa če so se lotili projektov, ki v njihovih očeh niso najbolj nujni. Kakšne bombone bodo v predvolilnem letu ponudili istrski župani?

IZOLA

Izolski župan Milan Bogatič je že ob začetku svojega mandata napovedal, da namerava voditi občino samo en mandat. Ta njegova napoved se po mnenju mnogih kaže tudi v učinku, ki ga bo zapustil prihodnje leto. V njegovem kabinetu razlagajo, da župan ni zastavil naložb tako, da bi jih predstavil tik pred volitvami, ampak glede na potrebe. Med največje naložbe, ki jih bodo Izolani dočakali v zadnjem letu njegovega mandata (od zdaj do predvidoma oktobrskih volitev) sodi nova čistilna naprava Korte, katere skupna vrednost znaša nekaj čez 1 milijon evrov. Prihodnje poletje načrtujejo v Izoli odprtje nadzidave osnovne šole Dante Alighieri s italijanskim

učnim jezikom. Poseg je ovrednoten na 915.000 evrov. Do začetka novega šolskega leta (2026) bodo uredili tudi okolico OŠ Livade in ene učilnice na prostem (540.000 evrov). Še morda najtežje pričakovan pa bo razpis za dodelitev 15 najemnih stanovanj v starem mestnem jedru, v katerih zdaj ni mogoče bivati. Za popolno obnovo bodo namenili več kot pol milijona evrov in stanovanja (menda že 2026) oddali novim najemnikom.

KOPER

Občina Koper pripravlja precej večje »bombone«, čeprav tam še ni jasno, ali bo župan Aleš Bržan kandidiral v tretje. Največja pridobitev bo prenovljeno skladišče soli, ki se bo imenovalo Stičišče kultur Libertas in bo prevzelo vlogo koprskega kulturnega doma z več kot 3500 kvadratnimi metri površine. V njem bosta dve dvorani (s 700 in 200 stojišči), galerijski prostor, večnamenska avla. Vrednost kulturnega doma je 6,2 milijona evrov, od katerih bodo 3,5 milijona pridobili iz evropskih kohezijskih sredstev.

Druga večja novost do jeseni 2026 bo nova telovadnica v prizidku pri šoli v Šmarjah. Na strehi telovadnice bo zunanje otroško igrišče, ki ga bodo lahko uporabljali tudi krajani. Naložba je vredna 4,4 milijona evrov. Tretja pridobitev bo varovala Koper pred poplavami: zelena infrastruktura Bonifika na območju športno rekreacijske cone, kjer gradijo zadrževalnik vode, ki bo zadržal prevelike količine padavinskih voda. Sicer

pa bo to tudi park in kolesarski poligon, za kar bodo namenili 1,2 milijona evra, pridobljenega iz evropskih sredstev Interreg Italija-Slovenija.

Med pridobitve do novembra 2026 v koprski občini štejejo tudi serminsko vpadnico, dolgo 1,4 kilometra, ki jo za 14 milijonov evrov gradi Dars in bo seveda skrajšala pot tovrnjakom v pristanišče ter razbremenila promet v bližini mesta. Cesto bi morali zgraditi že pred 22 leti, ko so zgradili avtocesto in prvih nekaj deset metrov odcepa za Luko Koper.

PIRAN

Piranski župan Andrej Korenika ne dvomi, da bo na naslednjih volitvah nesporni zmagovalc in ponovno župan, zato se trudi z »bomboni« žele vse od začetka mandata. Resda gre predvsem za manjše bombončke, vendar napoveduje več kot 50 naložb v prvem mandatu. V glavnem so to urejanja infrastrukture, obale (predvsem 1 milijon evrov za Jadralni center Portorož), igrišča, športni objekti, kopališča, parki, trgi, manjši cestni odseki ... 2026 bodo vendarle odprli Športni park Portorož, za katerega bodo namenili 3 milijone evrov. (Pred tem so za odkup in prenovo teniških igrišč namenili 5 milijonov evrov.) Prenova Trga Prekomorskih brigad in promenade v Portorožu bo stala 600.000 evrov. Odprli bodo prenovljeno plažo Fiesa, njena vrednost bo 896.000 evrov. Energetska obnova šole v Svetem Petru bo stala 800.000 evrov. Selitev podjetja Okolje Piran v Dragonjo pa bo vredna 1 milijon evrov (s tem, da so za nakup prostorov v Dragonji že leta 2023 namenili tri milijone evrov). Med največje pridobitve piranske občine v naslednjih mesecih pa vsekakor šteje obnovo lene in vrnjena slika Vittoreja Carpaccia Marija z detetom in svetniki. Ta slika neprecenljive vrednosti seveda ni bombonček lokalne oblasti, pač pa posledica več desetletnega truda cele vrste ljudi v Sloveniji in Italiji.

ANKARAN

Ankaran je daleč najmanjša občina, vendar bo v 2026 investirala več kot na primer izolska, seveda z izdatno pomočjo državnih in drugih virov. Največja pridobitev bo obnova objekta na Ivančičevi ulici, kjer bodo uredili ankaransko enoto Zdravstvenega doma Koper. Za ta dela bodo namenili 3,1 milijon evrov. Skupaj z občino Koper, Luko Koper in ministrstvom za infrastrukturo urejajo Železniško cesto, za kar bodo skupaj namenili 479.000 evrov. Direkcija RS za infrastrukturo ureja plazeče brežine ob državni cesti proti Lazaretu (v dolžini 1,2 kilometra), kar bo terjalo 1,4 milijona evrov. Ista državna direkcija bo obnovila še 640 metrov Jadranske ceste. Vrednost del je ocenjena na 3 milijone evrov, ankaranska občina pa bo v ta znesek prispevala 929.000 evrov.

Tukaj smo za podjetne načrte vseh velikosti

Pogovor z **Andrejo Rajer Cvelbar**, vodjo za poslovanje z malimi in srednjimi podjetji v zahodni regiji.

Ali lahko podjetje pričakuje, da ga bo regijski skrbnik obiskal tudi na lokaciji?

Seveda. Osebni stik je za nas izjemno pomemben. Regijski skrbniki redno obiskujejo podjetja, saj verjamemo, da se najboljše rešitve rodijo v neposrednem pogovoru na terenu. S tem pokažemo, da smo resnično partner, ki vzpodbuja in podpira.

Kako se regijski pristop razlikuje od centraliziranega bančnega svetovanja?

Pri centraliziranem pristopu je svetovanje pogosto generično in oddaljeno. Mi pa stavimo na bližino, tako fizično kot vsebinsko. Regijski skrbniki so dosegljivi, odzivni in poznajo stranko osebno, kar bistveno izboljša kakovost svetovanja.

Kakšne kompetence imajo regijski skrbniki, da lahko podjetjem svetujejo pri kompleksnejših finančnih odločitvah?

Naši skrbniki imajo bogate izkušnje, strokovno znanje in dostop do internih strokovnjakov znotraj OTP banke. Naša ponudba vključuje vse ključne bančne storitve za podjetja: poslovne račune, depozite, domača in mednarodna plačila ter različ-

ne oblike financiranja od kratkoročnih in dolgoročnih kreditov do zelenih finančnih produktov. Smo zanesljiv partner tako za podjetnike začetnike kot za uveljavljene gospodarske družbe, ki iščejo rešitve za rast, razvoj ali optimizacijo poslovanja.

Poleg bančnih storitev nudimo tudi lizing in faktoring prek družb SKB Leasing, SKB Leasing Select in OTP faktoring d.o.o., ki so del OTP Skupine Slovenija.

Ali imate regijske skrbnike tudi za specializirana področja, kot je kmetijstvo ali projektno financiranje?

Da, imamo tudi poseben agro odsek, ki se ukvarja s financiranjem kmetijstva in razvojem podeželja. Poleg tega imamo strokovnjake za projektno financiranje, ki podpirajo gradnjo stanovanjskih in poslovnih objektov, infrastrukture, turizma in trgovine.

Kako OTP banka zagotavlja, da so bančne storitve podjetjem vedno dostopne, tako fizično kot digitalno?

Naše napredne digitalne rešitve omogočajo enostavno, varno in hitro upravljanje financ, kjerkoli že ste, a hkrati ostajamo zavezani osebnemu stiku, saj vemo, da je kombinacija tehnologije in človeškega pristopa tista, ki podjetjem prinaša največjo vrednost.

Kje ste prisotni v Primorski regiji?

Poslovne stranke nas v Primorski regiji najdete v Kopru in Ajdovščini, kjer deluje ekipa izkušenih skrbnikov za mala in srednja podjetja. Poleg tega smo vedno pripravljeni podjetje obiskati tudi na njihovi lokaciji, ker verjamemo, da se najboljše rešitve rodijo v neposrednem stiku.

Kako podjetja ocenjujejo sodelovanje z regijskimi skrbniki, imate kakšne povratne informacije ali primere dobrih praks?

Povratne informacije so izjemno pozitivne. Stranke cenijo naš odzivni čas, strokovnost in osebni pristop. Pogosto slišimo, da se počutijo, kot da imajo v banki »svojega človeka«, ki razume njihove potrebe in jim stoji ob strani.

Nekatere občine bodo same določile časovni okvir za sobodajalce

Država je z novim zakonom o gostinstvu časovno omejevanje kratkotrajnega oddajanja v najem predvidela v občinah z visokim tveganjem negativnih vplivov zaradi sočasne visoke nedostopnosti stanovanj in velikega obsega oddajanja stanovanj v kratkotrajni najem. Država je hkrati na te občine prenesla pristojnost, da z odloki splošno zakonsko omejitev 60 dni podaljša na do 270 dni.

Kot so nam pojasnili na piranski občini, bo kriterije za določitev teh občin za naslednji dve koledarski leti do 31. januarja 2026 določila vlada z uredbo. Na podlagi uredbe in pridobljenih podatkov, bosta minister, pristojen za stanovanjsko politiko, skupaj z ministrom, pristojnim za gostinstvo, do 30. aprila 2026 izdala sklep, ki vsebuje seznam teh občin za naslednji dve koledarski leti.

Medtem ko je ljubljanski župan Zoran Janković napovedal, da omejitve v **Ljubljani** ne bodo razrahljali, v drugih (turističnih) občinah razmišljajo drugače. Na Bledu so že napovedali, da bodo kratkotrajno oddajanje omogočili v skladu z maksimalnim zakonsko dopustnim številom dni, vsaj v eno in dvostanovanjskih stavbah. Za večstanovanjske stavbe bodo odločitev sprejeli po temeljiti analizi.

V **Piranu** je turizem za občino strateška gospodarska panoga, zato nameravajo tam omogočiti najdaljše obdobje oddajanja. Novi zakon po njihovem mnenju omejuje večletna prizadevanja za desezonalizacijo turizma, da stroge časovne omejitve ne rešujejo stanovaljske problematike, temveč ustvarjajo pravno in ekonomsko negotovost ter zmanjšujejo konkurenčnost destinacije.

ODLOČITEV NA PODLAGI ANALIZE

Na **Mestni občini Koper** so nam pojasnili, da bodo pristopili k podrobni analizi stanja, nosilnih zmožnosti prostora, javnega interesa in interesa nastanitvenih ponudnikov ter nato sprejeli odločitev o morebitnih ukrepih za doseg primernega ravnotežja. »Zavedamo se, da je sobodajalstvo nepogrešljiv sestavni del turistične ponudbe destinacije in pomemben vir prihodkov občanov in občanov, je pa za našo skupnost življenjskega pomena tudi, da učinkovito zaustavi smer spreminjanja stanovanjskih enot oziroma bivališč občanov in občanov v stalne turistične nastanitve,« so navedli.

Na **Občini Izola** pozdravljajo uveljavitev sprememb. Te po njihovem mnenju prinašajo pomemben korak k bolj poštenim in transparentnim pogojem za vse ponudnike turističnih nastanitev ter k učinkovitejšemu nadzoru nad to dejavnostjo.

»Občina razume pomen turizma za lokalni razvoj, vendar hkrati opozarja, da se turistične občine vse pogostejše srečujejo z izzivi na področju dostopnosti stanovanj za domačine, zlasti mlade, družine in stanovanj za zaposlene v turistični ter drugih panogah,« pravijo v Izoli in dodajajo, da je rast kratkoročnih najemov v zadnjih letih opazno zmanjšala ponudbo stanovanj za dolgoročni najem in vplivala na rast cen, kar neposredno vpliva na kakovost bivanja prebivalcev.

»Turizem je pomemben del identitete izolske občine, vendar mora biti razvoj usklajen s potrebami ljudi, ki v njej živijo vse leto. Občina si bo prizadevala, da bo tudi v okviru nove zakonodaje našla pravo ravnovesje med turistično ponudbo in dostopnostjo stanovanj za prebivalce,« poudarjajo, zato si bodo v prihodnjem obdobju prizadevali za spodbujanje dolgoročnega oddajanja stanovanj, zlasti za mlade in lokalne prebivalce; aktivno sodelovanje z državo pri oblikovanju dodatnih ukrepov za občine z visoko turistično obremenitvijo ter za

ODPRTA VPRAŠANJA IN POSLEDICE

trajnosten in odgovoren razvoj turizma, ki bo dolgoročno koristil tako obiskovalcem kot občanom.

»Naš cilj ni zmanjševanje turistične dejavnosti, temveč njeno uravnoteženje z življenjem skupnosti. V Izoli želimo, da se turizem razvija v smeri, ki bo zagotavljala kakovost bivanja in stabilnost lokalne skupnosti,« še pravijo na občini, kjer bodo spremljali učinke nove zakonodaje na lokalnem stanovanjskem trgu in bodo, kjer bo potrebno, predlagali dodatne prilagoditve ali ukrepe v korist prebivalcev ter trajnostnega razvoja občine. Ko bo sprejeta še vladna uredba, bodo to tematiko uvrstili na eno od rednih sej občinskega sveta in se odločili, kako v bodoče obravnavati kratkoročne najeme stanovanj. Takrat bodo dorekli morebitne nadaljnje korake.

V **Občini Ankaran**, kjer je 28 sobodajalcev, še niso sprejete dokončne odločitve glede nadaljnjih omejitev v občini. Prav tako sobodajalci glede tega še niso prejeli nobenih predlogov oziroma pobud, so nam sporočili.

“Vsak župan ve, od česa občina živi oziroma koliko turistične takse prejema,” pravi Stefano Božiček iz portoroškega podjetja Adriabnb in dodaja, da bi omejevanje v taki občini, kot je piranska, prineslo številne druge posledice, denimo upad delovnih mest v turizmu.

Da kljub sprejetju zakona ostaja še veliko odprtih vprašanj, se strinja direktor Turistično-informacijskega centra Izola, Dean Kocjančič. "Gre za prenos odgovornosti z države na občine," pravi in pojasnjuje, da nastanitev pri zasebnikih v izolski občini predstavlja izredno pomemben segment turizma.

Zakon določa tudi splošne pogoje za kratkoročno oddajanje, kot so vpis v register nastanitvenih obratov, obvezna pridobitev unikatne identifikacijske številke, soglasje vsaj 75 odstotkov etažnih lastnikov v stavbi in soglasje lastnikov mejnih stanovanj. Dejavnosti se ne bi smelo opravljati v oskrbovanih stanovanjih.

Novi zakon prinaša tudi prenovljeno kategorizacijo nastanitvenih obratov višjih kakovostnih kategorij, med drugim uvaja novo najvišjo kategorijo za turistične kmetije, peto zlato jabolko. Gostinstvo pa naj bi z večjo fleksibilnostjo pri poslovanju razbremenil birokratskih postopkov.

EVA
BRANC

Zakonu so ostro nasprotovali v združenju sobodajalcev. Kot nam je v odzivu na sprejetje zakona povedal Franc Kraševc, predsednik odbora za turizem v piranski občini, so sami podprli stališča združenja sobodajalcev. "Menimo, da to ni dober zakon. Stanovanjske težave se ne morejo reševati prek turizma," je jasen.

RENAULT SYMBIOZ

**5 let jamstva⁽¹⁾
do 2.500 € ugodnosti⁽²⁾
BON ZA ZIMSKE PNEVMATIKE**

VINJETA GRATIS

Renault priporoča Castrol

reault.si

Trgo ABC

PE KOPER, Istrska cesta 12

Breda Prodani, 041 607 812 David Bartolič, 051 306 770

Attività' del deputato Felice Ziza

€

VERSO L'ABOLIZIONE DELLA VIGNETTA NELLA FASCIA COSTIERA- SUCCESSO PER FELICE ZIZA E MEIRA HOT

Dopo numerosi interventi, interrogazioni al competente Ministero e al premier direttamente, la dura battaglia è stata vinta: il governo sloveno varerà un decreto con cui derubricare la strada a scorrimento veloce H5 in una strada statale, il che avrà come conseguenza l'abolizione della vignetta sul tratto da Rabuiese sino a Isola. L'esecutivo ha accolto così le pressanti richieste formulate in regione per cancellare il pedaggio, ritenuto ingiusto e penalizzante per i centri abitati del capodistriano, costretti a subire sulle arterie locali le colonne di mezzi con targa straniera che evitavano in tal modo il pagamento della vignetta. A farsi promotori a Lubiana di queste istanze erano stati il deputato italiano, Felice Ziza e la sua collega piranese dei Socialdemocratici, Meira Hot. Oltre alle continue interrogazioni al Ministero dell'infrastruttura, era stata promossa tra i cittadini una petizione che aveva raccolto 8 mila firme, molte delle quali, circa 5 mila procurate dai connazionali." Espri-

mo grande soddisfazione per il risultato raggiunto a coronamento di un lavoro durato anni da parte dei parlamentari istriani e di chi mi ha preceduto al seggio specifico, il compianto Roberto Battelli, dei sindaci dei Comuni costieri e dei cittadini che ci hanno spronato a portare avanti questa battaglia. Desidero ringraziare anche i colleghi Tamara Kozlovič e Robert Janev, del Movimento libertà per il loro sostegno. Un grande grazie va a tutti i connazi-

onali che hanno partecipato attivamente alla raccolta delle firme per la petizione, capillarmente sul territorio. Quello che ci dispiace è che nella motivazione delle nuove norme di legge non compaia il rispetto del Trattato di Osimo, su cui abbiamo insistito alla Camera, che prevede il libero passaggio sulle strade a ridosso dei confini italo-sloveni. Continueremo a farlo presente, anche perché va tenuto conto che l'abolizione della vignetta sino

a Isola sarà solo temporanea, ossia sino alla costruzione della bretella autostradale Capodistria- Monte di Capodistria- Dragogna- confine con la Croazia, che, invece, non dovrebbe essere inclusa nelle arterie a pagamento, sempre in base agli accordi internazionali sul libero traffico, nel pieno rispetto dello spirito di buon vicinato che avevano introdotto negli anni '70 Italia e Jugoslavia. Ciò non cancella la nostra grande gioia per il risultato ottenuto ora con l'abolizione della vignetta e che avrà valore dal primo gennaio 2026" è stato il commento a caldo del deputato Ziza. Nelle nuove norme riguardanti il bollino autostradale troverà posto anche il prolungamento della sua validità per 4 mesi per quelli valevoli il primo dicembre di quest'anno. Una forma di risarcimento per i disagi che gli automobilisti devono subire per i vasti lavori di riassetto sull'autostrada Capodistria- Lubiana.

BILANCIO NAZIONALE DI PREVISIONE 2026- 2027

Ziza: recepite tutte le richieste della CNI

La Repubblica di Slovenia ha presentato il progetto di bilancio per il biennio 2026-2027, che prevede un deficit pari a circa 2,1 miliardi di euro per ciascuno dei due anni, ovvero circa il 2,9 % del PIL per il 2026 e il 2,8 % per il 2027. Il documento è ora all'esame delle

commissioni parlamentari e la votazione in Camera di Stato è prevista per metà novembre. Soffermandosi sulle voci che riguardano la CNI, il deputato Felice Ziza ha rilevato che la proposta di finanziaria recepisce le richieste fatte dai connazionali. Ha dichiarato che il bilancio prevede la conferma di tutti i finanziamenti che la

Comunità nazionale italiana riceve. Introducendo alcune novità importanti. Vi saranno così ulteriori fondi destinati all'edilizia scolastica della CNI: ristrutturazione della scuola elementare e dell'asilo di Crevatini, ampliamento della scuola elementare "Dante Alighieri" di Isola, costruzione dell'asilo di Santa Lucia e della palestra

presso la scuola media "Pietro Coppo" di Isola. Sarà inserita una voce per lo "sviluppo della base economica" della comunità italiana, nonché i mezzi per la ristrutturazione completa di Palazzo Tarsia a Capodistria. Nel campo dell'informazione vi saranno finanziamenti per i media in lingua italiana presenti in Slovenia: sostituzione

del personale da collocare a riposo presso Radio e TV Capodistria, un aumento del 10-12% delle sovvenzioni per l'"Agenzia Informativa Adriatica". Si procederà alla creazione di un nuovo posto di lavoro a progetto per l'Associazione dei giovani della CNI, a partire dal primo gennaio 2026, rinnovabile ogni quattro anni. Ziza ha, quindi, espresso soddisfazione per l'attenzi-

one del Governo sloveno nei confronti della Comunità nazionale italiana, sottolineando che il margine di manovra resta "molto ristretto" nell'ambito del bilancio, considerata la crescita della spesa e il calo

delle entrate. Il fatto che siano confermate e ampliate le voci destinate alla CNI indica una volontà del governo sloveno di considerare le esigenze della comunità italiana come parte integrante delle politiche statali.

LEGAMI STORICI TRA CAPODISTRIA E NAPOLI

Il primo ottobre 2025, negli spazi dell'Archivio di Stato di Caserta situato all'interno della Reggia, è stata inaugurata la mostra "La biblioteca del conte Francesco Grisoni: tesori sul Regno di Napoli e gli umanisti Justinopolitani". L'esposizione nasce dalla collaborazione tra la Biblioteca Centrale "Srečko Vilhar" di Capodistria e l'Università Popolare di Trieste, nell'ambito di un progetto promosso dalla Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana e realizzato con il sostegno del Ministero della Cultura sloveno, grazie agli accordi di cooperazione bilaterale tra i ministeri e i governi di Slovenia e Italia. Curata da Peter Štoka e Tedej Sušelj della Biblioteca centrale di Capodistria, la mostra mette in luce i legami storici e culturali tra Capodistria (Justinopoli) e Napoli, attraverso l'espo-

sizione di volumi antichi e rari di autori come il beato Monaldo da Giustinopoli, Pier Paolo Vergerio il Vecchio e il Giovane, Andrea Divo, Santorio Santorio e altri illustri umanisti. Particolare rilievo è stato dato alla figura del giurista veneziano Giovanni Ingegneri, vescovo di Capodistria nel Cinquecento, che nelle sue opere si collegò al pensiero del napoletano Giambattista della Porta, creando un vero e proprio ponte culturale tra l'Istria e il Regno di

Napoli. Un'ulteriore sezione dell'esposizione è dedicata al tema del grano e del pane, con testi provenienti sia dall'Istria che dalla Campania, a testimonianza di un dialogo secolare anche sul piano economico e sociale. Dopo la prima tappa alla Biblioteca Nazionale Centrale di Roma nel novembre 2024, questa seconda esposizione conferma ancora una volta il forte legame culturale tra Slovenia e Italia, valorizzando la Reggia di Caserta come luogo simbolico di incontro tra due tradizioni umanistiche mediterranee (CAN Costiera).

PREMIO ALLA CARRIERA PER ANTONIO ROCCO

Una sala gremita del pittoresco Palazzo Tarsia ha assistito alla consegna del premio della CAN Costiera. È andato ad Antonio Rocco per la sua lunga carriera di giornalista e dirigente alla RTV di Capodistria. Nella motivazione letta in apertura, si rileva che Rocco, originario di Dignano, nativo di Pola, si è laureato in Filosofia e Sociologia presso l'Università di Zagabria. Ha iniziato la sua carriera giornalistica come cronista nella redazione del quotidiano La Voce del Popolo, per poi entrare, nel 1981, a far parte della redazione di Radio Capodistria. Nel corso degli anni ha ricoperto numerosi incarichi giornalistici e dirigenziali, fino a divenire direttore per i programmi dedicati alla Comunità Nazionale Italiana e, dal 2006, vicedirettore generale della RTV Slovenia. Nel suo lungo percorso professionale si è distinto non solo per la competenza e la dedizione, ma anche per la costante opera di promozione e difesa del ruolo della Comunità Nazionale Italiana all'interno del panorama mediatico sloveno. Ha contribuito in maniera determinante alla trasformazione del Centro regionale RTV Koper-Capodistria in una moderna emittente di riferimento, valorizzando il suo carattere multiculturale e plurilingue. A consegnare la targa al premiato è stato il presidente, Alberto Scheriani, che ha sottolineato la lunga amicizia che lo lega a Rocco, dopo tanti anni di collaborazione anche come presidente del Comitato dei programmi italiani di Radio e Tv Capodistria. Dalle molte situazioni difficili affrontate insieme è emersa

una reciproca stima- ha detto ancora Scheriani. Nel ricevere il riconoscimento, un Rocco visibilmente commosso ha ricordato che il suo percorso a Capodistria era iniziato esattamente mezzo secolo fa con un'audizione alla radio. Era poi proseguita, da professionista dopo gli studi universitari. Aveva poi rapidamente salito la graduatoria degli incarichi

giornalisti sino al massimo incarico possibile alla guida dei programmi RTV italiani. Nell'occasione si è detto riconoscente per l'appoggio della sua famiglia e di tutti i grandi nomi del giornalismo CNI, nonché dei colleghi che lo hanno accompagnato nel corso della sua carriera. Molti erano presenti a Palazzo Tarsia. In prima fila per congratularsi con lui, il Console generale d'Italia a Capodistria, Giovanni Coviello e il deputato, Felice Ziza.

LA CNI SI CONGEDA DAL CONSOLE GENERALE GIOVANNI COVIELLO

Con una serata speciale a Palazzo Manzioli, promossa da tutte le CAN e le Comunità degli Italiani del capodistriano è stato porto il saluto della regione intera al Console generale d'Italia a Capodistria, Giovanni Coviello, giunto al termine del suo incarico quadriennale. Un abbraccio caloroso e sentito, come rilevato anche dall'Ambasciatore d'Italia Lubiana, Giuseppe Cavagna, che ha testimoniato l'affetto che il dott. Coviello ha saputo guadagnarsi in così poco tempo tra i connazionali del capodistriano. Chi ha avuto modo di conoscerlo al suo arrivo a Capodistria aveva subito compreso trattarsi di una persona aperta, pronta a collaborare in tutti i modi possibili con la CNI. Poi si era scoperto anche un lato inatteso e insolito per un diplomatico, la volontà di conoscere da vicino gli italiani che vivono in Istria e di condividere con loro anche il suo tempo libero. Resteranno nel ricordo dei frequentatori di Palazzo Manzioli le sue partecipazioni

oni ai concerti dei gruppi della casa, in veste di abile bassista e cantante. Non è un caso che il Console generale sia stato definito nei discorsi ufficiali, pronunciati dal deputato Felice Ziza e dal presidente della CAN Costiera, Alberto Scheriani, come un grande amico della Comunità nazionale italiana, che le ha fatto sentire la vicinanza della Nazione madre, affermandosi come promotore dei valori di lingua, cultura e identità. Nella sua breve risposta il dott. Coviello ha ringraziato le istituzioni che hanno organizzato l'evento di

commiato — in particolare la CAN Isola, le CI "Dante Alighieri", e la "Pasquale Besenghi degli Ughi" e ha espresso il suo «profondo senso di gratitudine per il rapporto di fiducia e rispetto reciproco instaurato con la Comunità italiana del capodistriano, che ha definito «speciale, viva e coraggiosa». Dopo la parte istituzionale è stato lasciato spazio alla musica con il quartetto triestino "TriesteLovesJazz Quartet" che ha reinterpretato in chiave jazz alcuni grandi classici della canzone italiana, nel programma intitolato "Italian Songs". Giovanni Coviello lascerà ufficialmente l'incarico a Capodistria il prossimo 19 novembre, non prima di aver reso il tradizionale omaggio ai cimiteri in regione.

Cvetje s sporočilom

JAVNO PODJETJE OKOLJE PIRAN JE TUDI LETOS AKTIVNO OBELEŽILO DNEVE EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE, KI SO POTEKALI POD GESLOM »ZIDOV NAŠE PRETEKLOSTI - TEMELJ NAŠE PRIHODNOSTI«. S CILJEM, DA V ARHITEKTURI NE VIDIMO LE KAMNOV, TEMVEČ TUDI PRIČEVANJE ČASA, VREDNOTE IN IDENTITETO KRAJA, SO V OBZIDNI ULICI POSTAVILI CVETLIČNE POSODE S SPOROČILOM.

V sklopu projekta »Love Piran« so na mestih, kjer so se pogosto znašle vreče odpadkov ter druge sledi človeške brezbržnosti, v začetku oktobra zacvetele pisane rastline. Cvetje pa ni le estetski dodatek, temveč sporočilo o soodgovornosti do prostora, ki nosi stoletne zgodbe in priča o preteklosti mesta. Urejeni kotički ob mestnem obzidju mimoidoče tako vsakodnevno opominjajo, da dediščina ni le stvar preteklosti, ampak je odraz vrednot lokalne skupnosti, ki jo s svojimi dejanji vsak dan sooblikujemo.

Podobno misel so zaposleni Okolja prenesli tudi na

eno najprepoznavnejših točk v piranski občini – krožišče Valtata. Njegova podoba je bila več let pusta, brez vsakršne vsebine in neprimerna za kraj z izrazitim turističnim značajem. Zaradi svoje lokacije na glavnem cestnem vhodu v občino, ima to krožišče pomembno vlogo, saj ustvarja prvi vtis pri obiskovalcih in turistih, ki prihajajo v kraj z avtomobili, avtobusi in drugimi prevoznimi sredstvi.

Zato so zaposleni v komunalnem podjetju samoiniciativno izdelali kovinski model grba Občine Piran in vanj zasadili 350 makov v občinskih barvah. Zčasno ureditvijo so želeli izboljšati vizualno podobo destinacije, ustvariti občutek dobrodošlice ter spodbuditi popotnike, da v občini tudi postanejo in jo spoznajo.

Glasuj ZA

**pravico odločanja
o svojem življenju.**

23. 11. GLASUJ ZA POMOČ PRI PROSTOVOLJNEM KONČANJU ŽIVLJENJA

ZivljenjePravica.si

Tilen Genov

TILEN GENOV (41) JE BIOLOGIJO ŠTUDIRAL NA LJUBLJANSKI UNIVERZI, MAGISTRIRAL IN DOKTORIRAL PA NA ŠKOTSKEM. USTANOVIL JE MORIGENOS, SLOVENSKO DRUŠTVO ZA MORSKE SESALCE, NEODVISNO IN NEPROFITNO STROKOVNO NEVLADNO ORGANIZACIJO, KI JE BILA USTANOVLJENA 2001, Z NAMENOM PROUČEVANJA IN RAZISKOVANJA DELFINOV V SLOVENSKEM MORJU TER OZAVEŠČANJA IN IZOBRAŽEVANJA JAVNOSTI. MORIGENOS V STAREM KELTSKEM JEZIKU POMENI "ROJEN V MORJU". OSREDNJA DEJAVNOST DRUŠTVA JE SLOVENSKI PROJEKT ZA DELFINE, DOLGOROČNI PROGRAM RAZISKOVANJA, MONITORINGA IN VARSTVA DELFINOV VRSTE VELIKA PLISKAVKA V SEVERNEM JADRANU. TO JE PRVA DOLGOROČNA IN SISTEMATIČNA RAZISKAVA DELFINOV V SLOVENIJI.

Naš sodelavec Boris Šuligoj je, ko ste bili stari 19, z vami opravil intervju, v katerem ste ob koncu gimnazije prepričljivo trdili, da se boste ukvarjali z morskimi sesalci. Zdaj imate 41 let, magistrirali in doktorirali ste na Škotskem, na Univerzi St Andrews, po opravljenem študiju na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. In ukvarjate se z morskimi sesalci!

Zgodaj sem se začel zanimati za to področje. Imel sem srečo, da imam sorodnike na otoku Lošinju, kjer so delovali italijanski raziskovalci, ki so prvi na Jadranu raziskovali delfine. Vključil sem se v njihovo delo, kar je preraslo v vprašanje, kako je pa s tem pri nas. V Sloveniji se o tem področju ni veliko vedelo. Tako je to postala moja karierna smer.

Kaj vse mora vedeti človek, ko se ukvarja s kiti, kar so tudi delfini, kot vem?

Tematik, s katerimi se človek hote ali ne hote ukvarja v takem poslu, je kar nekaj. Zelo različne stvari se je treba naučiti in znati, od biologije do znanosti in znanstvenih metod na splošno ... Pri varstvu narave pa večji del ni biologija, temveč sociologija, ker delamo z ljudmi. Ljudje so tisti, s katerimi je potrebno delati, da dosežemo pozitivne premike, živali pa so tam, kjer so in poskušajo v tem okolju bivati. Moramo pa usvojiti še polno drugih znanj; od pomorstva, ker smo na vodi, moramo znati upravljati s plovili, do neke mere vremenslovja, motoroznanstva, ko se ti na morju pokvari motor, in podobno. Ja, res široko paleto znanj potrebujemo in nikoli nam ni dolgčas. Pogosto uporabljamo fotoidentifikacijo, zato moramo poznati osnove fotografije, zadnja leta uporabljamo vedno več modernih tehnologij. Delo je prepleteno še z računalniškimi orodji itd.

Dvajset let se ukvarjate s tem področjem. So kakšne velike spremembe v odnosu do okolja, do živali, ki tukaj bivajo, temeljni premiki?

Ja, opažam spremembe. Ko smo se v Sloveniji začeli ukvarjati s tem, sem večkrat

doživel, da so se mi ljudje smejali, ko sem jim omenil, s čim se ukvarjam. Takrat v Sloveniji pravzaprav nihče niti ni vedel, da imamo stalno populacijo delfinov. Zakaj bi to bilo sploh pomembno, če nismo nič vedeli o njih? Zdaj pa mislim, da velik del prebivalstva, če nič drugega, ve, da pri nas delfini so. Marsikdo ve tudi, da obstaja društvo Morigenos, ki se s tem ukvarja. Neki premiki torej so. Na agendi Slovenije so kiti in delfini. Kot članica EU in podpisnica različnih konvencij in sporazumov je to tudi morala storiti. Ko smo mi začeli, se je to področje obravnavalo kot nekaj, kar se nas ne tiče, ker ni aplikativno. Zdaj Slovenija sodeluje tudi na mednarodnih forumih za varstvo kitov in temu namenja pozornost. Zdi se mi tudi, da se ljudje bolj zavedajo pomena zdravega okolja, zdravih ekosistemov. Je pa res, da so včasih ti premiki počasni, a sem večni optimist in četudi se stvari premikajo počasi, se večinoma premikajo v pravo smer.

Kaj je najbolj škodljivo za morje in posledično tudi za živali?

Odgovor ni enoznačen. Odvisen je od tega, o katerem geografskem območju govorimo in katerih vrstah živih bitij govorimo.

Vzremimo za primer plastiko in morske odpadke. To je nedvomno velik problem v morju, ki ga je potrebno reševati. Toda če pogledamo delfine, vrsto velika pliskavka, ki živi pri nas, je zanje plastika še najmanjši problem. Redko najdemo primere, ko bi velike pliskavke poginile zaradi zaužitja plastike ali ker bi se vanjo zapletle. Nanje vpliva posredno, preko plena, ki je zaužil mikroplastiko, ampak neposredno jih ne ogroža. Če pa pogledamo globokomorske kite, glavače ali kljunate kite, ki se potapljaajo v velike globine, je zanje plastika velik problem. Pogosto jo zaužijejo v takšni količini, da zato poginejo. Še en tak primer je, če pogledamo dva različna tipa ribišva v Sloveniji. En je tako imenovano kočarjenje s povlečnimi mrežami, drugi pa s stoječimi mrežami (ki jih je sicer več vrst). Generalno gledano so kočarjenje bolj destruktivne za morsko dno, za morske ekosisteme. Če pa pogledamo delfine in morske želve, je največji del smrtnosti v stoječih mrežah. Torej nekatere aktivnosti so lahko večja težava za določene vrste ali habitate, druge pa za druge. Težava v severnem Jadranu

in posebej v Tržaškem zalivu je, da imamo več groženj, ki delujejo hkrati in se prepletajo: ribištvo, pomorski promet, rekreativni promet poleti, turizem, odplake, kemično onesnaženje, fizično onesnaženje, onesnaženje s hrupom, pozidava obale in tako naprej. Vse to deluje v sozvočju in vpliva na naš ekosistem in prebivalce v njem.

Je to področje, kjer potrebujemo aktiviste, posameznike in nevladne organizacije (NVO), ki nimajo ekonomskih in političnih interesov in jim zaupamo, da so njihovi nameni naravovarstveni? To je tudi razlog, da je padel Zakon o vodah, prizadevanje NVO je bilo res veliko in verjeli smo jim.

Če pogledamo nevladne organizacije, se večinoma borijo za vrednote, za boljši jutri. Vsi, ki smo v tem, vemo, da se ne ukvarjamo z biologijo in varstvom narave, ker bi to pomenilo visoke plače ali kaj podobnega. Ko se borimo za nek cilj, večinoma nimamo od tega nobene finančne ali materialne koristi. Res pa je, da so razlike med posameznimi nevladnimi organizacijami. Nekatere so izključno aktivistične, mi, Morigenos pa sami sebe gledamo manj aktivistično in bolj znanstveno-raziskovalno ter izobraževalno. Ni se nas sram vključiti v aktivizem, ko je to potrebno, ni pa to naša primarna naloga. Verjetno je, da ljudje bolj zaupajo nevladnemu in neprofitnemu sektorju kot politiki, a tudi NVO niso vse enake. Včasih so argumenti dobro podprti z dokazi in znanostjo, ne pa vedno. Mi se vedno opiramo na dobro, kakovostno znanost in informiranje o vseh teh zadevah. Za iskanje rešitev moramo imeti dobre podatke in argumente, podkrepljene z znanostjo.

Veste, kaj se na tem področju dogaja v tujini? Prejšnji teden ste bili na Škotskem ...

Tako je, trenutno predsedujem Evropskemu združenju za kite in delfine, ki vsako leto organizira znanstveno konferenco o morskih sesalcih. Aprila naslednje leto bo na Škotskem.

Poznate prakso in načine, kako se odziva okolje v tujini na podobne dejavnosti, ki jih počnete tukaj. Je kakšna bistvena razlika med tem, kako vas sprejemajo doma, na obali, in tem, kako sprejemajo take in podobne organizacije v tujini? Kaj je največji problem pri nas, pa ga drugje ni?

Na nekaterih območjih, konkretno v Veliki Britaniji, je zavedanje o pomenu varstva narave, dobrobiti živali zelo močno. Tam se redko zgodi, da bi nekdo z gliserjem ali skuterjem delal kroge okoli delfinov ali zapeljal čez jato delfinov, pa ne bo prijavljen. Odziv kogarkoli, ki to opazi, je takojšen in buren. Pri nas ne, še vedno pa je bolje kot v nekaterih drugih državah, recimo v nekaterih državah Afrike, kjer sem veliko delal.

Kakšen je odnos do Morigenosa na obali?

Zelo dober odnos imamo z lokalno skupnostjo in lokalnimi ribiči. Če gledamo na splošno, po svetu, zelo hitro lahko pride do nezaupanja, do nesporazumov med ribiči in organizacijami, ki se ukvarjajo z varstvom narave. Toda pri nas smo od samega začetka poudarjali, da naš namen ni biti nasprotnik ri-

BOJANA
LESKOVAR

bičem in da problemi niso vedno enostavno rešljivi kot na primer, da lahko kar prepovemo ves ribolov in bodo težave rešene. Zadeve so bolj kompleksne. Veliko ljudi je odvisnih od ribolova in naš pogled na to je od nekdaj, da skušamo v sodelovanju z ribiči iskati znanje in rešitve za dejanske težave. Z ribiči imamo zelo dobre odnose, zaupajo nam, ne vidijo nas kot grožnjo, vedo, da poskušamo razumeti njihove težave in jih hkrati opozarjati na to, kaj so težave varstva ekosistemov. Zelo veliko sodelujemo. Ribiči nam redno sporočajo, ko opazijo delfine in nas obvestijo tudi takrat, ko nehotе ujamejo delfina v svoje mreže. To ni namenski ulov, ker ribiči od tega nič nimajo, razen velikih težav in ekonomske škode. Primeri pogina delfinov v ribiški mreži so slučajni in v takih primerih nas ribiči o tem pogosto obvestijo in poginule živali tudi pripeljejo. S tem lahko o živali pridobimo mnogo podatkov in veliko izvemo tudi o mehanizmih, ki do tega dogodka pripeljejo, tako bi lahko na dolgi rok potencialno zmanjševali pogostost teh primerov. Marsikje po svetu, ko ribiči ujamejo delfina, preprosto odrežejo mrežo in poginulega delfina vržejo v morje. In to je to. Za pogin delfina se ne ve, razen če ga naplavi na obalo, zato se mi zdi zelo pozitiven premik, da lokalna skupnost pomaga pri našem delu, ga razume in nas na različne načine podpira.

Je za raziskovalca, kot ste vi, najbolj zanimiva skupina kitov in delfinov?

Zame ja, zagotovo. Za mnoge moje kolege, ki se ukvarjajo z morskimi psi, želvami, ribami, pa seveda ne. Zanimajo nas različne stvari. Imam tudi kolege, ki se na primer ukvarjajo z drugimi morskimi sesalci, kot so tjulni, morski lev, polarni medvedi, morske vidre. Meni je skupina kitov in delfinov najbolj fascinantna za proučevanje iz več razlogov. Spominjajo na ribe, a so sesalci. Sorodnejši so nam kot pa ribam. Gre za skupino sesalcev, ki so najbolj drastično modificirani iz neke osnovne sesalčje oblike. Če si človek predstavlja "sesalca", je to nekaj na štirih nogah, kar ima dlako. Kiti pa so tako daleč od tega, da je to res nekaj

neverjetnega. Neverjeten primer, kako lahko evolucija na dolgi rok nekaj spremeni. Čeprav živijo v okolju, ki je drugačno od našega, pa so nam vseeno v marsičem zelo podobni. Njihova socialna kompleksnost, inteligenca, kognitivne sposobnosti so v marsičem zelo podobne našim, zato me fascinirajo tudi kot krovni plenilci na vrhu prehranjevalnih spletov v morju ...

Kaj pomeni na vrhu prehranjevalnih spletov?

Uporablja se tudi izraz prehranjevalna veriga, a je manj natančen, ker ne gre za verigo, gre za prehranjevalni splet, kot nekakšno mrežo vrst. Imamo torej rastlinski plankton, zooplankton, manjše ribe, ki to jejo, pa večje ribe, ki jejo te in tako naprej, na vrhu pa so krovni plenilci, ki jih bolj ali manj nihče več ne pleni, ker so na vrhu. Govorimo o delfinih, morskih psih, nekaterih velikih plenilskih ribah, kot so tune. To seveda ne pomeni, da jih nikoli nič ne more upleniti, a so bolj ali manj pri vrhu tega spleta. Seveda lahko delfina določena vrsta morskih psov upleni, ponekod po svetu tudi orke (ki so tudi delfini), generalno gledano pa so pri vrhu prehranjevalnega spleta. Skozi desetletja raziskav tako na kopnem kot v morju, se je pokazalo, da imajo krovni plenilci dejansko pomembno vlogo v ekosistemih. Ne samo zato, ker plenijo vrste, s katerimi se prehranjujejo, ampak tudi zato, ker vplivajo na nekaj, čemur rečemo ekologija strahu. Plen se drugače obnaša v prisotnosti nekega plenilca, kot če tega plenilca ni. Znani primer so volkovi in jelenjad v nacionalnem parku Yellowstone v Združenih državah Amerike. Tam so v preteklosti popolnoma iztrebili volkove, kar pomeni, da za jelenjad ni bilo nobenega plenilca več in se je lahko mirno pasla. To je opazno sesulo rastlinje, še posebej vrsto dreves, ker ni bilo nobenega plenilca, ki bi divjad upočasnjeval pri prehranjevanju. Ko so volkove spet naselili, so morali biti jeleni pazljivi, kje se prehranjujejo, več časa so porabili zato, da so opazovali okolico in to seveda vpliva na ostale dele ekosistema. Podobno se je pokazalo tudi pri morskih ekosistemih. Plen se vede drugače v prisotnosti plenilca, kar pomeni, da plenilec nima vpliva samo na ta plen, temveč tudi na plen tega plena in tako naprej.

Kako je to na morju? Kako v Jadran zaidejo kiti, ki jih tukaj nikoli ni bilo, še v Sredozemlju ne? So delfini v severnem Jadranu, v Tržaškem zalivu izjema?

Delfini so doma v severnem Jadranu in je to del njihovega naravnega habitata od nekdaj. V severnem Jadranu sta bili do konca 60 let dve vrsti delfinov, velika pliskavka in navadni delfin, ki je bil od konca 70 let skoraj popolnoma iztrebljen. Deloma zaradi namenskega pobijanja, deloma zaradi pomanjkanja plave ribe, ki je njihov glavni plen in splošne degradacije okolja. Delfini so torej tukaj doma. Kiti pa, odvisno o katerih vrstah govorimo. Za nekatere dolgo nismo imeli podatkov in smo pač mislili, da jih ni. Danes vemo, da je v Jadranu prisotnih kar nekaj vrst kitov in delfinov. Je pa res, da v severni Jadran veliki kiti prihajajo bolj redko, ker je njihov primarni habitat Sredozemlje in južni

del Jadrana, ki je globok in odprt. Severni Jadran je obrobni habitat, kamor prihajajo vsake toliko. Nekaterе vrste kitov v Sredozemlju redkeje videvamo, so pa postale pogostejše, recimo kiti grbavci, zelo redka vrsta pri nas. 2009 je bil tukaj mlad samec, ki se je tu zadrževal dva meseca. Grbavci so bili zdesetkani v času kitolova v 19. in 20. stoletju. Po prepovedi kitolova si je severnoatlantska populacija grbavcev dobro opomogla in verjetno število še vedno raste. Že zaradi večjega števila občasno kakšen zaide tudi v Sredozemlje, nekateri tudi v Jadransko morje. To so bolj naključja, prišli so za viri hrane, včasih pa je z živalmi tudi kaj narobe.

Moja izkušnja vožnje s čolnom iz Murterja na Kornat je včasih pomenila, da smo srečali na poti jate delfinov, zdaj skoraj nobene. Jih je zdaj manj, so bolj previdni? Kdo pa so njihovi sovražniki, razen ribičev, ki nastavljajo mreže?

V Jadranu delfini nimajo zares naravnih sovražnikov, ker smo tudi morske pse zdesetkali. Na svetu so, če posplošim, tri vrste morskih psov, ki so potencialni plenilci delfinov. Od teh treh je samo veliki beli morski pes razmeroma stalno prisoten v Sredozemlju, a jih je zdaj zelo malo. Ponekod drugod po svetu jih

plenijo orke, v Kaliforniji na primer, pri nas in v večjem delu Sredozemlja pa ork ni. So pa tudi meni domačini pripovedovali, da delfinov niso videli od svoje mladosti, nato pa zadnja leta bolj pogosto. Tu in tam me kdo vpraša, ali jih je zdaj več. Ta percepcija se mi zdi bolj posledica hitrega širjenja informacij po spletu in socialnih medijih, pa tudi več ljudi zdaj ve za nas in za naše delo. So pa obdobja, ko delfini v določenem času več uporabljajo določene dele morja. V nekaterih obdobjih lahko, recimo okoli Piranske punte, delfine vidimo vsak dan in takrat se nam lahko zdi, da jih je več, nato pa jih nekaj časa spet ni na spregled. Glede Kornatov pa nimamo historičnih podatkov, na podlagi katerih bi lahko sklepali, kolikšna je bila včasih številčnost delfinov, tako da težko komentiram.

Opisi življenja in obnašanja delfinov spominjajo na ljudi. Termin, ki jih uporabljamo za medsebojne odnose, uporabljamo tudi za delfine. Mimogrede, ste kdaj plavali z delfini ?

Ja in ne. Tukaj ne in to niti ne poskušamo, sem pa že bil na raziskovalnih odpravah, kjer je velik del zbiranja podatkov potekal v vodi. Sem torej plaval z njimi, ampak to ni nekaj, kar počnemo pri našem delu.

Ni tako kot v filmih?

Ni. In lahko je nevarno. Delfini so velike, divje živali, ki tehtajo 200-300 kg, ki se v normalnih igrah grizejo, butajo, tolčejo z repi, skačejo drug po drugem in za človeka v vodi je to lahko življenjsko ogrožujoče. Lahko nas poškodujejo hote ali nehote, čeprav je naša percepcija, da so to samo nežne živali. Lahko so zelo grobi in tudi nasilni. Ljudje sicer nismo njihov plen in jih ne ogrožamo. Če plavate v vodi in priplavajo

delfini mimo, se vam ni treba bati, nič vam ne bodo storili. Toda iskati stik z njimi pa tudi ni najbolj pametno, ker lahko pride do resnih poškodb in tudi do prenosa bolezni. Delfini so sesalci tako kot mi, mnogo patogenov si delimo, od bakterijskih, virusnih in glivičnih okužb. Poljubljanje in objemanje delfinov ...

Odsvetujete!

Ja.

Ali lahko termine, ki jih uporabljamo za obnašanje nas samih, uporabljamo tudi za delfine?

Ja in ne. Pazljivi moramo biti, da delfinom ne pripisujemo naših lastnosti, to je antropocentrizem. Prav tako moramo biti pazljivi, ko skušamo interpretirati, kaj živali počnejo. Na primer, ko delfini skačejo iz vode, ljudje pogosto komentirajo: "Glej, kako so lušni, se igrajo." Toda temu ni nujno tako, skok ima pri delfinih veliko funkcij. Lahko je del lova, del komunikacije, del pretepov. Moramo pa biti tudi previdni pri nečem, čemur se reče antropozanimanje, kjer prezremo neko lastnost pri živalih samo zato, ker jo imamo tudi ljudje. Včasih radi nekaj ovržemo samo zato, ker živali niso ljudje. Ja, ampak nekatere lastnosti imamo enake, tudi ljudje smo živali in nekatere stvari so enake pri mnogih vrstah.

Je vaše raziskovalno delo omejeno na opazovanje, fotografiranje, zaznavanje njihovih premikov in kako jih prepoznavate?

Pri raziskovanju se poskušamo

čim manj vmešavati v življenje živali. Ne iščemo stika z njimi, ne poskušamo plavati z njimi, ne poskušamo jih hraniti. Že dejstvo, da smo s čolnom v njihovi bližini, je do določene mere vmešavanje v njihovo življenje. Tega se moramo zavedati, zato tudi skušamo naš vpliv zmanjšati, in sicer tako, da zmanjšamo čas, ki ga z njimi preživimo, do tega da prepoznamo znake vznemirjenja, iritacije. Večina naših metod temelji na opazovanju, fotografiranju, pridobivanju videoposnetkov in posnetkov njihovega oglašanja, na podlagi katerih lahko ugotavljamo ogromno stvari o njihovem življenju in vedenju. V nekaterih primerih uporabljamo tudi metode, ki so deloma invazivne, recimo odvzem vzorca tkiva. Pri tem gre za nekaj podobnega, kot če vam v laboratoriju vzamejo kri ali vzorec tkiva, kjer vas malce zbodejo in vzamejo vzorec krvi ali kože. Živali to ne naredi škode, s temi vzorci pa lahko o teh živalih ugotavljamo marsikaj o genetski strukturi, sorodnosti, prisotnosti onesnaževal v njihovih tkivih, s čim se prehranjujejo itd. To je torej nabor večine naših metod, osnovna metoda pa je fotoidentifikacija, kjer fotografiramo delfine in jih prepoznavamo po naravnih oznakah na hrbtnih plavutih. Zakaj hrbtne plavuti? Ko se grizejo med sabo, je to precej izpostavljen del telesa in se hitro poškoduje, razcefra, ima zareze, kar pomeni, da jih lahko ločimo med seboj. Prednost hrbtne plavuti je tudi ta, da jo vedno vidimo, ko pride delfin na površje po zrak. To je znano že dolgo, tega nismo odkrili mi, smo pa prvi odkrili, kako delfine prepoznavati po obraznih potezah. Če poenostavim, je podobno kot pri ljudeh: obrazi so si različni. Tudi delfine lahko ločimo po obraznih potezah, kar je lahko dodatna metoda identifikacije.

Prepoznate tudi spol?

Dobro vprašanje. V raziskavi smo omenili, da bi se to morda dalo, a nismo imeli dovolj fotografij, da bi to lahko statistično testirali. Če me vprašate samo po mojih opažanjih, bi rekel, da ja. V naslednji fazi te raziskave nameravamo tudi to ugotavljati. Delfine je namreč zelo težko ločiti po spolu, razen če imamo fotografijo spodnje trebušne strani in se vidi spolna odprtina, ampak take fotografije so razmeroma redke, saj se navadno vidi le hrbet, ko delfin pride vdihniti zrak na površje. Da se vidi spolna odprtina, mora živali skočiti iz vode s trebuhom proti vam. Spol lahko ugotavljamo tudi s pomočjo mladičkov. Če ima delfin ob sebi mladička, vemo, da je to samica. Tretji način določanja

spola pa je genetski tako, da dobimo vzorec tkiva. Na terenu torej težko ločimo samca in samico, razen če jih že dobro poznamo.

Lepo skrbijo za svoje mladiče?

Ja, ampak samo mame. Je pa res, da je smrtnost mladičev velika. Razlogov za to je več, od neizkušenosti mame, do onesnaževal in tudi naravnih dejavnikov. So pa raziskave po svetu pokazale, da so različne samice različno dobre mame.

No, tudi to je podobno človeku.

Ste bili kot raziskovalec kdaj v nevarnosti?

Ja, v eni zelo nevarni, ko nisem bil prepričan, ali bomo preživeli. Prevrnili smo se na morju in bili eno uro v vodi v Gvineji, v zahodni Afriki, pred tremi leti. Razlog je bil frustrirajoč. Gvineja je eden od krajev, kjer je težko delati tako z vidika infrastrukture kot razpoložljivosti varnih plovil, morali smo uporabiti lokalna plovila, tako imenovane piroge, lesena, dolga, ozka plovila. Bila je pravzaprav kombinacija ne najbolj varnega plovila in nesposobnosti krmarja. Pripeljal nas je v situacijo, v katero nas ne bi smel. Prevrnil nas je val nad sipino, kjer se valovi lomijo, kjer tako ali tako ne bi smeli pluti v takšnih pogojih. Ob tem pa smo še pričakali ogromen val bočno, česar se prav tako ne počne.

Kaj vas je v 20-letnem raziskovanju najbolj presenetilo, bilo najbolj nepričakovano?

Pravzaprav kar naši delfini, tukaj ob slovenski obali. Ker so nas presenetili v marsičem, od tega, da so sploh tukaj, saj je tudi percepcija biologov bila, da jih ni. Danes pa jih poznamo zelo dobro in vemo, da so tukaj doma. Ravno pred dvema tednoma smo na terenu srečali nekatere delfine, ki jih zdaj poznamo že 22 let. Prav tako me je presenetila njihova socialna struktura, da imamo dve skupini, ki se med sabo ločujeta po tem, kdaj se pojavljata, ena dopoldne, druga popoldne. Pogovorno jim rečemo jutranja in večerna skupina, imajo zelo močno socialno ločevanje, ki ga ne razumemo povsem in ni bilo dokumentirano nikjer po svetu doslej. Presenetilo nas je tudi, da jih je možno prepoznavati po obrazih ter da smo imeli enega delfina, ki je prišel k nam iz Eolskih otokov in se nato premaknil okoli Italije vse do Ligurskega morja. Najdaljši premik te vrste v Sredozemlju in eden najdaljših na svetu. Delfini nas vedno znova presenečajo.

Celoten intervju si lahko preberete na www.obalaplus.si

LEON MAGDALENC

VARUJTE SE!

Portorož je doživel en dan slave. Voditelji devetih sredozemskih držav s svojimi oprodami so se polovičen delavnik nastavljali kameram, fotografskim objektivom in si segali v roke, vmes komu malo pomahali, pozirali za socialna omrežja in spet ugotovili, kako je potrebno sodelovati. Portorož pa se je šibil pod težo policistov, varnostnikov in različnih specialcev. Na strehah ostrostrelci, v zraku helikopterji in vsepovsod ob poteh kopica agentov pod krinko, s tistimi najbolj smešnimi slušalkami v ušesih in mrkimi pogledi ter v preozkih suknjičih. Ceste so bile zaprte in čas se je ustavil. In res gre prav za to. Ko pride procesija v mesto, na obalo ali v Portorož, se čas ustavi. Maškerada ukine rutino in vse se spremeni v nekaj izjemno pomembnega. Četudi ni nobene vsebine, nobenega koraka naprej, nobene zaveze ali obljube, gre na koncu za demonstracijo kristalno čiste forme. V takšnih banalnih trenutkih nekega že jutri nepomembnega dogodka, se bildajo egi vseh prisotnih, največkrat še najbolj gostiteljev, ki se rokujejo z vsemi, stopajo po veličastnih stopnicah in vrtovih starega hotela in se počutijo pomembne. Samo za to gre. Vsi tam zbrani, se morajo počutiti pomembne. Ves kraval, vse sirene in opozorilne luči, kratka, vsa scenografija sporoča samo to, da je tu zbrana elita, smetana in nasploh dragocena politična združba sredozemskih držav. Več kot je obsedenega varovanja, več kot je živčnih osebnih varnostnikov in napol izkušenih šoferjev na kupu, bolj je dogodek izvenkategorijski. Torej, imeli smo čast, da smo v živo doživeli dotik regionalnega političnega establišmenta. Bili smo priče temu, kar so v Ljubljani doživeli kakšen teden prej, ko so z enakim pompom in še hujšim varovanjem spremljali zasedanje parlamentarne skupščine zveze Nato. V okolici Gospodarskega razstavišča je zevala varovalna vakumska luknja, ki je ni smel prečiti nihče. Še ptičem je bilo prepovedano letati blizu tega epicentra strahu. A ni res vse skupaj smešno? Da je vse neznosno strah, da se jim bo kaj naredilo, da se bo našel kakšen norec in bo komu kakšno rekel, v koga kaj vrgel ali celo napadel, da gre ves čas za permanentno stanje potencialne nevarnosti, ki preži na te politične veljake. Zato nam to pretirano varovanje, poudarjanje varnosti prisotnih in zaščite v bistvu vedno govori isto stvar. Voditelji se bojijo svojega ljudstva. Voditelji so navadne šleve, ki se bojijo za lastne riti, svoje stolčke in pozicije. Kako je živeti v tem neprestanem strahu, smo lahko videli, ko so mogoč-neži stopali iz blindiranih avtomobilov na portoroški promenadi. Na obrazu jim je pisalo le eno: naj tole hitro mine, pojdimo hitro notri, kjer bomo lahko sproščeno razpravljali o tem, kje se vidimo naslednjič. Ko smo jim mahali v slovo, smo obenem ugotovili, da imamo na obali v teh hotelih raje na kupu izjemne strokovnjake s področja aplikativnih znanosti, nuklearne fizike, umetne inteligence in medicine. Brez varovanj.

KATJA PEGAN

MILJACKA

Ko bi reko, čuda da se dese pa Miljacka mostove odnese, da ne mogu tebi doč, da ne mogu ulicom ti proć.

Halid Bešlić

V Sarajevu so že Turki v 16. stoletju gradili mostove, da so se lahko ljudje z različnih bregov srečevali, trgovali in ljubili. Da so se lahko srečevali, trgovali in ljubili ljudje različnih narodnosti in veroizpovedi. Na teh mostovih so tudi umirali. Leta 1993 zaradi ljubezni pri mostu Vrbanja. Boško in Admira sta umrla v objemu, ko je nanju streljal ostrostrelec. Srb in Bošnjakinja, sarajevska Romeo in Julija sta umrla sredi obleganega in krvavečega Sarajeva, ker sta želela živeti svoje življenje kot vsi normalni ljudje, ki še zmorejo ljubiti. Brez ustrahovanja, brez nenehnega strahu pred smrtjo, s prihodnostjo in otroki, ki bodo tekali po mostovih Miljacke. Verjela sta, da bo njuna ljubezen premagala tisti absurdni čas zlobe, sovraštva in zločinov.

Po smrti Halida Bešlića so v 150 mestih nekdanje skupne države množice ljudi pele njegove pesmi. Podatki pravijo, da jih je bilo do 100.000. Tudi v Kopru. Ljudje so se hoteli na trgih in ulicah posloviti od človeka, ki se jih je s svojimi pesmimi dotaknil, nežno po-božal, jih spomnil na ljubezen, ki nas učlovečuje, nas dela močne in šibke hkrati. In vse to je tudi Miljacka – himna povezanosti in preživetja. Je reka življenja in spomina na čas, ko smo živeli resnično drug z drugim, je spomin na ljubezen, na strast in človeško toplino, na Sarajevo. Na čas, ko smo se imeli ljudje radi in nam je to nekaj pomenilo.

In če nam Halid poje o ljubezni, ki preživi vse in tudi meje, takšne in drugačne, saj ljubezen nosiš v srcu, kamor koli greš, potem teče Miljacka tudi v Kopru, Ljubljani, Beogradu, Zagrebu, na Švedskem, in čez njo se dviga mnogo mostov, ki se ne bodo nikoli podrli. Ob Miljacki se vedno spomnim na Imagine; dve pesmi, en svet. Lennonova vizija miru je globalna, njegova ljubezen je univerzalna, Lennon je filozofski, skoraj meditativen, tudi zanj je svet brez meja. Predstavljaj si svet brez sovraštva, poje. Halid pa, predstavlja si, da Miljacka mostove odnese. Obe pesmi govorita o iskanju miru – v svetu in v srcu. Obe govorita o iskanju in hrepenenju po ljubezni. In to že toliko let. Mnogo nas je odraslo s temi pesmimi, da morda zdaj že verjamemo, da sta to pesmi o čakanju. O čakanju na mir.

Še vedno živimo absurdni čas zlobe, sovraštva in zločinov, ves svet je prepojen s tem. In tako zelo nam postaja domač in edini poznani, da ne vemo, kako bi spremenili njegov tok. Ne glede na vse pa moramo ohraniti mostove, ulice in poti (da mogu tebi doč, da mogu ulicom ti proć).

DORJAN MARUŠIČ

BOŽIČNICA

Izteka se oktober, december se zdi od-daljen, a vse že diši bo obdarovanju. Koliko veselja bo to prineslo bo pokazal čas. Prebliskov in spominom je vse več in več. V moji mladosti je nori december uradno dovoljeval samo enega velikega moža, dedek Mraz je zaključil leto in izpolnil predane želje skritim prenašalcem, običajno staršem. Osebnostno razkritje resnice je premagalo samo odpiranje daril. Gospod Miklavž in Božiček sta živela v ilegali. Pred dobrimi 40imi leti je politik Jože Smole preko radijskih valov ljudem voščil za božič in si pridobil vzdevek Božiček. Odpenjanje spon prejšnjega sistema je sprožil tekmovanje o spoštovanju vseh treh mož, s tem prinesel tudi vsebino obeležja in simbolike. Prav v tem vladajoči izbranci pogosto izgubljajo realna tla pod nogami. Ko pa se jim z vrtoglavo hitrostjo približujejo volitve, ideje poletijo v nebo, poletijo izven realnega in možnega. Letijo bonbončki, prehodno padajo vinjete, leti božičnica, režejo se trakovi. Vse to nam je znano, že videno. Za trenutek bi si človek želel volitve vsako leto, gradile bi se vrtci, šole, gledališča, športne dvorane, zdravstveni domovi, bolnišnični oddelki, helikopterji, letala... Saje takoj trčijo v realnost, treznost. Organizacija volitev je strošek, rezultat pa zelo pogosto ne izpolni pričakovanj in prinese razočaranje. Saj veste, večja kot so pričakovanja, večje je razočaranje ob njihovi neizpolnitvi!

Politika ni šport, nesmiselne so primerjave in posnemanje drugih držav s postavljanjem ciljnih držav. Zadošča vpogled v narodov zgodovinski genom in postavljen realen cilj. Dragi politiki, gradite okolje v katerem bomo prva Slovenija, ne pa druga uspešna država.

Vselej sem bil za nagrajevanje, zelo rad obdarujem, rad sem obdarovan, a vselej v svetu realnega, v okvirih možnega, brez prisile in obveze. Ob upoštevanju vseh omejitev in vsega obveznega, vseh prispevkov in davkov. Ob napovedi, da bo tudi javnim zdravstvenim zavodom božičnico kril proračun, sem ponovno moral ocenjevati in presoјati. Poglobljene bodo razlike med zdravstvenimi delavci v javni mreži, v javnih zdravstvenih zavodih in pri koncesionarjih. S plačilom iz proračuna vsaj ne bomo zarezali v sredstva, ki jih obvezno zberemo za zdravstvene storitve. Trpel bo državni proračun, kot da je neomejen, kot da nismo prekomerno zadolženi. Ponovno se odpirajo zgodbe o znanju računstva med odločevalci, posebno tistih v zdravstvenem sistemu. Zbrana zdravstvena sredstva razdelijo zdravstvenim izvajalcem glede na opravljene storitve, izvajalci svojim zaposlenim pa po kolektivnih pogodbah. Tako je prav vsaka plačna reforma zamajala zdravstveni sistem, skrčila razpoložljiva sredstva za storitve in poslabšala dostopnost.

Morda je bila obvezna božičnica mišljena dobronamerno, a je spet razdvojila in cepila narod. Verjemite mi, tudi ti bonboni bodo izgubili sladek okus.

Zato ne pozabite, kdor se zdravo prehranjuje bo živel do konca svojega življenja (Alan Ford).

DAN PODJED

SO ROBOTI MED NAMI?

»Umakni se, če ne te bom zbill!« je zavpil name možakar ki je razkladal drva iz tovarnjačka. »Oprostite, ali lahko samo ...« Skozi odprto okno avtomobila sem ga želel vprašati, če lahko zapeljem mimo, da vrnem izposojeno vozilo na predpisano mesto. Ni mi pustil do besede, ponavljal je, da me bo zbil in naj se vendar umaknem vsaj pet metrov vzvratno. Ženska, ki je bila ob njem, mu je skušala dopovedati, naj mi vendar pusti do besede, a se ni dal. Vsakič, ko sem odprl usta, me je utišal, medtem pa vlekel skladovalnico drv po dvizni rampi. Po nekaj minutah je tovarnjaček odbrnel mimo mojega vozila, pri čemer me šofer ni niti pogledal. Mrko je bolščal predse, medtem ko je držal volan, spremljevalka pa ga je od strani zaskrbljeno gledala. Avto sem zapeljal na izpraznjeni prostor, ga zaklenil in vrnil po aplikaciji. Tedaj sem uzrl temnopoltega mladeniča z dreda, torej kitkastimi lasmi. Z gobo je drgnil sosednji avto, ki je bil ravno tako eden izmed tistih za izposozo, s katerimi se prevažam tudi sam. Ob sebi je imel zvočnik, po katerem je predvajal glasbo, zraven pa si je veselo poživžgaval. Pobara sem ga, od kod je. Široko se mi je nasmehnil in po slovensko povedal, da je iz Malija. Tri leta je pri nas, mi je povedal. Z delom je zadovoljen, naša dežela mu je nadvse všeč, tudi ljudje so dobri in delavni, so pa včasih slabe volje. Pomignil je v smer, kamor se je odpeljal tovarnjaček. Razumel sem njegovo sporočilo in se mu nasmehnil ter ga pohvalil, da izvrstno obvlada slovenski jezik. Usta so se mu razlezla v nasmeh. Zaupal mi je, da bi z veseljem ostal pri nas, a ga vleče tudi domov, kjer so ljudje večinoma nasmejani. Podala sva si roki in se poslovila. Ko sem stopal proti domu, sem pomislil, da sem srečal človeka, ki se v naših predstavah pogosto preobrazi robota, in to v tistem izvirnem smislu iz dramskega dela Karla Čapka, ki je bilo premierno uprizorjeno leta 1921. V tem delu z naslovom Rossumovi univerzální roboti – na kratko R. U. R. – je bila beseda robot, ki je sorodna naši besedi rabota (tlaka, težko delo, garanje), uporabljena za umetne delavce, ki so se uprili lastnikom in stvarnikom. Seveda nikakor ne mislim, da je mladenič iz Malija prisilni delavec ali tlačan, le nekako robotska, monotona, ponavljajoča se nam včasih zdijo tovrstna dela, ki jih mnogi ne želijo opravljati. Podobno robotske so videti čistilke na bližnjem bazenu, ki so – po videzu sodeč – morda s Filipinov. Gledam jih, kako držijo v rokah pripomoček za čiščenje tal s pritrdjeno krpo in ga vešče obračajo po tleh. Zlahka si predstavljam, da bo njihovo delo čez nekaj let nadomestil robot, posebej ker sem si zadnje čase ogledal precej kratkih filmov, v katerih večšine predstavijo Teslini humanoidni stroji ter človekolike naprave podjetja Boston Robotics, ki kuhajo, pomivajo posodo, plešejo, delajo premete, privijajo vijake ... Ampak ne, marljivi delavci, ki jih pogosto spregledamo, niso roboti! Ženske na bazenu se mi nasmehnejo, četudi mogoče ne govorijo slovensko, in mi vljudno odmaknejo škaf, da lahko stopim mimo. Dejansko prav po njihovem nasmešku točno vem, da niso stroji. Nisem pa o tem povsem prepričan za marsikoga drugega, ki me gladko ignorira, ko ga pozdravim in se mu nasmehnem, on pa gre mrkega obraza dalje. Bolj kot »robotov«, ki nam – kot mislijo nekateri – želijo ukrasti službe, bi nas moralo skrbeti, da se sami spreminjamo v stroje. Predvsem pa bi nas moralo skrbeti, da so mnogi, ki sobivajo z nami, že zdavnaj postali roboti – tlačani lastnih misli, iz katerih se ne znajo izmotati.

Duševno zdravje ni luksuz

Poskrbi zase, še preden zagori

Ni treba imeti diagnoze, da bi imel pravico poskrbeti zase. Velik del ljudi ne živi v hudi stiski, pa tudi ne v resničnem notranjem miru. Navzven delujejo zbrano, znotraj pa jih spremljajo stalna napetost, občutek pritiska, tiha utrujenost. Takšno stanje pogosto traja mesece, včasih leta – dokler ne postane preveč. Zakaj dovolimo, da telo in duša trpita tako dolgo, preden ju vzamemo resno?

Duševno zdravje razumemo šele, ko ga izgubimo

Ko nas boli zob, takoj ukrepamo. Ko nas boli duša, čakamo. Vztrajamo v prepričanju, da moramo najprej »resnično pregoreti«, da si zaslužimo pomoč. A notranja bolečina se ne umiri, če jo ignoriramo – le preseli se drugam. V odnose, v telo, v način razmišljanja. Nekega dne ugotovimo, da smo prisotni v življenju, a nismo več zares živi. Da se smejimo, ker je to pričakovano, ne ker bi to čutili. In šele takrat razumemo, da duševno zdravje ni samoumevno – je nekaj, kar moramo negovati. Ni namenjeno le tistim, ki so »na tleh«. Namenjeno je tudi tistim, ki jim »nič ne manjka«, pa se vseeno počutijo prazne.

Tiho nelagodje in skrb zase

Veliko ljudi ne uporablja besed, kot so depresija ali izgo-relost. Rečejo le: »Nimam več prave volje«, ali: »Vse mi je postalo preveč.« To sivo območje med »sem v redu« in »ne zmorem več« je najpogostejše – in ravno zato nevar-

no. A skrb zase niso velike spremembe. So drobna, a iskrena dejanja: vzeti si trenutek za tišino, ne samo za opravke. Spomniti se, da smo ljudje, ne stroji. Zmanjšati hitrost, še preden nas telo prisili v postanek. Priznati, da včasih ne zmoremo – in da je to znak zdravega realizma, ne poraz. Ko se spočije duša, lažje zdrži tudi telo.

Človek ni narejen za samostojno preživetje

Duševno zdravje ne raste v izolaciji. Raste v odnosih – v pogledih, kjer smo videni, v pogovorih, kjer nas nekdo posluša brez sodbe. V skupnostih, kjer ni treba igrati vlog. Eden največjih zaščitnih dejavnikov za duševno dobrobit je občutek, da nismo sami. Da se nam ni treba boriti v tišini. Včasih ne potrebujemo nasvetov, temveč le nekoga, ki nam reče: »Vidim te. Tu sem.« To je prav tako dragoceno kot katerakoli terapija. Podpora ni razkošje – je gorivo za vztrajanje. Vsak človek jo zasluži – tudi tisti, ki je navajen biti »močan«.

Moč ni v tem, da vse zdržimo – moč je v tem, da pravočasno prosimo za podporo

Vloga »močnih« nas je naučila preživeti, ni pa nas naučila živeti. Tisti, ki prepozna svoje meje

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka
www.lanimaj.si • www.kei.si

in poišče oporo, ni šibek, temveč zrel. Skrb zase ni sebičnost. Je odgovornost – do sebe in do vseh, ki živijo z nami. Duševno zdravje ni luksuzni dodatek za tiste, ki imajo čas. Je osnova za življenje. Če znamo poskrbeti za srce, pljuča in telo, lahko poskrbimo tudi za misli, čustva in dušo. Ni treba čakati na konec tedna, dopust ali krizo – že današnji dan je dovolj dober trenutek za začetek. Vsaka sprememba se začne z enim tihim priznanjem: »Zaslužim si biti dobro.« Duša ne kriči, dokler dolgo ne šepeta.

Modrost

Modrost je darilo, ki naredi življenje veliko lepše, je zapisal duhovni pisatelj Anselm Grün. V različnih zgodovinskih dobah so ljudje iskali modrost in se poglobljali vanjo. Prisotna je bila v grški misli in drugih kulturah. Platon je povezal človeško modrost z božjimi idejami, iz katerih je mogoče črpati gotovost in življenjsko resnico.

Tradicionalno je značilna za zrelo dobo, če so ljudje živeli skladno s svojo vestjo, si prečistili poglede in naredili povezave med stvarmi ter mislimi. Modrost ni le vedenje in znanje o določeni stvarnosti ali procesih, ampak je predvsem celoviti pogled na življenje in delovanje. Lahko bi ga imenovali pogled od znotraj ali celo pogled z določeno oddaljenostjo. Judovsko Sveto pismo je povežalo modrost s stvarjenjem in previdnostjo.

Rimljani so razvili še en vidik modrosti. Njihova beseda 'sapientia' pove, da gre za sad okušanja stvarnosti. Moder je tisti, ki zna okušati sebe, da je v sozvočju s svojim osebnim jedrom in skozenj gleda na stvarnost. Nemški izraz za modrost 'Weisheit' izhaja iz glagola 'wissen', ki pomeni opaziti, videti, spoznati. Modri gledajo globlje in so pozor-

ni na tisto, kar je v resnici pomembno. Precejšnje obdobje sem se poglobljal v modrost, ki je prisotna v ruski filozofiji in duhovni misli. Pri njihovi 'sofiologiji' je izpostavljena povezava nasprotji. Veliko bolj kot Zahodnjaki se trudijo za celovito misel, v katero sta vključena nebo in zemlja, božje in človeško, dobro in zlo. Modrost je tudi način življenja, modri ljudje živijo drugače kot bedaki. Knjiga pregovorov pravi: »Modrost previdnega je v tem, da razume svojo pot, bednost norcev pa je prevара.«(14,8)

Modrosti se je treba učiti pri izkušnji ljudi. Starejši profesorji navadno podajajo snov bolj preprosto in pregledno. Za mladega človeka je koristno, da zna prisluhniti tej modrosti in se po njej ravnati. Kolikokrat so otroci zamahnili staršem, da nič ne vedo in da je svet drugačen, kot si mislijo. Toda v mnogih stvareh so se uštel. Potrebne so nove ideje, izzivi, moda, pa tudi modrost in trdnost življenjske izkušnje. Temeljne stvari pa ostajajo na svojem mestu. Modri Sirah pravi: »Modrost ponižnega bo dvignila njegovo glavo, med velikaše ga bo posadila.«(Sir 11,1)

Modrost evangelija nas zbudi, da odpremo

PRIMOŽ KREČIČ

Koprski stolni župnik

oči in hodimo trezno po svetu. Predvsem pa ta modrost ni le za razumsko elito, ampak je prisotna med preprostimi ljudmi in celo otroki. Ti vidijo s svojo vero bolj in globlje kot razumniki na svetu. (Lk 1,21) Tomaž Akvinski pravi, da je modrost pogled ljubezni, resnično moder je tisti, ki verjame in ljubi. Za starejše ljudi, ki so v življenju marsikaj izkusili in se znajo izogibati prepadam ter pastem, je pomembno, da so se sprijaznili sami s seboj in našli okus v svojih sposobnostih in tudi v krhkosti, da so se pomirili s svojo zgodovino, zato se jim ni treba razkazovati in postavljati pred drugimi. Ob njih se učimo gledati globlje, spoznavamo globine svoje duše in ustvarjamo povezave. Tudi za družbo je pomembna prisotnost modrosti, ki jo imajo starejši. Ti so bolj mirni in stavijo na bistveno. K izpolnitvi najgloblje želje in resničnega miru je vabil grški Platon.

31. 10. 2025

🕒 14.00 - 19.00

📍 Meduza Beach

☁️ Hotel Slovenija*

Predstavitve lokalnih ponudnikov

Čarodej Jole Cole

Rezanje buč

Tunel strahu

Skakanje v vrečah

DJ & Mini Disco

Poslikava obraza

 R.I.P.

*V primeru slabega vremena se dogodek prestavi v Hotel Slovenija, v dvorano Colombo.

Istrabenz Turizem d. d., Obala 33, 6320 Portorož

REŠI DREVO!

Ali ste vedeli,
da lahko 1000 ljudi
s preходом na e-račun
reši eno drevo na leto?

VSAK PAPIRNAT RAČUN
PRISPEVA K UNIČEVANJU
GOZDOV. SKUPAJ
PRISPEVAJMO K BOLJ
ZELENEMU PLANETU.

PREKLOPI NA
račun @

SCGLI
pagamenti

 marjetica
KOPER

www.marjeticakoper.si/eracun

Sedem preprostih nasvetov za učinkovito ogrevanje in prihranek energije

KO SE DNEVI KRAJŠAJO IN TEMPERATURE PADAJO, SI VSI ŽELIMO ENAKO – TOPEL IN PRIJETEN DOM, NE DA BI NAS OB POGLEDU NA POLOŽNICO ZA OGREVANJE ZMRAZILLO ŠE ENKRAT. DOBRA NOVICA JE, DA LAHKO Z NEKAJ PREPROSTIMI UKREPI BISTVENO IZBOLJŠAMO UČINKOVITOST OGREVANJA IN ZMANJŠAMO STROŠKE, NE DA BI SE MORALI ODPOVEDATI UDOBJU.

V nadaljevanju predstavljamo **sedem preverjenih nasvetov**, s katerimi boste ogrevali pametneje, prihranili energijo in hkrati poskrbeli za bolj trajnosten dom.

1. Zatesnite špranje in odprtine

Majhne razpoke okoli oken in vrat povzročajo velike izgube toplote. Preprost test: prižgite svečo in jo približajte okvirju. Če plamen zaniha, imate prepih. Uporabite samolepilne tesnilne trakove ali trakove iz pene in ne pozabite na podstrešje ter kletna okna. Ta poceni ukrep hitro občutno izboljša toplotno udobje doma.

2. Izboljšajte izolacijo

Dobra izolacija je dolgoročna naložba, ki se povrne že v nekaj letih. Že dodatna plast na podstrešju ali izolacija cevi lahko zmanjša toplotne izgube in s tem tudi porabo energije. Če načrtujete večjo prenovu, razmislite še o izolaciji zunanjih sten.

3. Izkoristite sončno toploto

Ko je zunaj jasno, dvignite rolete in odmaknite zaveso, da sonce ogreje prostore. Popoldne jih spet zaprite, da toplota ostane v notranjosti. Ter-

mo zaveso in senčila so odličen dodatek, ker zadržijo toploto in zmanjšajo izgube skozi steklo.

4. Uporabite pametne termostate

Pametni termostat vam omogoča, da ogrevanje prilagodite svojemu ritmu. Znižajte temperaturo, ko vas ni doma ali ko spite. Za vsako stopinjo manj prihranite približno 1 % stroškov. Napredni modeli se celo učijo vaših navad in jih lahko upravljate na daljavo.

5. Poskrbite za primerno vlažnost

Vlažen zrak bolje zadržuje toploto, zato se lahko pri nižji temperaturi počutite topleje. Preprost vlažilnik za radiator ali nekaj sobnih rastlin bo izboljšalo zrak in povečalo občutek toplote brez dodatnega ogrevanja.

6. Uporabite preproge

Hladna tla zmanjšujejo občutek toplote. Preproge delujejo kot dodatna izolacija in hkrati ustvarjajo prijetno, domače vzdušje. Položite jih v prostore, kjer se največ zadržujete in razlika bo hitro opazna.

7. Optimizirajte radiatorje

Poskrbite, da radiatorji niso zakriti s pohištvo ali zavesami in jih občasno odzračite. Za dodatno učinkovitost namestite reflektivne plošče za radiatorje, ki jih namestite za njimi, da od-

BRANKO LONČAR

bijajo toploto nazaj v prostor.

Toplina doma – z malo truda in veliko učinka

Toplina doma se ne meri samo v stopinjah, temveč tudi v občutku udobja. Z nekaj preprostimi spremembami boste poskrbeli, da bo vaš dom to zimo resnično prijeten, hkrati pa boste prihranili energijo in naredili nekaj dobrega za okolje.

Obala nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.

Obala 16, 6320 Portorož

Tel : 05 674 10 30

Mob: 041 35 22 00

info@obala-nepremicnine.si

www.obala-nepremicnine.si

JURE HALIK

jujejo. Če bo predlog potrjen, ga mora vlada posredovati v Državni zbor, kjer bo sledila zakonodajna obravnava in glasovanje, po sprejetju pa še objava v Uradnem listu, s čimer bo zakon dejansko začel veljati.

RAČUNOVODSKI SERVIS

fidata finance

FIDATA d.o.o.

Ankaranska c. 7b, 6000 Koper

Tel: +386 59 052 423

info@fidata.si

http://www.fidata.si

Pravočasno načrtovanje »obvezne božičnice«

Predlog uvedbe t. i. zimskega prejemka oziroma »obvezne božičnice« je v javnosti dvignila precej prahu. Del javnosti idejo pozdravlja, delodajalci pa so predlog sprejeli večinoma z mešanimi občutki. Ne glede na to, vladni predlog predvideva, da bodo ta dodatek delodajalci morali prvič izplačati konec leta 2025.

Po predlogu zakona bo višina zimskega prejemka enaka polovici minimalne plače, kar trenutno znaša približno 639 evrov bruto. V primeru spremembe minimalne plače se bo tudi višina prejemka temu samodejno prilagodila, tako bo znesek sorazmeren z gospodarskimi razmerami in življenjskimi stroški.

Če bo zakonodajni postopek izpeljan do konca in bo predlog dejansko uzakonjen, bodo morali zimski prejemek izplačati najkasneje do 18. decembra 2025.

Za podjetja bi to zagotovo pomenilo novo finančno obveznost, ki jo bo treba upoštevati pri pripravi poslovnih načrtov za prihodnje leto. Tako kot pri regresu bo treba pravo-

časno zagotoviti sredstva, prilagoditi plačilne evidence in obračunske programe ter spremljati navodila Ministrstva za finance in Finančne uprave RS.

Sicer pa predlog zakona predvideva tudi določene izjeme. Podjetja, ki se soočajo z likvidnostnimi težavami, bodo lahko izplačilo izvedla do 31. marca 2026, torej z zamikom. V prvem letu bo omogočeno tudi izplačilo v nižjem znesku – najmanj 1/8 minimalne plače, kar znaša približno 160 evrov bruto. Poleg tega bodo delodajalci, ki bodo imeli tehnične težave pri prilagoditvi obračunskih sistemov, lahko prejemek izplačali z zamikom do marca 2026.

Sicer bo »Zimski prejemek« za zaposlene posebej ugoden, saj bo do višine polovice minimalne plače oproščen dohodnine in prispevkov za socialno varnost. To pomeni, da bodo delavci prejeli višji neto znesek, delodajalci pa ne bodo imeli dodatnih davčnih obveznosti. V prvem letu izplačila se ta prejemek ne bo upošteval pri izračunu socialnih transferjev, kot so otroški dodatek, subvencija vrtca ali socialna pomoč, kasneje pa naj bi se vključil v skupni izračun dohodkov.

Predlog zakona o obvezni božičnici oziroma zimskem prejemku je trenutno v fazi obravnave na Ekonomsko-socialnem svetu, kjer ga socialni partnerji še uskla-

V pričakovanju Morja zimskih doživetij

V občini Piran bodo praznične luči prižgali 29. novembra. V Portorožu se bo hkrati začel božično-novoletni sejem, nastopila bo skupina Čuki, v Grandu pa se bo odprlo drsališče. Morje zimskih doživetij bo tudi letos postreglo z raznolikim prazničnim programom.

V soboto, 29. novembra, se bo v Portorožu in Piranu pričelo **Morje zimskih doživetij**. Odprtje prazničnega programa bo na Trgu prekomorskih brigad s **prižigom praznične razsvetljave** in nastopom skupine **Čuki**. Sočasno se pričinja **božično-novoletni sejem**, v nekdanjem skladišču soli Grandu pa bodo odprli **drsališče**, kjer bo mogoče drsati vse do 4. januarja. December prinaša številne tradicionalne prireditve, velik del programa bo namenjen otrokom – obiskali nas bodo vsi trije dobri možje. 26. decembra bo v Kristalni dvorani hotela Kempinski Palace Portorož potekal že **12. Festival penin**, ki bo znova navdušil ljubitelje zlatih mehurčkov in vrhunske kulinarike. V novo leto bomo na Tartinijevem trgu v Piranu vstopili s koncertom **Petra Graša**, za ogrevanje pa bo nastopila skupina **Tequila**. 1. januarja sledi **novoletni skok v morje**, pred večernim **ognjemetom** pa bo občinstvo ogrela skupina **Kingston**. Celoten program prireditev bo dostopen na spletni strani www.portoroz.si.

Livio Jakomin je soustvarjal Istro več kot pol stoletja

Dr. Livio Jakomin je ime, ki ga v Slovenski Istri dobro poznajo: profesor pomorstva, nekdanji diplomat, eden od pobudnikov Univerze na Primorskem, član Izvršnega sveta in predsednik Komiteja za promet in zveze. Kot nekdo, ki je Istro spremljal in soustvarjal več kot pol stoletja, je verodostojen sogovornik o tem, kako se je ta prostor spreminjal.

Rodil se je v Pradah pred začetkom druge svetovne vojne, večji del otroštva, ki je sovpadalo z vojno viхро, je preživel pri starih starših.

„V družini smo govorili slovensko. V Pradah pa sem z otroki govoril italijansko in slovensko. Lahko rečem, da sem dvojezičnost usvojil že kot otrok in jo štejem za bogastvo, ki jo je treba negovati in spoštovati,” je dejal.

Vse, kar smo tisti, ki smo se rodili po burnih vojnih časih, prebiral v zgodovinskih knjigah in učbenikih, je gospod Livio doživel. Tako nam je povedal, da je bilo v Kopru in njenem predmestju pred, med vojno in do podpisa mirovne pogodbe z Italijo 1947 prebivalstvo večinoma italijansko, Slovenci pa so živeli na podeželju.

NEGOTOVI POVOJNI ČASI

1945 je demarkacijska črta, znana pod imenom Morgana linija, presekala istrsko ozemlje, vojni zmagovalci pa so ustanovili Svobodno tržaško ozemlje (STO) z dvema conama. Cona A je bila pod anglo-ameriško upravo, cona B pa pod Vojaško upravo Jugoslovanske armade.

Profesor Jakomin se spominja, kako se je ob nejasni politični usodi STO pod vplivom italijanske propagande in strahom pred novo jugoslovansko oblastjo začelo izseljevanje italijanskega prebivalstva v Italijo. Ob

tem so s seboj odnesli tudi veliko strojev in opreme. „Vojaška uprava Jugoslovanske armade je v strahu, da bi Cona B ostala izven Jugoslavije, odpeljala del ribiške flote v Dalmacijo, stroje in opremo iz tovarn za predelavo rib iz Izole pa na Reko,” je izpostavil. Po Mirovni pogodbi 1947 je Cona A prešla pod Italijansko, Cona B pod jugoslovansko upravo, Istra pa je zaradi dogajanj v času STO ostala močno osiromašena. „Kot otrok takratnih dogodkov in političnih razsežnosti nisem dojel. Poznal pa sem nekaj družin, ki so preko noči odšle v Italijo in pustile vse svoje imetje,” se spominja prof. Jakomin.

Iz obdobja, ko je Cono B upravljala VUJA, se spominja srečanj s pripadniki jugoslovanske vojske, ki so govorili njim neznani srbo-hrvaški jezik. Mnogi med njimi so pripeljali tudi svoje družine, ki so bile naseljene po vaseh.

„V Pobegih sta bili dve. Spominjam se, da so v eni družini ženske nosile dolge široke hlače (dimlje). Domačini so se temu čudili in skrivaj posmehovali,” je dejal. Vse do podpisa Londonskega memoranduma 1954 je

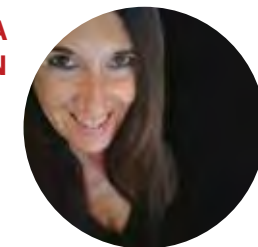
bil njihov vsakdan zaznamovan s strogimi mejnimi nadzori med STO in Jugoslavijo ter postopki in nadzorom prehajanja iz cone v cono.

„Naša družina je imela gozd blizu Kubeda in smo za prehod meje in sečnjo morali pridobiti posebna dovoljenja. Zelo živo imam v spominu mejni prehod med Cono A in B na Škofijah ter mejni prehod med STO in Jugoslavijo v Rižani,” se spominja profesor.

Po njegovih besedah so bili to časi, ko so se začela masovno prazniti obalna mesta, ko je bilo gospodarstvo oropano in v razsulu, in ko je nova oblast z velikimi naporji začela na novo vzpostavljati pogoje za normalnejše življenje. Takrat se je začel prvi val preseljevanja iz Istre v Italijo in iz notranjosti Slovenije ter istrskega podeželja v na pol prazna mestna središča.

S tem se je bistveno spremenilo mestno

NATAŠA
FAJON

prebivalstvo, saj so priseljenci s seboj prinesli nove navade in kulturne vzorce.

OŽIVLJANJE GOSPODARSTVA IN DEMOGRAFSKI CUNAMI

Po podpisu Londonskega memoranduma 1954 sta bili cona B in Istra dokončno priključeni Jugoslaviji, Italija pa je dobila Trst z delom slovenskega zaledja ter Gorico. Tako je velik del slovenskega prebivalstva še vedno ostal izven meja matične domovine, se spominja Livio Jakomin.

„Da bi izboljšali katastrofalne razmere, ki so nastale v času italijanske okupacije med in po vojni, je slovenska in jugoslovanska oblast pričela vzpostavljati pogoje za oživljanje gospodarstva in pridobivanje novih delovnih mest,” je pojasnil.

Znova je zaživela predelava rib, začeli so z gradnjo tovarne Tomos, stekle so priprave za gradnjo Luke Koper, Intereuropa se je začela uveljavljati kot špediter v jugoslovanskem in mednarodnem prostoru. V Piranu je ponovno zaživel delo v ladjedelnici, saj so ustanovili Splošno plovbo, ponovno so obujali turistične kapacitete, ustanovljale so se kmetijske zadruge. Poleg gospodarstva so se po Jakominovih besedah začele razvijati tudi družbene in kulturne dejavnosti ter šolstvo.

„Za tako pospešen razvoj je v Slovenski Istri primanjkovalo izobraženih kadrov in delovne sile. To je bilo obdobje, ko je Istra doživljala pravi „demografski cunami“. V iskanju zaposlitve je sem prišlo večje število ljudi z istrskega podeželja, Krasa in Brkinov, iz notranjosti Slovenije smo dobili prepotrebne izobražene kadre, obrtnike in delavce, ki so že pred vojno delali v različnih tovarnah. V Piran je z Reke, Dalmacije in hrvaškega dela Istre prišlo večje število pomorcev, ladjedelcev in pristaniških delavcev. Največje število fizičnih delavcev pa je prihajalo iz južnih jugoslovanskih republik, največ iz Bosne in Hercegovine,” nam je zaupal profesor.

NASTANEK DEMOGRAFSKO RAZNOLIKE ISTRE

Zaradi vse večje potrebe po novih stanovanjih so začeli pospešeno graditi nova naselja, mesta so napolnili novi stanovalci in začela se je oblikovati nova podoba mest. Nastala je neka nova demografska mešanica, ki ni imela enakih potreb in ciljev, se spominja gospod Jakomin.

„Moralo je miniti kar nekaj desetletij, da se je pri generacijah tu rojenih in šolanih otrok začel oblikovati pristnejši odnos pripadnosti istrskemu okolju, ki je prav zaradi te specifične 'istrske mešanice' danes bolj odprt in bogatejši pri dojemanju in sprejemanju drugačnosti.

Vzporedno z gospodarsko rastjo se je razvijalo kulturno in družbeno življenje. Razvijati se je začelo šolstvo, ki je omogočilo, da smo Istrani končno dobili svoje prve domače šolane kadre, ki so bistveno pripomogli, da imamo danes svojo univerzo in znanstveno raziskovalni potencial,” je ponosno dejal prof. Jakomin, ki je sodeloval pri ustanovitvi Univerze na Primorskem in velik del svoje poklicne poti posvetil poučevanju bodočih pomorcev.

ISTRA V NOvem TISOČLETJU

Profesor Jakomin z žalostjo ugotavlja, da so se razmere v Istri v zadnjih desetletjih močno spremenile. „Razen Luke Koper so s svojo dejavnostjo prenehala skoraj vsa večja podjetja, kot so Tomos, Cimos, Mehantehnika, Delamaris, Droga. Veliko družbenega premoženja so razprodali - Banko Koper, Adriatic, Splošno plovbo, Istrabenzove črpalke in še bi lahko našteval,” je izpostavil.

CESTNI IN ŽELEZNIŠKI PROMET

Istra se vedno bolj duši v prometu, potrpljenje domačinov ob trumah turistov, ki se v želji, da bi čim prej prišli na cilj, poslužujejo tudi ozkih vaških cest, pa je vedno manjše. Tudi profesor Jakomin se strinja, da je promet bil, je in bo še dolgo rak rana Slovenske Istre. Po njegovih besedah so se pogovori z oblastjo o izgradnji obalne ceste začeli že v 70. letih prejšnjega stoletja.

„Ker ta cesta ni bila uvrščena med prioritete, so nam v 80. letih ponudili pet različnih variant, o katerih se je med občinami razvila vroča razprava, ki, žal, še danes nima svojega epiloga. Edino, kar smo v tistih letih uspeli iztržiti za boljšo pretočnost, je bila obvoznica v Izoli in delna rekonstrukcija Šmarske ceste. V tem stoletju se je temu pridružil še predor pod Markov-

cem, ki je končno omogočil, da se cesta ob morju zapre in nameni rekreativnim namenom,” je pojasnil.

Z zdaj že pokojnim kolegom Igorjem Zajcem sta 2016 predstavila idejo za traso hitre ceste, ki se jo je prijelo ime “varianta” Baredi. V njej sta izkoristila že obstoječo hitro cesto med Kopro in Izolo skozi predor Markovec, od krožišča pri Izoli pa bi cesto speljala v hrib pod Baredi, kjer bi zgradili še en predor. Trasa bi se potem na drugi strani pri naselju Bandedelj priključila na že obstoječo cesto proti Dragonji. Predlog se je odločevalcem sicer zdel zanimiv, a hkrati tehnično nesprejemljiv, češ da predor Markovec ni grajen za povečan tranzit, ki bo na tej cesti čez 10 in več let.

„Da je ta odgovor „iz trte zviti“, nam pove dejstvo, da pretežni del tranzita in vsi tovornjaki, ki prihajajo v Luko Koper, sedaj gredo in bodo tudi čez 10 let vozili skozi predora v Dekanih in na Kastelcu, ki sta grajena po istih gabaritih kot Markovec,” je izrazil svoje nestrinjanje z oceno.

Profesor Jakomin je sodeloval tudi pri oblikovanju predloga za izgradnjo drugega tira, na katerega še vedno čakamo. S pokojnim Brunom Koreličem sta v skupščini SRS v dokumentu „O skladnem razvoju prometa v SRS“ že 1977 utemeljila potrebo po njegovi izgradnji.

„Dokončanje drugega tira je zagotovo velika pridobitev. Ne bo pa bistveno vplivala na hitrost in pretočnost vlakov skozi Luko in Slovenijo, ker je

železniška tovarna postaja v Kopru premajhna za povečan obseg dela. Na posameznih odsekih slovenske železniške infrastrukture pa so zaradi dotrajanosti hitrosti omejene," je pesimističen.

DIPLOMATSKA SLUŽBA V TRSTU

Pred dokončnim propadom nekdanje države je gospod Livio Jakomin služboval kot generalni konzul SFRJ v Trstu, kjer se je med drugim trudil izboljšati odnose med zamejci na obeh straneh meje. Posebno skrb je pri svojem delu posvečal Slovencem, ki živijo v Italiji. Ne glede na njihovo politično in ideološko pripadnost je skušal razumeti njihove potrebe in pomagati po svojih močeh. „Z vsemi mi je uspelo vzpostaviti zelo dobre in spoštljive odnose, kar si štejem v posebno čast," je ponosno dejal. Še pred koncem mandata je od zveznega sekretarja Lončarja dobil povabilo, da bi se zaposlil na zunanjem ministrstvu v Beogradu, a je povabilo odklonil in se raje vrnil v Istro med svoje študente.

PO PISANJU ZA DRUGE ŠE ZASE

Potem ko je v številnih člankih, razpravah, projektih, študijah, univerzitetnih učbenikih n monografijah pisal predvsem za druge, je prve korake v smeri večje svobode izražanja začutil kot urednik in soavtor pri pisanju in urejanju knjig Tartufi in vino ter Vino v starih slovenskih jedeh. Knjigi sta poleg njega zasnovala, uredila in napisala Dino Del Medico in Zvest

Apollonio. Po upokojitvi se je preizkusil tako v prozi kot poeziji, s pomočjo katerih izraža svojo ljubezen do Istre, njenih ljudi in vina. 2009 je tako izšla knjiga Vas, ki je več ni, v kateri je pisal zgodbe o prebivalcih Pobegov. „Ker sem zaprisežen Istran, sem s tem želel ohraniti humor in hudomušnost naših ljudi in ohraniti dialekt, ki ga govorimo v Pobegih. Ta knjiga mi je posebno pri srcu, ker je zgodbe ilustriral Zvest Apolonijo in so njegovo poslednje umetniško delo. Ilustracije mi je izročil dan pred svojo smrtjo," je o svoji knjigi dejal prof. Jakomin. V knjigi Na meji je zelo podrobno orisal obdobje in dogodke iz časa službovanja kot generalni konzul SFRJ v Trstu, pred dvema letoma pa je napisal knjigo Pot v neznano, v kateri pripoveduje o svoji mladosti in času, ko se je unil kot mlad mornariški častnik. Kot nam je zaupal, je že v mladosti napisal kakšno pesem, pri 70. letih pa je kot vitez vina in konzul omizja za Istro in Kras začel ponovno pisati pesmi o vinu, ki so se objavljale v katalogu Festivala malvazije. Te pesmi je kasneje zbral, jim dodal nekaj novih in nastala je zbirka pesmi z naslovom Trte in vino ter čas, v katerem živimo.

POGLED V PRIHODNOST

“Če pogledamo Slovensko Istro, ugotovimo, da nas pestijo problemi, kot so pomanjkanje delovne sile, slaba infrastruktura, pomanjkanje vode, zapuščene kmetijske površine, razdrobljeno gospodarstvo in znanje, država pa se do tega prostora še vedno obnaša mačehovsko in ne vrednoti morja in Istre kot svoje razvojne priložnosti," je izpostavil prof. Jakomin.

Za konec je nanizal nekaj zamisli za bodoči razvoj Slovenske Istre:

1. Tržaški zaliv je skupaj z Luko Koper pomembna strateška in pomorska destinacija, v tem okviru bi morali izkoristiti ugodno geografsko lego sever-jug in vzhod-zahod ter razvijati logistiko, za katero imamo veliko znanja in sposobnih kadrov .
 2. Izkoristiti bi morali razvoj kakovostnega turizma s pristno domačo ponudbo v smeri trajnostnega razvoja podeželja, v obalnih mestih pa nadgraditi zdraviliški turizem (terme, morje, soline). Sedanji razvoj gre v smeri dolgoživosti, kar bi dopolnjevali s programi regenerativnega turizma, digitalnega detoksa, mentalnega zdravja, ...
 3. Razvoj sodobnih tehnologij
- Na našem območju imamo veliko koncentracijo znanstvenega potenciala, nimamo pa strukturne in institucionalne podpore, ki bi promovirala in razvijale dobre ideje, ki se selijo v Ljubljano ali najpogosteje v tujino.
4. Kmetijstvo
- Klimatski pogoji v Istri so zaenkrat zelo ugodni. Zaradi selitve kmečkega prebivalstva v mesta, slabe infrastrukture in predvsem pomanjkanja vodnih virov so se v preteklosti mnoge obdelovalne površine opustile. Ker bo hrana in voda vedno večji problem, bi se morali znova usmeriti v pridobivanje vseh vodnih virov, ki jih je nekoč Istra s pridom uporabljala in imela dovolj zelenjave za oskrbo Trsta in samooskrbo - vodnjaki, manjša zajetja, kali.
- V razvojni politiki kmetijstva bi posebno skrb morali posvečati predvsem vinogradništvu in oljkarstvu.

Podarite darila, ki dosežejo vrh sveta!

Gušti Mediterana

VINSKI BUTIK

Šmarska cesta 1,
6000 Koper

pon-pet: od 8:30 do 19:00
in sobota: od 8:00 do 13:00

T: +386 5 663 01 36
www.vinakoper.si

Minister za zdravje opozarja: Uživanje alkohola lahko škoduje zdravju!

IZBERITE NAJBOLJŠE TOYOTA C-HR HYBRID

**VEČ ENERGIJE
VEČ IZBIRE
VEČ TEHNOLOGIJE
OD
29.990 €**

DO 10 LET JAMSTVA

Cena velja za model Toyota C-HR 1.8 Hybrid C-OOL. Cena je informativne narave. Slika je simbolična. Slogan »Izberite najboljše« se nanaša na 10-letno jamstvo Toyota Relax. Program Toyota Relax omogoča jamstvo do 10 let oziroma do 200.000 km, kar presega povprečno garancijsko podporo na slovenskem avtomobilskem trgu. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih testih hibridne baterije (HHC) na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisni Toyotini trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo brezplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 200.000 km). • Povprečna poraba goriva za vozila Toyota C-HR Hybrid: od 4,7 do 5,2 l/100 km in emisije CO₂: od 105 do 117 g/km. Emisijska stopnja: za 2,0 hibrid EURO 6 AP in za 1,8 hibrid EURO 6 AM. Emisije NOx: od 0,0036 do 0,0049 g/km. Oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Več na www.toyota.si

AVTO CENTER JEREB | 051 233 101 | 051 682 666

FURIO MATTIUSSI – Tržačan v Izoli in Kopru

Z DOBRO PREVENTIVO IN ODLIČNIMI ČISTILNIMI
NAPRAVAMI LAHKO INDUSTRIJA IN TURIZEM SOBIVATA

Življenje na naših poteh pogosto naredi kakšen ovinek. Tako je Tržačan Furio Mattiussi, po rodu sicer iz okolice Lignana blizu kraja Latisana, prišel namesto v Tunizijo 2009 v Koper. Že dolgo živi Izoli, njegova soproga še vedno dela v Trstu, a tu se želita postarati in ostati. Na njegovem kolesu, ki ga je kupil pred nekaj leti, se sicer nabira prah, saj zanj nima časa, ker preveč in zelo rad dela. Rad pa gre peš do Simonovega zaliva, marine, rad obišče nekatere izbrane restavracije in gostilne. Enkrat mu je celo uspelo prepeščit obmorsko pot od Kopra do Izole. Slovenščino nekoliko razume, govori je še ne, saj tu vsi govorimo italijansko in niti nima prave možnosti, da bi se naučil našega jezika. Poleti se vsak dan kopa v našem morju, na plaži pri Hotelu Delfin. Morje ima neizmerno rad, nekoč je jadral in to je šport, ki ga je povsem zasvojil. Zdaj v morju le še plava, službeno pa je z njim močno povezan, saj je podjetje Crismani Koper, ekološke storitve tisto, ki čisti največje in pogosto nepredvidljive ekološke katastrofe v morju, a tudi na kopnem in v industrijskih objektih. Tu njihov nekdanji prokurist deluje kot tehnični direktor.

NAMESTO V TUNIS V KOPER

Furio Mattiussi je že dolga leta predan podjetju Crismani iz Trsta, posebej je bil navezan na pokojnega lastnika Paola Crismanija. Nanj ga je vezalo iskreno

prijateljstvo, zdaj pa spoštljiv spomin. Njegovi delovni začetki sicer segajo na področje nepremičnin, kjer je skrbel za pripravo pogodb in za resno ter vselej transparentno komunikacijo s kupci. Tem znanjem in vrednotam je ostal zvest vsa leta, njegovo odlično znanje francoščine pa bi mu seveda prišlo prav tudi v Tuniziji, kamor ga decembra 2008 služba ni odpeljala. Namesto v Tunis je prišel v Koper. Tu je 2005 podjetje Crismani reševalo ekološko katastrofo, ko se je v koprskem pristanišču v morje izlilo več sto litrov pogonskega goriva z ene od dveh ladij, privezanih v prvem pristaniškem bazenu. Oljni madež je bil velik okrog 300 m2, zgodaj zjutraj ga je opazil varnostnik Luke Koper in takoj opozoril koprski center za obveščanje, varnostniki pa so poklicali službe, odgovorne za preprečevanje takih ekoloških nesreč in čiščenje morja, a to ni bilo dovolj, saj je bila onesnaženost prevelika. S svojo posebno opremo, tremi ladjami, ki posrkajo olje (tkim. »barce spugna«), ki so dolge 14,5 metra, so delavci podjetja Crismani reševali izliv nafte. Ker je voda težja od nafte, jo lahko takšno plovilo posrka vase. Furio

Mattiussi za lažje razumevanje postopka pojasni, da je to »podobno, kot bi na sveže skuhanu juhi posrkali maščobo.« Teh ladij, ki so izdelek njihovega podjetja, ne prodajajo, pač pa z njimi opravljajo servisne storitve. Od ustanovitelja in lastnika podjetja Paola Crismanija je takrat Luka Koper tik pred začetkom poletne sezone za vse poletje in za vsak slučaj eno teh plovil najela in to ga je prepričalo, da bi v Kopru odprl lastno podjetje ter bi njegova ekološka plovila plula pod slovensko zastavo. Furio Mattiussi je takrat v njihovem podjetju v Trstu sicer čakal na premestitev v Tunizijo, a je prišel v Koper, kjer je rešil nekaj zapletov in nesporazumov med Luko in podjetjem Crismani in utrdil obstoj podjetja, ki ga sicer vodi Nebojša Vajić.

POMEN SODELOVANJA Z ZNANOSTJO

Furio Mattiussi zelo ceni znanje in na razvojni poti ekoloških storitev njihovega podjetja se je vselej povezoval z institucijami, ki vlagajo v znanje in razvoj. Vrsto let je podjetje sodelovalo z Univerzo v Trstu, posebej dobro pa je sodeloval s pokojnim rektorjem Mauriziem Fermaglio, ki je bil v mladih letih njegov sošolec in »soborec« v beat in rock glasbenih skupinah. Skupaj so raziskovali nove tehnologije in iskali inovativne rešitve za zmanjšanje volumna industrijskih odpadkov. Obenem so iskali poti, kako jih reciklirati in poskrbeti za njihovo

ponovno uporabo. Nekaj časa je sodeloval tudi Fakulteto za pomorstvo in promet v Portorožu, a se je po smrti tržaškega rektorja sodelovanje žal prekinilo. Pred dvema letoma je investicijski sklad odkupil 70 % delež Podjetja Crismani v Trstu, slovenski del v Kopru in 30 % matičnega podjetja pa je ostalo v lasti družine Crismani, zato je Mattiussi ustanovil podjetje Vonde, kjer je zaposlen in kot tehnični direktor usmerja koprski Crismani. Tudi imena Vonde ni izbral naključno: »V furlanščini, mojem jeziku ustanovitelja, Vonde pomeni »dovolj!«. Vzklik, ki pove vse: pomeni konec netrajnostnega modela odstranjevanja odpadkov, pomanjkanja okoljske preventive, pretirane človeške vpletenosti v tovrstna dela in nezmožnosti vzpostavitve sistema, ki bi združeval potrebo po industriji z varovanjem javnega zdravja, zato pomeni tudi konec samozagledanosti akterjev v javno in družbeno sfero, ko gre za okoljska in trajnostna vprašanja. »To so problemi vseh nas,« pove Mattiussi. Ko govori o ekologiji, se rad spomni tudi izjemne ekološke akcije v Tuniziji 2016, ko je prav njihovo podjetje saniralo obsežno območje puščave El Burma v tunizijski Sahari na meji z Alžirijo. Onesnaženost z ostanki surove nafte je bila neverjetna, saj je bilo treba ločiti ogljikovodike, vodo in pesek, ki so se sestavili v nekakšno umetno reko, in nato jezero, ki je povsem spremenilo ekološko podobo krajine. To pa so naredili s pomočjo modularnega sistema Leonardo, ki ga je patentiral prav Crismani, blato z dna jezera pa so obdelali s posebnim postopkom in ga preoblikovali v sferične delce, ki služijo drugemu namenu. Vgrajeni so v monobloke, ki jih uporabljajo kot protiuteži na dvigalih gradbišč. Skrb za naravo, ekologijo, tako na morju kot tudi na kopnem, so bili tudi razlogi za ustanovitev evropskega konzorcija »Euro Adria challenge«, ki povezuje Slovenijo in

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

DOBER OBČUTEK JE DELATI DOBRO

Furio Mattiussi ima svoje delo zelo rad, rad ga dela dobro, rad spodbuja mlade, saj v njegovih časih take spodbude ni imel, vzgaja mladega poslovnega naslednika in zelo spoštuje Evropo. Želi si, da bi v Evropi bolje poenotili delovno, davčno in finančno politiko, da bi se bolje povezali, sodelovali, saj je to naša skupna domovina. Tudi na področju njegove temeljne dejavnosti sorodnih podjetij ne čuti kot konkurence, vsi se namreč borijo za isti cilj – čisto okolje. Odnos do posla pa je zanj svet in rad pove: »Strank ne izgubiš, če znaš komunicirati. Rad dobro delam, dobro živim, rad dam prostor mladim in cenim znanost in stroko. Rad pa imam tudi Izolo in tu bova z ženo ostala.«

Jan Brodar: “Poklic, ki ga vodita pogum in sočutje.”

KO GOVORIMO O POKLICU, V KATEREM NI PROSTORA ZA STRAH, A GA HKRATI NAPOLNJUJETA SOČUTJE IN POGUM, VEMO, DA GRE ZA JUNAKE NAŠE DRŽAVE. O GASILSKEM POKLICU SMO SE KONEC OKTOBRA, POL LETA PO PREVZEMU NOVE FUNKCIJE, POGOVARJALI Z DIREKTORJEM GASILSKE BRIGADE KOPER, JANOM BRODARJEM.

Ali vas je na gasilsko pot vodila družinska tradicija, želja pomagati ljudem ali kaj drugega?

Moja pot pravzaprav ni bila povsem tradicionalna, kot je to pri večini gasilcev. Ko sem se odločil prijaviti na razpis za delovno mesto poklicnega gasilca, nisem bil prostovoljni gasilec, kar je sicer pogosto. Morda je bilo odločilno to, da se je tri leta pred menoj tukaj zaposlil moj brat. Videti je bilo, da je navdušen nad svojim delom in takrat sem pomislil, da bi to lahko bilo tudi meni všeč. Prijavil sem se in bil sprejet.

Študiral sem za učitelja. Že takrat se mi je zdelo, da bi lahko potegnil kakšno vzpore-

dnico med tema poklicema, morda v smislu dela v dobro ljudem ali nekega poslanstva, če lahko temu tako rečem.

Se mogoče spomnite svoje prve intervencije in kaj ste občutili takrat?

Prve intervencije se verjetno ne spomnim natančno, bolj ostane v spominu prva resna. Gorelo je stanovanje v Koprju. Takrat smo odhiteli na kraj dogodka. Vsak poklicni gasilec najprej opravi približno pol leta usposabljanja, kjer te pripravijo in naučijo vseh veščin, ki jih potem uporabljaš pri delu. A v resnici te ne morejo pripraviti na tisto prvo pravo intervencijo. To je za vsakega intenziven dogodek, adrenalin in občutek, da gre zdaj zares.

Požar takrat sicer ni bil velik, se pa dobro spomnim, da je bilo stanovanje močno zadimljeno in da smo iz njega rešili starejšo gospo. Spala je, mi pa smo jo pravočasno evakuirali.

Že pol leta opravljate funkcijo direktorja Gasilske brigade Koper. Vas je na novem delovnem mestu kaj presenetilo?

Vsako delovno mesto ima svoje izzive. Zadnjih nekaj let sem bil namestnik prejšnjega direktorja in že takrat je bilo kar nekaj izzivov. A ko postaneš prvi človek neke ustanove, si tisti, ki nosi odgovornost za vse. Pritiski so nekoliko večji, vendar si s sodelavci med seboj pomagamo, sploh v gasilstvu je močno prisoten občutek, da smo ekipa tudi pri tem.

Če kot vodilni poznaš vsa delovna mesta v svoji ustanovi, lažje razumeš, kje se lahko pojavijo težave, s katerimi se srečujejo tvoji sodelavci.

Kaj se zgodi, ko prejmete klic? Kako se dogovorite, kdo bo opravil katero nalogo?

Vsako jutro, ko gasilec pride v službo, so vloge za morebitne intervencije že vnaprej razdeljene. Natančno je določeno, recimo, kdo bo šel v požar in kdo bo držal cev. Klic skoraj vedno pride na številko 112 in se nato posreduje k nam. Poveljujoči, ki vodi izmeno, določi, kakšno moštvo in kakšno tehniko potrebuje pri intervenciji.

Vse je skrbno načrtovano: gasilci točno vedo, na katero vozilo so tisti dan razporejeni, na terenu pa nato opravijo točno tiste naloge, ki jih na vajah znova in znova urimo. Vsak natančno ve, kakšna je njegova vloga ali pa mu jo na kraju dogodka določi vodja intervencije.

Igralci vedno rečejo, da je igrati na odru nekaj drugega, neka druga dimenzija, po koncu predstave pa se vrnejo v običajno. Je mogoče podobno tudi pri gasilcih? Kako se počutite, ko ste na terenu?

Mogoče je podobno. Ko pride do intervencije je telo je pod vplivom adrenalina in takrat delaš skoraj v neki „šesti prestavi“ – imaš točno določen cilj, kaj je treba narediti in tisti trenutek smo tam, da rešimo situacijo. Včasih so razmere zelo zahtevne: v požarih je lahko neverjetno visoka temperatura, pri prometnih nesrečah pa so psihološki pritiski lahko izjemni. Takrat tega pogosto niti ne občutiš. Adrenalin prevzame tvoje telo in počneš stvari, za katere si prej nisi niti predstavljal, da jih lahko storiš. Ko je intervencija končana, se ozreš nazaj in se vprašaš: Kako sem sploh zmogel? Julija ali avgusta, ko so temperature zunaj okoli 35°C, smo gasilci oblečeni v polno opremo, ki je podobna smučarski. Težko predstavljivo je, kako lahko v takih pogojih delamo več ur na terenu, a tam enostavno ni prostora za tovrstna vprašanja.

Naše področje prizadanejo tudi poplave. Nazadnje smo imeli primer gasilca, ki je, čeprav je bila njegova hiša ogrožena, odšel pomagati tistim, ki so še bolj potrebovali pomoč.

Če je tvoje imetje ali družina ogrožena, bodo vsi razumeli, da se človek odloči poskrbeti za svoje, tega mu ne bomo zamerili. Hkrati pa pogosto vidimo tudi izjemno nesebične oziroma altruistične ljudi, ki kljub lastnim težavam pomagajo drugim in to je zagotovo pohvale vredno. Takšne situacije smo doživeli tudi ob velikih poplavih.

Če bi se zgodila resna prometna nesreča in bi gasilec, ki bi moral posredovati, poznal koga od

udeležencev ali še huje, bi bil med njimi kdo od njegovih bližnjih, bi bilo verjetno najbolje, da se ga v to situacijo ne vključuje. Takšne odločitve zagotavljajo, da ostane intervencija varna in objektivna. Tudi sami smo se že srečali s takšno situacijo.

Sodelovali ste tudi pri velikih požarih na Krasu

Ja, to je bilo do zdaj največje gašenje za slovenske razmere, saj ni šlo za naš teren, govorimo o Gasilski brigadi Koper. Novogoričani in Sežančani so takrat imeli največ dela. Ko prideš v pomoč, je vseeno naporno in pomagaš, a tisti, ki ima intervencijo na svojem terenu, je najbolj obremenjen, saj je odgovoren za svoj prostor.

Požar v naravi je pogosto zelo telesno zahtevna intervencija – gasiš tudi dvanajst ur – a psihološka komponenta, ki je prisotna na primer pri prometnih nesrečah, tam običajno ni tako močna. Vsak teren ima svoje izzive: včasih so predvsem telesni, drugi pa duševni.

Kako se spopadate s psihičnimi težavami?

Temu se namenja precej pozornosti; tudi na državni ravni so organizirane različne strokovne pomoči za prve posredovalce, ki se soočajo s težkimi situacijami, in se jim skuša pomagati pri psihološkem ravnovesju. Veliko se dela tudi med sodelavci. Ekipa, ki je bila pri intervenciji, se potem usede skupaj in se razbremenijo, si pove, kar jo teži. **Tereni so različni in vsak ima svojo težo. Kaj pa poplave?**

Poplave so spet nekaj povsem drugega: običajno zajamejo velik teren, pri čemer imajo mnogi poškodovano predvsem imetje, torej ne gre pogosto za ogrožena živ-

ljenja. Pri poplavih opravimo tudi do 200 intervencij v enem popoldnevu. Včasih preprosto ne uspemo priti do vseh pravočasno, ker nimamo dovolj ljudi, vozil ali dovolj črpalk, da bi lahko hkrati izčrpali 200 kleti.

Vas kličejo tudi za manjše stvari?

Na leto imamo povprečno okoli tisoč intervencij, torej dve ali tri na dan. Intervencije so različne, od požarov do reševanja ujetih živali. Kličejo nas ljudje, ki potrebujejo pomoč, saj nimajo nikogar drugega. Pogosto moramo vdreti v stanovanje ali hišo ljudi, ki živijo sami in niso zmožni stopiti do vrat zaradi medicinske pomoči. Presenetljivo pogosto se zgodi ravno to.

A so mogoče tudi kakšni klici, ki so včasih mogoče izguba časa?

Kaj je izguba časa, je v resnici stvar presoje vsakega posameznika. Jaz lahko menim, da je nekaj izguba časa, nekdo druga pa, da ni. Najbolj znani primeri so mačke na drevesih.

Imeli smo tudi intervencije, ko je ptič padel iz gnezda. Načeloma se odzovemo na vse klice, a pri marsikateri se človek vpraša, ali je bilo posredovanje res nujno potrebno.

Ali sodelujete na morju?

Sodelujemo pri marsičem – pri požarih na morju, ko zagori plovilo ali barka. Tudi, če imamo zgolj gumenjak in ne večjega gasilnega plovila, sodelujemo z drugimi službami, ki imajo ustrezno opremo. Poleg tega sodelujemo pri onesnaženjih na morju in pri iskanju pogrešanih oseb v vodi, saj imamo tudi ekipo potapljačev.

Vas je kdaj strah?

To je verjetno nekaj, kar bi moral vsak oceniti zase. Mislim, da se večina gasilcev, ki se odločijo za ta poklic, zaveda, da se pogosto srečujejo z nevarnimi situacijami in zato strah ni tako prisoten. Osnovni strah je prisoten pri vsakem človeku, a gasilec se v nevarnih situacijah zanese na

MILICA
GOLIJANIN

svoje znanje, usposobljenost, dobro opremo in predvsem na sodelavce, s katerimi skupaj rešujemo tudi najbolj zahtevne situacije.

Kaj pa ženske v tem poklicu?

Zelo malo jih je. Dejansko pri nas nimamo nobene ženske kot poklicne gasilke. V Sloveniji jih je res zelo malo. Spomnim se, da je 2009, ko sem bil v gasilski šoli na Igu, z nami sodelovala poklicna gasilka, ki pa mislim, da ni več v naših vrstah. V ljubljanski brigadi imajo trenutno eno gasilko.

Glavni razlog je telesne narave: gre za poklic, ki je tradicionalno gledano moško dominanten in fizično zelo zahteven. Ni pa nobene zakonske prepreke, ki bi ženski onemogočala delo, le manj se jih prijavlja, zato nimamo veliko možnosti, da bi kakšno zaposlili. V tujini je drugače. Tam je veliko poklicnih gasilk, pri nas pa so ženske bolj zastopane med prostovoljnimi gasilkami.

Kako je s pridobivanjem kadra?

Soočamo se tudi s to problematiko, tako kot verjetno veliko drugih služb. Tudi mi opažamo, da je to izziv. Trenutno imamo razpis, želeli bi zaposliti osem gasilcev, to bo velik izziv. Če pogledamo, koliko prijav smo prejeli lani ali predlani, je jasno, da je težko dobiti kadre. Vidim, da se podobno dogaja tudi v sorodnih službah, kot so policija, vojska ali reševalci. Vsi se soočamo s podobnimi težavami.

Za konec bi vas prosili, če bi lahko v enem stavku opisali, kaj pomeni biti gasilec?

Za vsakega je to seveda drugače. Zame osebno pomeni možnost narediti nekaj dobrega za sočloveka.

SKUPNA AKCIJA PROTI GLODALCEM

Začne se v kanalizaciji,
konča pri naših navadah

JAVNO PODJETJE OKOLJE PIRAN JE KONEC OKTOBRA IZVEDLO JESENSKO SISTEMATSKO DERATIZACIJO JAVNEGA KANALIZACIJSKEGA OMREŽJA V OBČINI PIRAN. ŠLO JE ZA TRETJO IN HKRATI ZADNJO LETOŠNJO PREVENTIVNO AKCIJO ZATIRANJA GLODALCEV, KI JE POTEKALA V SODELOVANJU S POOBLAŠČENIM IZVAJALCEM. NA POKROVE KANALIZACIJSKIH JAŠKOV SO OBESILI PARAFINSKE VABE, NAMENJENE ZMANJŠANJU POPULACIJE PODGAN IN MIŠI, KI SE V KANALIZACIJI HRANIJO IN RAZMNOŽUJEJO. A ZGOLJ DERATIZACIJA V JAVNI KANALIZACIJI NI DOVOLJ – ČE OSTANEJO ZASEBNI JAŠKI IN PROSTORI NEOBDELANI, SE GLODALCI TJA UMAKNEJO IN SE PO KONCU AKCIJE HITRO ZNOVA RAZŠIRIJO.

ZAKAJ JE DERATIZACIJA NUJNA

Glodalci so stalen spremljevalec urbanih okolij, kjer najdejo dovolj hrane, toplote in zavetja. Kanalizacijski sistemi jim ponujajo idealne razmere: stabilno temperaturo, vlago, razvejano mrežo hodnikov in, žal, pogosto tudi ostanke hrane, ki tja zaidejo po naši krivdi. S tem, ko odpadno hrano mečemo v straniščno školjko ali odtok, ta konča v kanalizaciji – na krožniku podgan. In več kot je hrane v kanalizaciji, hitreje se razmnožujejo. Ena samica lahko v letu dni skoti več kot 50 mladičev.

SAMO JAVNA DERATIZACIJA NE ZADOSTUJE

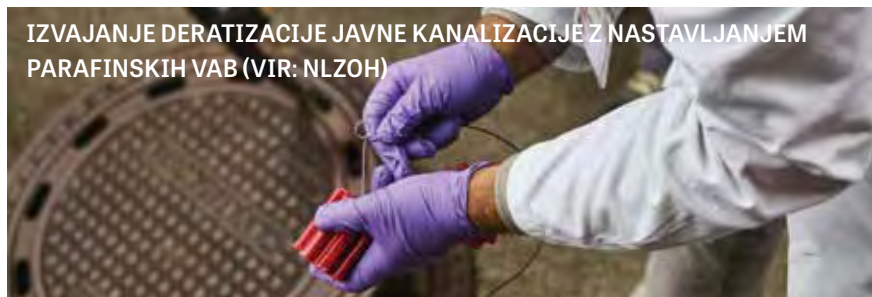
NEPRAVILNO ODLOŽENE VREČE Z ODPADKI

Akcija, ki jo izvaja Okolje Piran, zajema javni del kanalizacijskega sistema, torej tisti del, ki poteka pod cestami, pločniki in drugimi javnimi površinami. Vendar pa to še ne pomeni, da bodo glodalci popolnoma izginili. Podgane so izjemno prilagodljive in se hitro selijo, ko v določenem okolju začutijo nevarnost. Ko se začne deratizacija v javnih jaških, se živali pogosto umikajo v zasebne odtoke, jaške in kleti stanovanjskih ali poslovnih objektov, kjer zanje ni nameščenih vab. Tako se začasno skrijejo in kasneje ponovno razširijo po omrežju.

Zato je nujno, da v istem obdobju ukrepajo tudi lastniki objektov, upravniki večstanovanjskih stavb ter lastniki lokalov in trgovin. Zakonodaja določa, da morajo ti redno izvajati deratizacijo, kar je del njihove obveznosti skrbi za higieno in zdravje ljudi, a se mnogi zanjo odločijo šele, ko je težava že očitna – takrat pa je boj z glodalci težji in dražji.

KO UKREPAMO SKUPAJ, IMA UČINEK

Skupna in usklajena akcija pomeni, da so vabe nameščene tako v javnih kot zasebnih jaških, s čimer se pretrga veriga širjenja glodalcev. Če deratizacijo izvede samo javna

IZVAJANJE DERATIZACIJE JAVNE KANALIZACIJE Z NASTAVLJANJEM PARAFINSKIH VAB (VIR: NLZOH)

služba, se populacija po koncu akcije hitro obnovi – iz jaškov, kjer vabe ni bilo, se podgane znova naselijo v očiščene dele sistema. Zato Okolje Piran vabi občane, da v istem terminu izvedejo deratizacijo tudi sami.

KAJ SPODBUJA RAZMNOŽEVANJE GLODALCEV

Podgane in miši najraje živijo tam, kjer jim ljudje ponujamo hrano. Nepravilno odloženi odpadki, raztresena hrana okoli zabojnikov in maščobe v odtokih, so glavni razlog, da se glodalci v naseljih zadržujejo in hitro razmnožujejo. Pogosta napaka je tudi, da uporabniki ne zapirajo pokrovov zabojnikov ali vanje odlagajo hrano brez vrečk, kar živali privablja k pojedini.

K razmnoževanju prav tako prispeva hranjenje prostoživečih živali, zlasti galebov, rac in golobov, kar je v Piranu še vedno pogost

HRANJENJE PROSTOŽIVEČIH ŽIVALI

prizor. Ti imajo na voljo boljše dnevne menije kot marsikateri človek, toda z vsako hrano, ki jo odvržemo na tla, hranimo tudi podgane. K razširjanju nenazadnje pripomore tudi neurejena okolica objektov, kjer se nabira odpadni material, staro pohištvo ali kupi zelenega odpada – vse to nudi zavetje glodalcem.

KAKO SODELOVATI

Deratizacija, ki jo Okolje Piran izvaja trikrat letno, zajema celotno območje javne kanalizacije, pri čemer so prednostne lokacije določene na podlagi prijav občanov. Ti lahko pojav glodalcev sporočijo na telefonsko številko 05/617-50-58 ali na info@okoljepiran.si.

Deratizacija je pomemben del skrbi za javno zdravje, a dolgoročen učinek ima le, če jo razumemo kot skupno odgovornost vseh uporabnikov prostora. Javne službe lahko poskrbijo za kanalizacijo, a pravo razliko naredijo šele občani, ko se odzovejo, ukrepajo in preprečijo, da bi glodalci imeli pogoje za življenje med nami.

ODMETAVANJE HRANE V KANALIZACIJO

AVDITORIJ PORTOROŽ - PORTOROSE
MORJE DOŽIVETIJ / UN MARE DI EMOZIONI

7.11. ob/alle 19.30
Koncert / Concerto

Goran Bojčevski & Balkan
Nuevo acoustic

T

9.11. ob/alle 10.30
Abonmajček Maxi in izven
Abbonamento Maxi e fuori abbonamento
Opera za otroke / Opera per i giovani (8+)

Zločin v Blatnem dolu
Il crimine a Val fangosa

A

14.11. ob/alle 19.00
Gledališki abonma in izven / Abbonamento teatrale e fuori abbonamento
Drama / Dramma

Balada o trobenti in oblaku
La ballata della tromba e della nuvola

A

15.11. ob/alle 19.30
Koncert / Concerto

Zoran Predin & Damirov
Django Group

A

29.11. ob/alle 10.30
Abonmajček Mini in izven / Abbonamento Mini e fuori abbonamento
Lutkovna predstava / Spettacolo di burattini (3+)

Mali Modri in Mali Rumeni
Piccolo Blu e Piccolo Giallo

A

27.12. ob/alle 19.30

Novoletni gala koncert
Orchestra Sinfonica della RTV Slovenia

AURUM
Simfonični orkester RTV Slovenija
Concerto di gala di Capodanno

Dirigent / Direttore d'orchestra Davorin Mori

A

Finančna uprava RS in Fakulteta za pomorstvo in promet skupaj za kakovosten kader prihodnosti

Finančna uprava Republike Slovenije (FURS) se v prihodnjih letih sooča z velikimi kadrovskimi izzivi, saj naj bi se približno 30 % zaposlenih upokojilo. V iskanju dolgoročnih rešitev postaja sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami še toliko pomembnejše. V tem okviru je 2. julija 2025 na Finančnem uradu Koper potekal delovni sestanek z Univerzo na Primorskem, 9. julija pa še s Fakulteto za pomorstvo in promet v Portorožu. Na drugem srečanju sta se sestala direktor Finančnega urada Koper, **Danjel Božič**, in prof. **dr. Peter Vidmar**, dekan fakultete.

Skupni interesi obeh institucij so spodbudili poglobljen dialog o možnostih dolgoročnega sodelovanja, katerega cilj je uspešna kadrovska obnova in priprava nove generacije strokovnjakov. Sodelovanje vključuje predstavitve delovanja FURS-a študentom ter možnosti opravljanja pripravništva, obvezne prakse in kasnejše zaposlitve. Pogovor s sogovornikoma je razkril številne skupne interese pri oblikovanju visoko strokovnih kadrov z interdisciplinarnim znanjem in sposobnostjo soočenja z upravnimi, inšpekcijskimi, carinskimi in drugimi izzivi v okviru aktivnosti Finančne uprave RS.

ZAKAJ ZAČETI KARIERO NA FURS-U?

Kot nam je povedal direktor, Finančna uprava Republike Slovenije ni zgolj institucija, ki pobira davke in prispevke ter izvaja carinske postopke, ampak je sodobna, razvojno usmerjena organizacija z eno ključnih vlog v delovanju države. »Naše poslanstvo je zagotavljanje pravičnosti, financiranje javnih storitev in varnost gospodarstva. Vse to pa je mogoče le z dobrim kadrom.

Pri nas dober kader pomeni več kot strokovno znanje. Iščejo odgovorne, radovedne in digitalno pismene posameznike, ki

razumejo pomen javne službe in hkrati želijo osebno ter profesionalno rasti, zato je FURS odlična karierna priložnost tudi za študente in diplomante Fakultete za pomorstvo in promet, zlasti tiste, ki jih zanimajo carin-

sko področje, logistika, mednarodni transport ali varnost v mednarodni trgovini.

Ponujamo urejeno delovno

okolje z možnostjo napredovanja, fleksibilnim delovnim časom, možnostjo dela na daljavo ter podporo pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja. Mladim začetnikom omogočamo opravljanje pripravništva, dodatno strokovno izobraževanje in osebni razvoj, na voljo pa so tudi počitniške kapacitete.

Delamo v okolju, kjer se prepozna strokovnost, spodbuja inovativnost in cenijo predlogi za izboljšave. Naša skupna vizija je ustvarjati rešitve, ki služijo širši družbi.«

KAKO LAHKO ZNANJA PRIDOBLEJENA NA FPP DOPRINESEJO K AKTIVNOSTIM, KI JIH IZVAJAJO NA FURS-U?

Dekan prof. dr. Peter Vidmar ocenjuje, da na Fakulteti za pomorstvo in promet študentom posredujejo široko in uporabno znanje, ki združuje logistiko, transport, carinske postopke, mednarodno poslovanje, pravo in informacijsko tehnologijo. Takšna interdisciplinarnost je izjemno dragocena tudi za delovanje Finančne uprave RS, saj omogoča razumevanje kompleksnih procesov pretoka blaga, denarja in informacij v sodobnem gospodarstvu.

»Naši diplomanti znajo povezovati tehnične, pravne in organizacijske vidike dela, kar je pri FURS-u ključnega pomena, še posebej na področjih carine, nadzora, upravnih postopkov in sodelovanja z gospodarstvom. Poleg tega jih spodbujamo k analitičnemu razmišljanju, odgovornosti in digitalni pismenosti – kompetencam, ki jih FURS vse bolj potrebuje pri svojem razvoju v sodobno, podatkovno in tehnološko usmerjeno institucijo.

Verjamemo, da lahko znanje in kompetence, pridobljene na naši fakulteti, pomembno prispevajo k učinkovitemu delovanju FURS-a ter k oblikovanju nove generacije javnih uslužbencev, ki bodo strokovni, etični in usmerjeni v iskanje rešitev za skupno dobro.«

ZAKAJ VAS ZANIMA KADER FAKULTETE ZA POMORSTVO IN PROMET? KATERE PROFILE IŠČETE?

Danjel Božič: Sodobne razmere zahtevajo strokovnjake, ki so usposobljeni, prilagodljivi in pripravljeni na dinamično delo. Diplomanti Fakultete za pomorstvo in promet te kompetence nedvomno imajo, saj pridobijo široko znanje logistike, transporta, carinskih postopkov in mednaro-

dnega poslovanja, prav tistih vsebin, ki jih na FURS-u cenimo in potrebujemo. Trenutno je na Finančnem uradu Koper zaposlenih že 45 diplomantov FPP, kar potrjuje kakovost in primernost tega kadra. Znanje diplomantov je ključno tako na carinskem kot tudi na davčnem področju, kjer se ukvarjamo s pobiranjem davkov in prispevkov ter izvajamo nadzor nad plačevanjem davčnih obveznosti.

KAJ LAHKO FURS PONUDI ŠTUDENTOM, KI JIH ZANIMA KARIERA V JAVNI UPRAVI?

Danjel Božič: Študentom ponujamo možnost, da že med študijem vstopijo v delovno okolje in FURS spoznajo skozi obvezno prakso, študentsko delo ali sodelovanje pri projektih. Mnogi po teh izkušnjah ostanejo pri nas, saj redno iščemo nove sodelavce tako na carinskem kot tudi davčnem področju.

Kariera na FURS-u prinaša stabilnost in hkrati številne možnosti za osebni in strokovni razvoj tudi v mednarodnem okolju. Delamo v okolju, kjer so v ospredju etične vrednote, odgovornost, znanje in timsko delo, zato vabimo posameznike, ki iščejo več kot službo, želijo prispevati tudi k skupnemu dobremu.

KAJ PRI ŠTUDENTIH OBIČAJNO PRETEHTA PRI ODLOČITVI MED DELOM V JAVNEM SEKTORJU IN GOSPODARSTVU?

Prof. dr. Peter Vidmar: Odločitev pogosto oblikujejo osebne vrednote, pričakovanja in življenjski cilji. Tiste, ki se odločijo za delo v javni upravi, pritegne predvsem stabilnost, jasno opredeljene karijerne poti, možnost dolgoročnega razvoja ter občutek, da s svojim delom prispevajo k širši družbi. Pomembna jim je urejenost, predvidljivost in etično usmerjeno okolje, kjer štejeta strokovnost in odgovornost. Na drugi strani pa delo v gospodarstvu pogosto privablja tiste, ki iščejo večjo dinamiko, hitrejše spremembe in neposreden stik s trgom. Oboje ima svoje prednosti – javni sektor nudi varnost in družbeno poslanstvo, gospodarstvo pa priložnosti za podjetniško razmišljanje in hitrejšo rast in možnost višjih zaslužkov.

ALI TRENUTNO IŠČETE PREDVSEM KADER ZA SEKTOR CARINE V KOPRU? VAS ZANIMAJO TUDI DRUGI PROFILI? KAJ PRIČAKUJETE OD NOVIH SODELAVCEV?

Danjel Božič: Res je, da se bo v prihodnjih letih upokojil velik del zaposlenih, zato smo v fazi intenzivnega kadrovskega načrtovanja. Iščejo različne profile – predvsem take, ki jih veseli delo v javni upravi in želijo svoje znanje uporabiti za skupno dobro. Sektor za carine v Kopru je ena izmed pomembnih enot. V njem namreč potekajo številni ključni postopki kot npr. carinjenje blaga, nadzor vnosa in iznosa gotovine, upravljanje carinskih skladišč ter nadzor skladnosti s carinsko zakonodajo.

Od novih sodelavcev pričakujemo predvsem na-

PETRA
MEŽNARC

tančnost, zanesljivost, timski pristop in pripravljenost na delo v dinamičnem in mednarodno usmerjenem okolju. Delo zahteva sodelovanje z različnimi deležniki od gospodarstva do tujih institucij, zato so komunikacijske spretnosti in razumevanje širšega konteksta zelo zaželeni. Cilj je, da teoretično znanje, ki ga pridobijo študenti, skupaj z njimi prenesemo v prakso.

KAJ BI SPOROČILI ŠTUDENTOM, KI RAZMIŠLJAJO O KARIERI NA FURS-U?

Oba sogovornika sporočata študentom, ki razmišljajo o karieri na Finančni upravi RS, da gre za poklicno pot z jasnim poslanstvom in pomembno vlogo pri delovanju države. FURS je sodobna, razvojno usmerjena institucija, ki omogoča strokovno rast, stabilnost in priložnost za delo v okolju, kjer štejeta znanje in odgovornost.

»Diplomanti Fakultete za pomorstvo in promet s svojim interdisciplinarnim znanjem s področij logistike, transporta in carine lahko pomembno prispevajo k razvoju FURS-a, hkrati pa pridobijo dragocene izkušnje v javni upravi. Vabimo jih, da izkoristijo priložnosti, ki jih ponuja sodelovanje med fakulteto in FURS-om, ter s svojim znanjem prispevajo k učinkoviti, pravični in sodobni javni upravi,« sporočata oba sogovornika.

PETRA DOLJAK: UMETNICA USTVARJANJA – NEKOČ ZAVRŽENO POSTANE UNIKATNO

Skrb za okolje ni moda, je način življenja

SPOZNALA SEM JO KOT ŽIVAHNO ŠTUDENTKO GEOGRAFIJE UNIVERZE NA PRIMORSKEM V KOPRU, KJER JE OB MORJU ŽIVELA NEKAJ LET IN V TEM ČASU SODELOVALA V PROJEKTIH, KJER SO SE NAMA POGOSTO KRIŽALE POTI. ROJENA JE V ŠEMPETRU, ODRAŠČALA JE V NOVI GORICI IN V LOGU ČEZSOŠKEM, KJER JE PRI NONI PREŽIVLJALA POČITNICE. PRAV NONA JE S SVOJIM ČUTOM ZA LEPO IN S STARIM ŠIVALNIM STROJEM BAGAT, KI JI GA JE ŽE ZGODAJ BREZ STRAHU PREPUSTILA V UPORABO, VERJETNO VPLIVALA NA TO, DA JE DEKLICA, KI JE NENEHNO NEKAJ POČELA, NAJRAJE PA RAZSTAVLJALA IN PONOVO SESTAVLJALA STVARI, VZLJUBILA UMETNOST USTVARJANJA. TO JE KONČNO POSTAL TUDI NJEN POKLIC. ŽE 25 LET ZAVRŽENO SPREMINJA V UNIKATNE BREZČASNE KOSE, OBLIKOVANE ZA LJUDI, KI SO POSEBNI KUPCI: »TAKŠNI, KI NE IŠČEJO TRENDOV, AMPAK IZRAZ, KI ZNAJO ČUTITI MATERIAL, NJEGOVO PRETEKLOST IN ENERGIJO PREPLETANJA.« NJEN ATELJE RE_STORE 66 JE MEŠANICA FIZIČNEGA IN MISELNEGA PROSTORA, IMA GA KAR DOMA, V MASERJU, V PROVINCI TREVISO V ITALIJI, KJER ŽIVI ŽE OD 2018 S SVOJIM MOŽEM IVANOM.

LJUBEZEN JO JE ODPELJALA V ITALIJO

»Ivana sem spoznala v Trstu na oblikovalski tržnici Barbacan produce, kjer je bil s prijatelji, skupaj imajo blagovno znamko Marinai.co. Energija med nama se je zgodila v trenutku, kot da bi naju nekdo od zgoraj potisnil skupaj. V Italijo sem se preselila 2018, zdaj živiva v Maserju, v provinci Treviso. Tam, kjer je villa Barbaro, ena od Paladijevih mojstrov, poslikana s freskami Veronesija, pa v bližini Asola in brd Valdobbiadene, blizu Trevisa in nedaleč od Benetk. Poročila sva se med kovidom 2020, žur pa naredila tri leta pozneje pod cvetočo lipo v Šmihelu pri Nadi Velušček. To je bil popoln trenutek, poganski obred ženskih energij z odlično hrano, prijatelji. Eno samo veselje in zabava, vsi smo plesali in se smejali. Trenutek, ko se v življenju stvari povsem poklopijo.« Doma ima svoj delovni prostor: »Moj atelje je kombinacija fizičnega in miselnega prostora. Vse je narejeno iz ponovno uporabljenih materia-

lov, a elegantno in premišljeno. S svojimi izdelki sodelujem na sejmi in razstavah od Trsta do Milana, Pirana, Ljubljane in Benetk. Sejmi omogočajo pravi stik z ljudmi, izmenjavo idej in čustev. Tam vidiš odziv, čutiš energijo, razumeš, zakaj to delaš. Rada se povezujem z ljudmi in prav ta čustvena nota je morda moja dodana vrednost.«

IZ STAREGA – NOVO ...

»Že kot otrok sem bila zelo ustvarjalna, vedno sem razstavljala, popravljala, barvala. Zanimalo me je, kako so narejene stvari. Še vedno razstavljam svet na delčke: od igračk, starih radijev, oblek, vtičnic do idej in konceptov. Moja polje raziskovanja je bilo vedno široko, od okoljevarstva do mehanike in tehnike. Razstaviti je enostavno, težje je potem spet sestaviti, večinoma ti predmeti po mojem "popravlilu" niso več to, kar so bili nekoč. Lepši morda, delujejo pa ne vedno. A prav v tem je čar: v razumevanju notranje logike stvari, v raziskovanju, kaj jih drži skupaj, v spoznanju, da včasih prav izguba funkcije razkrije pravo bistvo oblike. Prvi resni kosi, ki sem jih umetniško naredila, niso bila oblačila, ampak veliki kosi pohištva: fotelji, kavči, stvari, ki sem jih na novo oblekla, preoblikovala, popravila.« Od kdaj ima Petra ta neverjeten občutek za okolje, od kod to spoštovanje? »Dana sta mi bila v zibelko. To je občutek do narave, ljudi, stvari, prirojen je, to je težnja za pravičnost. Odraščala

sem med ljudmi, ki so se borili za svoj jezik, svoj prostor in pravico do obstoja. Ta energija Primorske, trma, pogum, toplota so me oblikovali. Zame skrb za okolje nikoli ni bila moda, ampak način življenja.« Mnogi imamo radi okolje, tudi umetnost, a Petra je to ljubezen popeljala dlje, v ponovno življenje pozabljenim in rabljenim materialom, ki so prej živeli neko drugo življenje. Ustvarja čudovita ženska krila, kratka in dolga, narejena so po kroju narodne noše, opasamo jih kot velik predpasnik, na preklap. Izdeluje tudi čudovite torbice, nahrbtnike, denarnice iz materialov, ki so živih barv, drugačni, nenavadnih vzorcev in tekstur. Le kje jih najde? »Po vseh teh letih materiali kar sami prihajajo k meni. Ljudje mi prinašajo stvari, kot so zavese, pregrinjala, stari prti, včasih celo osebni kosi oblačil, iz katerih potem naredim nekaj čisto novega. Redko kupu-

jem, skoraj nič. Delam z materiali, ki so bili namenjeni odpadu, pa jim skupaj s stranko dam novo življenje. Veliko šivam tudi po naročilu. Pogosto delam izdelke tudi iz transparentov gledaliških predstav in drugih kulturnih dogodkov. To so čudoviti, močni materiali, polni zgodb. Izdelek je narejen, da traja, je atraktiven, drugačen in vsak ima svojo zgodbo.«

... TO NOVO PA ZA LJUDI

Petrine umetnine so že našle mesto v trgovinah na Ibizi, v Berlinu, Benetkah, seveda v Ljubljani in v Italiji, kjer živi. Nedavno je sodelovala na beneškem dogodku Alto artigianato, sejmu umetniške obrti v Arzenalih, kjer že sama lokacija govori posebno zgodbo, bila je navdušena nad odlično organiziranim in dobro obiskanim dogodkom. Seveda me zanima, če pri vsej spretnosti, od

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

lepo urejenega doma, delovnega prostora in svojih oblačil, ki jih tudi sama elegantno nosi, sploh kaj kupi in kakšna je njena omara? »Moja omara je precej velika, a precej prazna, v njej je polno starih, kakovostnih kosov, predvsem volne. Tu je tudi »obvezna oprema«; črne hlače, bela srjca, dobro krojen suknjič. Kupujem zelo malo, spodnje perilo in posebne unikatne majice kreativnih kolegic. Če že kupim kaj novega, potem vedno nekaj res posebnega, s pomenom, največkrat eksotično, ko sem v tujini, ljubim pa drugačne, posebne čevlje.« Petra je nekoč razmišljala o študiju arhitekture, saj jo zanima proces, gibanje, preoblikovanje prostora in način, kako ljudje sobivamo z njim in ga hkrati spreminjamo. Ko na arhitekturi ni naredila sprejemnih izpitov, je bila geografija naravno nadaljevanje tega zanimanja nekje med umetnostjo, prostorom in družbo. Izbrala je Koper, Univerzo na Primorskem: »Tu sem našla svoj mir in svoj način razmišljanja o prostoru. V Kopru sem našla tudi idealni svet za mojo Diano, saj tu biva duša Citroën kluba Slovenije in delajo najboljši mehaniki, ki razumejo, da je avto lahko več kot prevozno sredstvo in je del zgodbe, prostora, v katerem živiš.« Rada je bila na morju, ki ji pomeni odprtost, občutek, da je del nečesa večjega in z njenim Ivanom pogosto najmeta kakšno samo njuno morsko obalo. Kakšno pa je Petrino sporočilo vsem nam, ki preveč kupujemo, kopičimo, imamo polne omare oblačil, ki jih pogosto niti ne oblečemo? »Zavedajmo se svoje edinstvenosti in se ne primerjajmo z drugimi. Spoštujmo, kar smo, spoštujmo vse, kar je okrog nas. Vsi drugačni in vsi enaki smo del celote, ki ji pripadamo.«

ULTRA KOLESARKA TINA ŽARKI,
NAVDIH, DA SE VSE DA IN NIKOLI NI PREPOZNO

Tina Mašina osvaja svet s kolesom!

DA JE NADVSE TEMPERAMENTNA, POLNA ENERGIJE IN ISKRIVOSTI, TI POSTANE JASNO ŽE NA PRVI POGLED: RDEČELASA TINA ŽARKI JE PONOSNA MAMA 15-LETNIKA, ŠPORTNICA, ŠPORTNA MASERKA IN PREDAVATELJICA ŠPORTNO-MOTIVACIJSKIH PREDAVANJ. PRIHAJA IZ ŠENČURJA PRI KRANJU. »TINA MAŠINA BI MI REKLI VSI TISTI, KI ME POZNAJO. RADA MOTIVIRAM LJUDI, JIM POMAGAM IN JIH NASMEJEM. SEM 50-LETNICA, KI SE JI PO ŽILAH PRETAKA ZELO MLADOSTNA ENERGIJA IN ŽENSKA, KI NE MARA RUTINE, DRAME IN STRESA V ŽIVLJENJU IN SE VSEM TREM IZOGIBAM V VELIKEM LOKU,« HITRO DODA. ZA JUBILEJNI ROJSTNI DAN PA SI JE PODARILA ENEGA NAJTEŽJIH ULTRAVZDRŽLJIVOSTNIH KOLESARSKIH IZZIVOV NA SVETU: TRANSKONTINENTALNO DIRKO (TRANSCONTINENTAL RACE – TCR). DIRKA VELJA ZA MOUNT EVEREST ULTRA KOLESARSTVA, DOSLEJ JO JE USPEŠNO KONČAL LE EN SLOVENEČEK PRED VEČ KOT DESETLETJEM.

Za dirko, katere glavna značilnost je, da je samooskrbna, kar pomeni, da ni ekipe, spremljevalnih vozil, maserjev, kuharjev, zdravnikov, mehanikov in hotelskih postelj, je potrebovala 20 dni, 20 ur in 19 minut, prekolesarila pa 4878 kilometrov od Santiaga de Compostela v Španiji čez Pireneje, francoske Alpe, italijansko Toskano, Albanijo, Severno Makedonijo, Srbijo, Bolgarijo in Romunijo vse do Črnega morja. Vsak dan je bila v pogonu najmanj 18 ur, spala je le od dve do štiri ure. Premagala je okoli 3000 višinskih metrov ter od 150 do 350 kilometrov na dan. Impresiven dosežek za

nekoga, ki ni bil nikoli profesionalni športnik. »Sem pa bila vedno po malem aktivna. V osnovni šoli sem se seznanila z judom, ritmično gimnastiko, gimnastiko in ritmiko. Kasneje sem nekaj let plesala jazz balet, rolam od 17 leta, a se pravzaprav nikoli nisem resno ukvarjala s športom. Nikoli si nisem niti predstavljala, da bom zašla v šport, a zdi se mi, da sem imela zelo lepo bazo. Ko sem pri 30 hodila peš v službo in nazaj (6 kilometrov vsak dan), kar mi je ustrezalo, sem se zavestno odločila, da grem raje peš kot z mestnim avtobusom. Nikoli nisem bila ljubiteljica teka, a sem pri tridesetih kupila prve superge in šla teč. To je bil moj prelomni dan, saj sem odkrila, kaj zmorem. Odtekla sem pet kilometrov in bila srečna, ko sem odkrila, da to res zmorem in naslednji dan sem šla zopet teč in naslednji dan spet. Dvanajst let kasneje sem pretekla dva ultra maratona, dolga 75 kilometrov,« pripoveduje Tina.

S SUPERG NA KOLO

Tina se je na kolo prvič usedla med tekaškimi pripravami na ultra maraton, takrat prekolesarila »veliko Franjo«, 156 kilometrov, in to je bil njen prvi klik in stik s kolesom. »Nisem imela pojma, da ga bom tako vzljubila, da bom osem let kasneje prevozila eno najdaljših in najtežjih samooskrbnih kolesarskih dirk na svetu, dolgih 4878 kilometrov. Vse je bilo zelo spontano, a hkrati zelo pričakovano. Rada imam izzive in vedno iščem tistega, ki bi me res izzval. Spomnim se, da me je, ko sem imela v eni

od slovenskih knjižnic predavanje, na koncu nekdo vprašal "Ali premišlujete, da bi šli na RAAM (kolesarska oskrbna dirka čez Ameriko 4800 km)? Od tistega dne sem se o tem neprestano spraševala. Pa sem si rekla: »Ne, ne morem iti na RAAM, ker nimam denarja in ne znam voziti v teamu in biti vodena. Lahko grem pa na transkontinentalno dirko, ki je samooskrbna in sem sama svoj šef, in letos, za svoj 50 rojstni dan, sem si poklonila startnino. Zadalaj sem si tako velik izziv, da ko sem se prijavila na dirko, sem se istočasno jokala od strahu in se smejala od sreče,« se spominja.

Vse je v glavi!
»Sem nasmejana, zelo skulirana optimistka in uživam na zraku, na kolesu. In to imam tako zelo rada, da je na dirkah moj fokus tako močan, da me nič ne more ustaviti pri tem, da bi prekinila pot. Vedno rešujem probleme s pozitivno. Sploh pa drži kot pribito: VSE JE V GLAVI. Glava je glavni motor telesa, in ko ta blokira, blokira tudi telo.«

OBOŽUJE NOVOSTI

Tina se je prvič srečala z besedo transkontinentalna dirka, ko je spoznala kolesarja na dirki okoli Slovenije in ji je povedal, da jo je prevozil. »Takrat nisem točno vedela, o kako veliki dirki govori, nato se je to ime vedno pogostejše pojavljalo v mojem življenju in na mojem računalniškem ekranu, jaz pa sem se začela zanjo zanimati in sanjati. Letos je proga potekala prvič po desetih letih vertikale čez Evropo, potekala horizontalno čez Evropo. In se mi je vse zložilo. Proga je še malo daljša od RAAM. Odločila sem se in ni bilo več poti nazaj. Vedela sem, da jo hočem izpeljati in jo bom. V trenutku, ko sem se nanjo prijavila, sem bila nanjo pripravljena,« pove Tina in doda, da njeni domači niso imeli težav s tem, saj so vajeni na velike številke pri njeni aktivnosti. Že dvajset let je nadvse aktivna in počne kopicu stvari. S tem raste tudi njen sin in mu je to povsem domače, zato so kar malce pričakovali, da si bo postavila še zahtevnejši cilj kot lani, ko je prekolesarila 1.600 kilometrov, po drugi strani pa je bilo samoumevno, da so jo domači povsem podprli.

DIRKA ŽIVLJENJA

»To je bila dirka mojega življenja! Ko moraš vse svoje lastnosti, svojo fizično in psihično moč dati na kup in narediti čarovnijo. Bila sem kot mali otrok v peskovniku. Vedela sem, da jo bom prevozila, a nisem vedela, v kaj se spuščam. In ko vnaprej ne veš, je veliko lažje, ker je vsak kilometer nov kilometer. Naredila sem ogromen preskok na svoji športni poti. Moja najdaljša razdalja do letos je bila 1600 kilometrov oziroma pet dni v enem kosu. TCR (transkontinentalna dirka) je trikrat daljša. Skupno sem naredila 4878 kilometrov. Kako pripraviti kolo, opremo za kolo in sebe ter telo, je bil izziv, za katerega si danes, po končani dirki, lahko ponosno čestitam. Za vse sem bila sama in uspelo mi je! Na poti ni bilo trenutka, ko bi želela odnehati. Da bi odnehala, enostavno ni na seznamu mojih lastnosti. Bilo pa je naporno, saj sem skupno naredila nekaj manj kot 47.000 višinskih metrov. Take poti niso lahke. Manj kot polovica tekmovalcev nas je prišla na cilj, kar je pokazatelj, da jo izpeljejo samo najmočnejši. Fizično moraš biti zelo močan, a če nimaš psihične moči, ti tudi fizika ne pomaga, ker je dirka izredno psihično naporna. Sam si dobesedno za vse. Za hrano, pijačo, spanje, servis kolesa, oblačila, vsa organiza-

cija poti,« pripoveduje Tina, ki je kolesarila čez Španijo, Francijo, Italijo. V Italiji je šla na trajekt in nadaljevala pot po Albaniji, Makedoniji, Srbiji, Bolgariji in Romuniji, kjer je bil tudi cilj. »Dirka je sama po sebi tako zelo edinstvena, saj se vedno znova srečaš z drugo kulturo, vremenskimi razmerami, jezikom. Na Balkanu je to še bolj očitno, ker je tudi valuta denarja v vsaki državi druga. Enostavno nisem bila ne utrujena, ne naveličana, ker sem srkala s polnimi pljuči vse, kar se je dogajalo okoli mene. Moja skrivni plan je bil Albanija in slika sebe, kako srečna sedim na terasi lokala, jem in pijem albanski konjak. In sanje sem si uresničila. Za mano sta bili dve tretjini poti in jaz sem bila najsrečnejša na svetu,« prizna.

ZMOREM ŠE VEČ!

Na cilju je bila Tina noro ponosna nase in na kolo, da sta oba zdržala tako ekstremno naporno in dolgo dirko. Da sta izpeljala eno najtežjih in najdaljših dirk na svetu. Noro! »Da sem prva in edina slovenska kolesarka, ki ji je to uspelo. Da sem jo prevozila z mojo modro raketo, ki je stara 20 let in alstarkami. To je tako zelo edinstveno. Noro sem bila ponosna nase. Sploh, ker vedno ogromno ljudi dvomi vame in so preseščeni vedno, ko pridem na cilj. A vem, da lahko še več, da zmorem še več. Nisem še dosegla svoje meje. Ne vem sicer, kje je, vendar vem, da je nisem še dosegla,« pravi Tina in dodaja, da se dirka ni končala v cilju, saj je morala priti iz Constante v Romunijo še domov. Z vlakom. Dejansko je to pomenilo 23 ur vožnje z vlakom, nočitev na železniški postaji v Brasovu in spanje na sovoznikovem avtomobilskem sedežu iz Budimpešte do doma. Tina je velikokrat razmišljala o tem, da bi o svoji pustolovščini napisala knjigo. »Rada bi, da ko me več ne bo,« stoji na polici knjižnice knjiga o športnici, ki je lovila svoje

sanje z nasmehom in popolnoma drugače od ostalih. Drugačnost je izjemna lastnost, ki razširi obzorje tistim, ki si dovolijo gledati bolj široko in vedo, da biti iz okvirja pomeni le, da si iz neke namišljene cone udobja, v kateri je večina ljudi, ki si ne upa. A kot športnica skačem iz cone udobja dan za dnem, leto za letom in bom skočila tudi v vlogo avtorice knjige. Zagotovo. Izkušnja z dirke me je spremenila kot osebo oziroma me dopolnila. Že od nekdaj na rekreativno kolesarje gledam z drugačnimi očmi. Tukaj ni števil, ki so bolj pomembne od uživanja. In koliko smo ljudje res sposobni narediti, če se osredotočimo na to, kar si želimo. In koliko truda je potrebno vložiti v to, da sanje postanejo resničnost. Tega nisem verjela do trenutka, ko sem prevozila ciljno črto. Miselni horizont se mi je odprl in zdi se mi, na trenutke, da sem miselno zrasla. To res ni bil kar en dogodek v mojem življenju. To je bila dirka, o kateri sem sanjala, zato pravim ljudem: sanjajte in delajte. Vedno se splača vztrajati. Ker vztrajanje te pripelje res daleč. Spomnim se, da sem na poti videla ogromno napol zgrajenih hiš, brez oken in fasade. Vedno znova me je ob njih preletela misel: "Graditi je začel sanje in nato je nad njimi obupal." Ne obupajte nad sanjami. Hoditi proti njim in verjeti vanje je nekaj najlepšega. Svoje sanje sem uresničila, ko sem prišla v cilj. To je bil tudi trenutek, ko sem misli začela usmerjati v nove sanje. Osrečuje me ideja, da sebe lahko osrečim z dogodki in stvarmi, pri katerih je vse odvisno od mene, moje volje, moje vztrajnosti, strasti in ljubezni. 2026 mi bo zagotovo prineslo nove izzive, a nisem še natančno določila, kam in kdaj. Veliko je tudi odvisno od časa (in denarja). Dimenzije kilometrov, ki jih prevozim, se pri meni ne štejejo ne v urah ne v dnevih, ampak lahko že v tednih ... Strašno všeč mi je to, da sem pri 50. v vrhunski formi in zmorem početi tako nore stvari s svojim telesom. Moj dolgoročni jackpot vsega je zagotovo, da sem zdrava, aktivna, srečna in nasmejana in k temu bom stremela, dokler bom živa,« sklene.

Miss turizma 2025 Zala Pal

KRONA NI LE SIMBOL LEPOTE, AMPAK PREDVSEM TRUDA, POGUMA IN OSEBNE RASTI

Nedavno so v Portorožu nadeli lento in krono miss turizma lepi Prekmurki Zali Pal. Simpatična svetlolaska je žirijo navdušila s svojo pozitivno naravnostjo in skromnostjo, obenem pa je tudi ambiciozna in te dni uživa kot brucka v Ljubljani.

»Moji dnevi so trenutno precej polni, saj krmarim med študijem in novimi obveznostmi, ki mi jih je prinesel naziv. V prostem času najraje preživljam čas s prijatelji, na kakem sprehodu v naravi ali ob kavici. Te preproste stvari me resnično osrečujejo. Pomemben del mojega življenja je tudi družina, ki mi daje navdih in podporo pri vsakem koraku,« pove Zala, ki je v modni svet zakorakala čisto po naključju. To ni bil njen dolgoletni načrt, temveč si je preprosto rekla, da želi poskusiti nekaj novega.

NABIRANJE NOVIH IZKUŠENJ

»Kot manekenka oziroma fotomodel sicer še ne delujem povsem profesionalno, vendar sem že večkrat imela priložnost sodelovati v showroomu, kjer sem pomagala pri pomerjanju oblačil in predstavitvi novih kolekcij kupcem. Te izkušnje so mi omogočile lep vpogled v zakulisje modne industrije in mi dale dodatno motivacijo za nadaljnje korake na tej poti. Do odločitve za sodelovanje pri miss turizma je prišlo čisto spontano. Družinska prijateljica me je prva spodbudila, naj grem in poskusim, saj sem se ji zdela prava za to. Nato sem se po premisleku odločila sprejeti izziv. Želela sem poskusiti nekaj novega, stopiti iz cone udobja in se postaviti pred nove priložnosti,« pove Zala, ki ji lenta in krona nista le simbol lepote, ampak predvsem truda, poguma in osebne rasti. Z njima si želi odpreti vrata novim priložnostim tako v modnem svetu kot tudi širše, kjer bi lahko spodbujala druge, da verjamejo vase in sledijo svojim sanjam.

ZUNANJA LEPOTA IZVIRA TUDI IZ NOTRANJOSTI

»V modi bi si želela nadaljevati s sodelovanji, ki povezujejo es-

tetiko in pristnost, ter se preizkusiti tudi na večjih projektih, kjer lahko pokažem svojo predanost. Verjamem, da se prava lepota skriva v notranjosti in to želim deliti naprej,« pove Zala in prizna, da se za svoj (lep) videz trenutno ne trudi veliko. Zaveda se, da lepota ni le zunanja podoba, ampak predvsem odraz počutja in skrbi zase, zato se trudi, da si vzame vedno več časa za gibanje in nego sebe, saj verjame, da se dobro počutje od znotraj vedno pokaže tudi navzven.

NALOŽBA V DOBRO POČUTJE

»Priznam, da za oblačila in kozmetiko včasih zapravim kar precej, a tega ne vidim kot razsipnost, temveč kot naložbo v dobro počutje. Ko sem urejena, se počutim samozavestneje in bolje v svoji koži. Raje dam malo več za kakovosten izdelek, ki mi res ustreza in traja dlje, kot pa da kupujem stvari, s katerimi nisem zadovoljna,« navrže lepotica, ki je, ko se ugasnejo luči, najraje v družbi svojih najdražjih. Rada si privoščiti miren večer ob dobrem filmu, v udobni trenerki in brez ličil ali pa se odpravi na kakšno dobro zabavo s prijatelji. »Takrat sem preprosto jaz, sproščena in nasmejana, takšna, kot sem v resnici. Morda bi se želela odvaditi tega, da

premalokrat najdem motivacijo za šport. Priznam, da sem včasih malce lena in premalo vztrajna, a se trudim spremeniti,« je iskrena in hvaležna za podporo fanta, ki je njeno odločitev za sodelovanje na lepotnem tekmovanju sprejel z navdušenjem.

Zdela se mu je super ideja in lepa priložnost za Zalo. »Velikokrat mi je bil v oporo tudi, ko sem odšla na Kitajsko na Miss Turizem sveta za skoraj en mesec, sva se slišala vsak dan in res so mi njegove besede pomagale, ko sem kdaj podvomila vase,« je iskrena Zala, za katero so potovanja ena najlepših življenjskih izkušenj. Z družino potujejo že od nekdaj, zato je imela priložnost obiskati že kar velik del sveta. Bila je v Ameriki, Kanadi, Afriki, Aziji, Avstraliji in seveda v številnih evropskih državah. Za svoja leta je res prepotovala veliko, a jo še vedno vleče dalje. V prihodnje si želi potovati več sama ali s prijatelji, predvsem v tople, sanjske kraje, kot so Maldivi ali Bora Bora. Kot turistka rada raziskuje znamenitosti, spoznavam kulturo, obenem pa si vedno vzame čas tudi za sprehod po trgovinah in malo uživanja.

Zala tako kot njeni vrstniki kar nekaj časa preživi na telefonu. Pove, da največ časa zvečer, ko se dan umiri in si lahko vzame trenutek zase. Takrat pogleda, kaj je novega na družbenih omrežjih, predvsem na TikToku in Instagramu, ter odgovori na sporočila. »Zaenkrat se kot vplivnica še ne vidim, a rada delim lepe trenut-

ANDREJA
COMINO

ke. Čez nekaj let si želim, da bi se moja pot kot miss še razširila in me popeljala do novih priložnosti. Upam, da bom nekoč lahko stopila tudi na kakšen svetovni modni oder in predstavljala znamke, ki jih občudujem. Želim si, da bi ob tem ostala zvesta sama sebi, rasla kot oseba in z vsakim korakom navdihovala druge,« sklene.

Balkan bluz kabaret

GLEDALIŠKE DESKE SO PONOVO V PRIČAKOVANJU — V KOPER PRIHAJA PREDSTAVA, KI ŽE NAVDUŠUJE OBČINSTVO PO VSEJ SLOVENIJI: BALKAN BLUZ KABARET. V GLAVNI VLOGI BLESTI LARA JANKOVIČ, NEPOGREŠLJIVA DAMA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA IN ŠANSONA, KI S SVOJO ENERGIJO, GLASOM IN ISKRENOSTJO ŽE LETA OSVAJA SRCA GLEDALCEV. TOKRAT PA SE VRAČA V VLOGI, KI JI JE PISANA NA KOŽO – KOT NADA, DIVA BALKANSKIH KORENIN, KI SE Z NASMEŠKOM, POGUMOM IN VELIKO MERO SAMOIRONIJE BORI ZA SVOJ PROSTOR POD GLEDALIŠKIM SONCEM.

Za besedilo je poskrbela izjemna Jera Ivanc, režijo pa podpisuje Yulija Kristoforova – dve ustvarjalki, ki dokazujeta, da ženska moč in umetniška vizija zmoreta ustvariti presežek. "Woman power" v najlepši obliki!

Zgodba Nade je zgodba mnogih žensk. Žensk, ki ne odnehajo, tudi ko se svet okoli njih podira. Žensk, ki verjamejo, da "nada umre zadnja", in ki znajo iz kaosa ustvariti lepoto. Nada, ki jo Lara Jankovič upodobi s svojo prepoznavno toplino in humorjem,

se znajde pred nalogo, da ustvari lastno predstavo – brez pomoči, brez prave podpore, a s popolno predanostjo. Vaja, ki smo ji priča, se hitro sprevrže v niz komičnih in ganljivih zapletov: luč ne deluje, tehnik Pavle beži na drugo vajo, pianistke ni, za klavirjem pa sedi neznani mladenič. Kaos? Morda. A tudi življenje. Kljub vsem oviram – ali prav zaradi njih – Nada vztraja. Z njo pa se rojeva predstava, v kateri se prepletajo čustva, humor in glasba. Pesmi Edith Piaf, Lize Minnelli in Lare Jankovič same tvorijo glasbeno pripoved o vztrajnosti, strasti in svobodi. Ob spremljavi glasbe in kabarejskega sijaja se svetovi prepletajo – stari in mladi, ženski in moški, balkanski temperament in slovenska preudarnost. Balkan bluz kabaret je več kot predstava. Je ogledalo življenja – tistega, ki se dogaja za zaveso, v drobnih trenutkih, ko se smeh in solze dotaknejo hkrati. Lara Jankovič v vlogi Nade ne igra – ona živi. Vsak njen gib, vsak ton nosi zgodbo o ženskah, ki se ne predajo, o umetnicah, ki ne čakajo na odobritev, temveč si jo ustvarijo same. Predstava, ki že osvaja srca po Sloveniji, bo v Gledališču Koper na ogled 21., 22., 26. in 27. novembra ob 20.00. Čas je za gledališče. Čas je za ženske, ki zmorejo vse.

Wellness oddih za vso družino €

WELLNESS CENTER ADRIA – V OBJEMU SPROSTITVE

Dobrodošli v Wellness center Adria, kjer vas pričačuje popolna sprostitve ob morju.

V zavetju 1.500 dreves, tik ob morju, se razprostira prostor, kjer se narava in dobro počutje srečata v popolni harmoniji. Blago mediteransko podnebje in spokojno okolje ustvarjata edinstveno izkušnjo sprostitve, ki jo zaznamujeta morska voda in pristno udobje.

BAZENI Z OGREVANO MORSKO VODO

Srce wellness centra je notranji bazen z ogrevano morsko vodo, ki blagodejno vpliva na telo in duha, izboljšuje počutje, krepi dihalo, kožo in sklepe.

Najmlajši lahko brezskrbno uživajo v otroškem bazenu, med-

tem ko si starši privoščijo trenutke sprostitve.

Ne zamudite Aqua Gyma – vodne aerobike, vsak torek in četrtek od 10.30 do 11.15.

SVET SAVN – ZA POPOLNO PRENOVO

V prijetnem in sodobnem okolju vas pričakuje raznolika izbira savn, ki poskrbijo za razstrupljanje telesa, krepitev imunskega sistema in odpravo stresa.

Novost 2025 – turška (parna) savna

Z nežno paro, prijetno toploto in aromatičnimi esencami čisti dihalne poti ter poskrbi za globoko sprostitve.

V ponudbi tudi:

- dve finski savni,
- infra savna,
- ohlajevalni bazenček za krepitev imunskega sistema in spodbujanje krvnega obtoka.

MASAŽE IN NEGE TELESA

Prepustite se rokam izkušenih terapevtov in izberi-

te masažo po meri, od klasične do aroma masaže, ki sprošča napetosti in izboljšuje počutje.

V ponudbi so tudi nega obraza in telesa, ki temeljita na naravni kozmetiki in individualnem pristopu.

SPROSTITIV V TIŠINI

Po tretmaju ali kopanju se zadržite v sprostitveni coni z udobnimi ležalniki, kjer se lahko v tišini povežete sami s seboj in preprosto zadihate.

Posebna jesenska ponudba

Grape Day – 90-minutni tretma le 60,00 €

- 15 min grozdni piling telesa,
- 30 min masaža z oljem grozdnih pečk,
- 30 min nega z aromatičnim grozdnim oljem.

Darilni boni so na voljo tudi kot Wellness darilo – popolna ideja za razvajanje najbližjih.

Urnik obratovanja

Wellness center: 09.00-19.00

Svet savn: 09.30-18.30

Privoščite si čas zase

Odkrijte blagodejne učinke Wellness centra Adria – tam, kjer narava in sprostitve hodita z roko v roki.

E: wellness@adria-ankaran.si

T: 05 66 37 356

www.adria-ankaran.si

Moška moda za jesen in zimo

Neutralne barve, minimalistični dodatki in žamet.

Jesenski čas je tudi za moške priložnost, da izrazijo svoj stil, brezkompromisno združijo udobje in trendovske detajle ter pokažejo, da samozavestno urejen videz šteje v vsakem letnem času.

Znamke, kot so Giorgio Armani, Dolce & Gabbana, Hermès in Zegna, so za jesen in zimo 2025/26 znova poudarile, da je prefinjenost v detajlih.

NEVTRALNI TONI

V ospredju so nevtralni toni – lešnikova, čokoladna, siva, črna in topla bež ter barva kave so smernice za moško modo, ki ustvarja občutek miru, urejenosti in samozavesti. Krojeni plašči, mehki puloverji, minimalistični dodatki in športno-elegantni kosi so kot nalašč to sezono pisani za moškega, ki razume, da je slog življenjski izraz.

ŽAMET – KRALJ ZIME

Med materiali znova prevladuje žamet – razkošen, mehak in vedno eleganten. Od gladkih do rebrastih tekstur, modni velikani, kot so Armani, Burberry in Hermès, ga postavljajo v središče pozornosti. Žamet je postal sinonim za zimsko toplino in sofisticiran dotik, ki spominja na klasično moško eleganco v moderni interpretaciji.

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

KARIRASTA SRAJCA – BREZČASNA JESENSKO-ZIMSKA KLASIKA

Jeseni in pozimi ne moremo mimo karirastih vzorcev – pa naj bo škotski ali veliki karo. Ti vsekakor ostajajo modni evergreen. Letos zato mirne vesti stavite na kariraste flanelaste srajce ali srajce v patchwork stilu.

TRENČI IN DOLGI PLAŠČI

Moški trenč se to jesen vrača kot nepogrešljiv kos garderobe, ki združuje klasično eleganco z modernim udobjem. Oblikovalci, kot so Hermès, Dior in Zegna, ga predstavljajo v mehkejših silhuetah, z nižjimi rameni in tekočimi linijami, kar ustvarja sproščen, a sofisticiran videz. Trenč ni več zgolj zaščita pred vremenskimi vplivi, temveč postaja izraz osebnega sloga – nosi se s telovniki, pleteninami ali celo športnimi kosi, kar poudarja njegovo vsestranskost in aktualnost v sodobni moški modi. Poleg trenčev je kot gornji kos garderobe letos zelo »in« dolgi plašči.

ŠAL – NEPOGREŠLJIV MODNI DODATEK

Dolg, pleten, z resicami, v casual stilu ali celo krznen, žameten ali svilen. Material in oblika nista najpomembnejša, ključno je le, da letos svoj outfit obogatite s šalom okoli vratu. Tudi pri moških namreč vse bolj velja, da ne gre več za to, kaj oblečeš, ampak kako to nosiš.

Organiziraš koncert, delavnico, predstavo ali festival?

Obišči obalaplus.si/dodaj-dogodek in dodaj svoj dogodek!

Skeniraj QR kodo in dodaj dogodek!

OBALA[®]
plus

Makro5

Z vami gradimo že več kot 30 let.

PREVERJAMO URBANE MITE

Sladila – moderna konkurenca sladkorju

V SVETU, KJER NAS SLADKOR SPREMLJA NA VSAKEM KORAKU – OD JUTRANJE KAVE DO “ZDRAVE” GRANOLE – SE VSE VEČ LJUDI SPRAŠUJE, ALI OBSTAJA BOLJŠA, MANJ KALORIČNA POT DO SLADKEGA OKUSA. SLADILA SO TISTI ODGOVOR, KI OBLJUBLJAJO UŽITEK BREZ SLABE VESTI. A SKUPAJ Z NJIMI SO SE POJAVILI TUDI ŠTEVILNI MITI, DVOMI IN CELO STRAHOVI. NEKATERI PRISEGAJO, DA SO SLADILA REŠITEV ZA VITKO POSTAVO IN ZDRAVE ZOBE, DRUGI JIH OZNAČUJEJO ZA “KEMIJO V KOZARCU” IN SE JIM IZOGIBAJO ZA VSAKO CENO. NA DRUŽBENIH OMREŽJIH KROŽIJO TRDITVE, DA POVZROČAJO RAKA, UNIČUJEJO ČREVESNO FLORO ALI CELO ZMEDEJO NAŠE MOŽGANE, KI NE VEDO VEČ, ALI JE NEKAJ SLADKO ALI NE. RESNICA – KOT OBIČAJNO – LEŽI NEKJE VMES. SLADILA SO IZJEMNO RAZNOLIKA SKUPINA SNOVI. NEKATERA SO POPOLNOMA NARAVNA, KOT JE STEVIA, DO LABORATORIJSKO USTVARJENIH, KOT JE ASPARTAM.

V nadaljevanju razbijamo najpogostejše mite o sladilih in razkrivamo, kaj o njih dejansko pravi znanost.

Vsa sladila so umetna in škodljiva. Ne drži. Sladila delimo na naravna (npr. stevia, eritritol, ksilitol) in umetna (npr. aspartam, saharin, sukraloza). Naravna sladila izvirajo iz rastlin ali se pridobivajo s fermentacijo, umetna pa so rezultat kemijske sinteze. Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) in ameriška FDA redno ocenjujeta varnost sladil in potrjujeta, da so v dovoljenih količinah varna za uporabo. Ključen nasvet pri uporabi sladil je torej zmernost.

Sladila povzročajo raka. Ne drži. To je eden najstarejših in najtrdovratnejših mitov. Prve študije iz 70. let so pokazale povezavo med saharinom in rakom pri podganah, vendar so bile količine saharina, ki so jih živali prejele, nesorazmerno visoke. Kasnejše in veliko obsežnejše raziskave pri ljudeh niso potrdile nobene povezave med uživanjem odobrenih sladil in povečanim tveganjem za raka. Danes velja, da so odobrena sladila varna za uporabo v okviru priporočil.

Sladila pomagajo pri hujšanju. Delno drži. Sladila imajo malo ali nič kalorij, zato lahko pomagajo zmanjšati energijski vnos, če jih uporabljamo pa-

metno. Vendar se lahko zgodi nasprotno: ker človek čuti, da “prihrani kalorije”, lahko zaužije več druge hrane. Najbolj učinkovita uporaba sladil pri uravnavanju telesne teže je v kombinaciji z uravnoteženo prehrano, gibanjem, zmanjšanjem želje po sladkem in zdravim življenjskim slogom.

Sladila zvišujejo krvni sladkor. Delno drži. Večina sladil, zlasti umetna in nekatera naravna (kot eritritol ali stevia), nima vpliva na raven glukoze v krvi. Zato so lahko primerna tudi za ljudi s sladkorno boleznijo. Vendar je treba paziti – nekateri izdelki, ki vsebujejo sladila, imajo še vedno druge ogljikove hidrate, zato ni vsak “brez sladkorja” izdelek tudi brez vpliva na krvni sladkor.

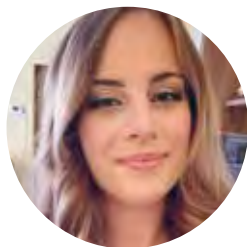
Sladila povzročajo prebavne težave. Drži. Nekatera sladila, predvsem poliol (npr. sorbitol, maltitol, ksilitol), se v črevesju delno presnavljajo in lahko v večjih količinah povzročijo napenjanje, vetrove ali drisko. Zato je priporočljivo omejiti količino in spremljati odziv telesa.

Sladila so primerna za otroke. Delno drži.

Sladila so za otroke na splošno varna, a jih ni priporočljivo pogosto uporabljati. Otroci se morajo privaditi na naravni okus hrane, ne pa navajati na stalno sladek okus – čeprav brez kalorij. Zdravniki in nutricionisti svetujejo, da naj bodo pijače s sladili le občasna izbira, ne vsakodnevna navada. Danes Evropska agencija za varnost hrane (EFSA), Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) in Ameriška agencija za hrano in zdravila (FDA) soglasno navajajo, da so odobrena sladila varna tudi za nosečnice, doječe matere in otroke, če jih uporabljamo v okviru dovoljenega dnevnega vnosa (ADI – acceptable daily intake). Za primer: ADI za aspartam je 40 mg/kg telesne teže na dan, za sukralozo 15 mg/kg, za acesulfam K 9 mg/kg. To pomeni, da bi morala odrasla oseba teža 70 kg zaužiti več deset pločevink sladkane pijače na dan, da bi dosegla to mejo – kar v praksi ni mogoče.

Sladila niso ne “strup” ne “čudežno sredstvo”. So orodje – in kot vsako orodje jih lahko uporabimo pametno ali napačno. Če jih uporabljamo zmerno in kot del uravnotežene prehrane, so lahko koristen pomočnik pri zmanjševanju vnosa sladkorja in varovanju zdravja. Najboljši nasvet pa ostaja enak kot vedno: zmernost, raznolikost in čim več naravne, nepredelane, sezonske in lokalne hrane.

MANCA HRIBOVŠEK

Vrt v novembru

Vrtničarska sezona se preveša h koncu, november je tukaj in le nekajkrat se bomo sprehodili po vrtu, pa bo tudi konec leta pred vrati.

Glede na vremenske razmere nabiramo, kar nam še ponujajo naše zelenjavne gredice: solate, radiče, blitvo, brstični in navadni ohrovt. Navadni ohrovt je visoko uvrščen na lestvici zdravih vrtnin. Vsebuje mnogo C-vitamina in pomaga pri želodčnih in črevesnih problemih. Posejemo lahko še peteršilj, korenje, grah, pastinak, špinačo, da do zime vznikne in spomladi bogato obrodi. Solate, motovilec, blitvo, radiče lahko prekrijemo z zimsko kopreno, tako da ustvarimo ugodno mikroklimo, da rastlinam podaljšamo vegetacijo. Izpraznjene gredice očistimo plevelov, zemljo obrnemo in upamo, da bo prišel mrz in dobro vplival na sestavo prsti.

Zeliščni vrt se novembra počasi odpravlja k počitku. Opravimo lahko izkopavanje korenin in pobiranje semen rastlin, ki smo jih predvideli za pridelavo semen, ker je v tem obdobju največ učinkovin, nakopičenih v koreninah. Korenine po izkopu dobro

speremo in jih sušimo na višjih temperaturah kot liste. November je tudi čas, ko dozori plodovi mirte. Drobni temno vijolični plodovi delujejo ob zaužitju očistevalno. Posušene korenine angelike se zaradi grenčine uporabljajo v ljudski medicini za pospešitev prebave mastne hrane v telesu. Poskrbimo tudi, da pripravimo gredice za prihodnjo pomlad.

Sadni vrt je še vedno bogato založen s sadjem. Obiramo kakije, jabolka, hruške, kutine, nešplje in granatna jabolka. Granatno jabolko je zelo bogato s C-vitaminom in ima visok antioksidativen učinek. Uživamo lahko svežega, pripravimo kot sok ali marmelado, dodajamo ga lahko tudi v solate. Zaradi svojih številnih pozitivnih učinkov se danes pogosteje uporablja v naši prehrani.

V **okrasnem vrtu** nas bodo, dokler se temperature očitno ne znižajo, še vedno razveseljevale enoletnice s svojim bogatim cvetenjem. Obstoječe gredice lahko zamenjamo s ciklamami, mačehami, resami, krizantemami v različnih barvnih odtenkih in cvetovih. Tudi vrtnice nas še vedno razveseljujejo s svojim cvetjem. Opraviti moramo še škropljenje proti črni listni pegavosti.

Drevnine se tudi lepo obarvajo in so okras naših vrtov. Precej dela imamo z odstranjevanjem odpadlega listja. Še vedno lahko pripravimo gredice za sajenje spomladi cvetočih čebulic tulipanov, narcis, hijacint, žafranov... V kolikor je vreme še vedno prizanesljivo, lahko opravimo še obrezovanje listnatih živih meja.

Travne površine se počasi pripravljajo na počitek. Z opravljenim jesenskim posejanjem in jesenskim dognojevanjem je uspeh zagotovljen. Pomembno je, da gnojilo vsebuje tudi kalij za prezimovanje travne ruše. Pomembno opravilo v tem obdobju je tudi redno odstranjevanje listja iz travne ruše.

SAŠO MEJAK

ELEKTROCENTER

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganelška c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

Vabljeni v specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom • Z načinom samopostrežbe za vaš hitrejši nakup

Lucija, Liminjanska c. 96, 6320 Portorož
Gsm: +386 41 618 541, Tel.: +386 5 677 87 77, + 386 5 674 62 30
E-pošta: kamp.fiesa@gmail.com

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

Kostanjeva kremna juha – jesenska harmonija na krožniku

Ko se dnevi krajšajo in zrak ohladi, naše misli pogosto bežijo k toplim, domačim jedem, ki nas v hladnih dneh ogrejejo. Jesen je čas obilja, ko narava ponuja svoje najbolj aromatične pridelke – jabolka, kakije, slive, buče, orehe in tudi kostanj, ki ga je najbolj zabavno nabirati ob jesenskem vikend pobegu v gozd, pri tem pa se lahko zabavajo tudi najmlajši člani družine. Njegova sladko-oreškasta aroma in kremasta tekstura ga uvrščata med najbolj vsestranske jesenske zaklade, ki jih lahko vključimo v domače kulinarične mojstrovine. Po navadi kostanj samo spečemo ali skuhamo in postrežemo ob kozarcu dobrega rdečega vina. Marsikdo pa ne pomisli, da se kostanj lahko uporabi tudi v sladkih in slanih jedeh. Ena izmed najokusnejših in najbolj preprostih jedi, ki jo lahko pripravite iz kostanja, je kostanjeva kremna juha.

Sestavine za prbl. 4 osebe:

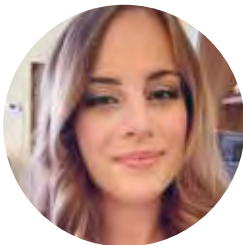
- 300 g kuhanih kostanjev
- 1 čebula
- 2 žlici oljčnega olja
- 500 ml zelenjavne jušne osnove
- 200 ml smetane za kuhanje
- sol, poper, muškatni orešček po okusu

Postopek priprave:

V srednje veliki kozici segrejte oljčno olje in na njem nežno prepražite drobno sesekljano čebulo, dokler ne postane zlato rumena. Čebula bo osnova za nežno aro-mo juhe. Kuhane kostanje narežite na manjše koščke in jih dodajte čebuli. Premešajte, da se okusi povežejo. Kostanje prelijte z zelenjavno jušno osnovo in pustite,

da juha počasi vre približno 15–20 minut. Kostanj se bo še dodatno zmehčal, okusi pa se bodo prepletli. Juho zmiksaj-te s paličnim mešalnikom do popolnoma gladke, kremaste konsistence. Za še bolj svilnato teksturo lahko juho precedi-te skozi fino cedilo. Vmešajte smetano za kuhanje, začinite s soljo, poprom in ščepcem muškatnega oreščka. Juho postrezite toplo, po želji okra-šeno s koščki prepraženega kostanja, kapljico oljčnega olja ali svežim peteršiljem. Kostanj je eden izmed najbolj hranljivih jesenskih sadežev, ki združuje okus in zdravje v enem. Je odličen vir ogljikovih hidratov, ki telesu zagotavlja-jo energijo, hkrati pa vsebuje precej manj maščob kot dru-gi oreščki, kar ga naredi laž-je prebavljivega. Poleg tega kostanj vsebuje beljakovine in dietne vlaknine, ki prispevajo k dobri prebavi, uravnavajo krvni sladkor in pomagajo vzdrževati občutek sitosti. Med vitamini izstopa pred-vsem vitamin C, ki krepi imun-ski sistem, ter vitamini B1, B2 in B6, ki podpirajo presnovo, delovanje živčnega sistema in tvorbo rdečih krvničk. Kostanj je bogat tudi z minerali, med katerimi izstopajo magnezij, kalij, fosfor in cink, ki so ključni za zdravje kosti, mišic, srca in ožilja. Zaradi vsebnosti antioksidan-tov kostanj pomaga tudi pri zaščiti celic pred škodljivimi prostimi radikali, vlaknine pa spodbujajo zdravo črevesno floro. Vaše fotografije pričakujem na manca.hribovsek@obalaplus.si.

MANCA
HRIBOVŠEK

SESTAVIL BORIS KESJELJEV	VRSTA VRBE	NORDIJSKA BOGINJA MORJA, ŽENA ĀGIRA	OSVEŽILNA PIJAČA	NASUT IN UTRJEN PAS ZEMLIŠČA	SONJA NEF	OBALaplus	PAS, NAPUSTEK, ZIDEČ (KNJIŽ., REDKO)	TEK TEKAČA PRI BEJZBOLU	IME SLOVENSKE PEVKE KRANER	ANTIČNO IME ZADRA (LAT.)	JADROVJE (ZAST.)
ANGLEŠKI IGRALEC JEREMY							SVET, VESOLJE				
ORJAŠKI TROPSKI KUŠČAR							DOMAČA PERNATA ŽIVAL MESTO V TURČIJI				
ANTIČNO IME REKE GUADIANE V ŠPANJI					DRŽAVA V S. AMERIKI VZDEVEK RADKA POLIČA						
24 ČRKA ABECED	RIMSKE REJNICA DVOJČKOV ROMULA IN REMA	RUSKI RAZISKOVAL. ANTARKTIKE MIHAIL PETROVIČ	PERUNIKA (BOT.) IME MOHAMEDOVE MATERE					MESTO NA NORVEŠKEM POSUŠENA TRAVA			
►							SLO. RISAR STRIPOV EDI RIM. HIŠNI BOGOVI				
PREŠERNOVA PESEM				ITALIJANSKI SKLADATELJ FRANCESCO SUZANA URANJEK					ITALIJANSKI OPERNI PEVEC FRANCESCO	KANADSKI ATLET GEORGE	
IRAŠKI POLITIK TARIK					REKA NA POLJSKEM NIČVREDNI LJUDJE (SLABŠ.)				MARIAN OROŽEN ZBIRANJE DENARIJA ZA NEVESTO		
ZADNIJ, RITNIK (LAT.)							MOT. KOLO Z MAJHNIMI KOLESI MADŽ. PESNIK LASZLO				
JUŽNO AMERIŠKA KUKAVICA				AM. KITARIST STEVE OTOŽEN TONOVSKI NAČIN				ARTHUR (KRAJŠE) FAŠISTIČNO TABORIŠČE V ITALIJI			
PREDUJEM, AVANS, NADAV								VHOD V SAPNIK RUSKA DRSALKA IVANOVA			
KEMIJSKI ZNAK ZA NEON 13 ČRKA ABECED			PRIPADNIK MOMOV ROMAN UMBERTA ECA								
►											
DALMATINSKO ŽENSKO IME, OBLIKA IMENA ANA	IME BIBLIJSKE MARIJINE MATERE	MLADI LJUDJE REKA NA TAJSKEM								TANEK KOS BLAGA	SKUPINA PTIC ISTE VRSTE V LETU
				REKA V ŠPANJI EKSTAZA					TOMAŽ JERŠIČ STARA MERA ZA VINO ALI ŽITO		
ZGORNJI DEL STOPALA (ANAT.)					VODNA RASTLINA	DOLGOREPA PAPIGA IZRAELSKI PARLAMENT					
ŠPORTNA VETROVKA S KAPUCO							ELEKTRIČNA MORSKA RIBA JANEŽ (LAT.)				
TVOR, FURUNKEL	BERAČ V HOMERJEVI ODISEJI	KRAJ PRI GROSUPLJEM VRSTA ČEVLA						SOVICA IZ KNJIGE GORA NA JAPONSKEM			
►											
MATERINA SESTRA, UJČEVA ŽENA, TETA (STAR.)	NEKDANJI POLJSKI KONJENIK	MAJHNA ŠPORTNA JADRNICA	MNJAN- MARSKO BOŽANSTVO	J. AMERIŠKA ŽELVA, TARTUGA	ČASOVNA ENOTA	HR. DRAMATIK ANTUN BRATOSALJIČ DRŽAVNA BLAGAJNA				BRANKO ŽUŽEK BOSANSKI PEVEC BEGOVIČ	
					BLEDO RDEČE VINO SMUČARSKI CENTER NA ŠVEDSKEM		KENJSKI POLITIK DANIEL TOROTICH ARAP	PERZIJSKA KRALJICA UMETNOST (LAT.)			
REKA V FRANCIJI						PRIPADNIK SARMATOV EVGEN CAR			MESTECE V IRANU STANE SEVER		
PREVAL V LIGURSKIH ALPAH						PRAPREBIVAL. NOVE ZELANDIJE			ODER (GR.)		
SLIKAR SAMOUK, NAIVNI SLIKAR						OPIS, OČRT, PRIKAZ (KNJIŽ.)			CUCELJ, DUBA (ZAST.)		

AMINA: mohamed. mama LARMA: zbiranje denarja AMADE: madž. pesnik GONARS: it. taborišče ESTERA: perz. kraljica SASIN: hr. dramatik LASAMO: vrsta čevlja

**Z vlakom v zeleno
prihodnost.**

Slovenske železnice

www.sz.si